

373

Үтпиз учинчи йил чиқиши
Мұхаррам 1439х – ноябрь 2017м

Ал-Ва'ай

Көнг күламали-фикрий-сақоғий журнал

Ал-Ва'ай сұзи:

Араб халқларининг
ҳокимларга қарши
құзғолони ҳақидаги
құз қараш...

Йүлни түғрилаш

Худайбия
сұлхи

51-с

Корея бүхрони
ва халқаро кураш

15-с

Росууллох ﷺ айтдилар:
«Мен сизларга олты нарса
етишидан күрқаман»

373

Ўтпиз учинчи
йил чиқиши
Мұхаррам 1439х
Ноябр 2017м

НУСХА БАҲОСИ

Ливан	1000 лира
Яман	30 риёл
Туркия	1 доллар
Покистон	1 доллар
Австралия	2,5 доллар
Америка	2,5 доллар
Канада	2,5 доллар
Германия	2.5 евро
Швеция	15 крон
Бельгия	1 евро
Британия	1 евро
Швейцария	2 франк
Австрия	1 евро
Дания	15 крон

Ушбу сонда

- **Ал-Ваъй сўзи:** Араб халқларининг ҳокимларга қарши қўзғолони ҳақидаги қўз қараш...
Йўлни тўғрилаш 3
- Корея бўйрони ва халқаро кураш 15
- Давлатлар тараққиётига Сиёсий ироданинг таъсири ва унга эришишдаги Ислом тариқати (2) 22
- Хизматлар ва инфратузилмалар (2)
Иккинчи баҳс: Коммунал хизматлар харажатлари 30
- Яҳудийларнинг тинчлик ҳаракатлари...
сионизмнинг яна бир башарасидир (7) 36
- Ҳақни ботил билан аралашибарниш:
Худайбия сулхи таслим бўлишга асло шаръий далил бўлмайди... балки у аниқ фатҳ эди 45
- Худайбия сулхи 51
- Ресулуллоҳ ﷺ айтдилар: «Мен сизларга олти нарса етишидан қўрқаман» 61
- **Оlam мусулмонлари хабарлари** 66
- **Қуръони Карим сұхбатида** 73
- **Уларнинг ҳидоятларига эргашинг:**
Ресулуллоҳ ﷺ бизга оғриқлардан паноҳ сўрашни ўргатардилар 82
- **Сўнгги сўз:** Араб режимлари ўз халқига босим қилиб илменийликни мажбуран жорий қилмоқда ва Исломчиларга қарши курашмоқда 87
- Хирст: Мұхаммад ибн Салмон Саудия давлати таянчларини бузмоқда 88

АРАБ ХАЛҚЛАРИНИНГ ҲОКИМЛАРГА ҚАРШИ ҚЎЗҒОЛОНИ ХАҚИДАГИ КЎЗ ҚАРАШ... ЙЎЛНИ ТЎҒРИЛАШ

Абдулкарим Абу Мусъаб – Жазоир

Исломий олам жамиятлари бугун ачинарли ва ҳавас қилиб бўлмайдиган аҳволда яшамоқда. Афсуски, бу олам халқлари Исломга мансуб бўлгани учунгина биз бу оламни «исломий олам» деб атамиз. Аммо ундаги бошқарув низомларига келсак, бу олам юртлари воқесида бир қарашдаёқ Аллоҳ нозил қилган шариатдан бошқа қонунлар билан бошқарилаётганига, сиёсий парчаланишга, иқтисодий заифликка ва маъмурий коррупцияга гувоҳ бўламиз. Исломий оламни парчалаш учун мустамлакачи истагига мувофиқ олиб борилган мунтазам уринишлар бу оламда ҳар бири ўз номи ва байроғига эга бўлган заиф давлатчаларни пайдо қилди. Бундан ташқари, Ислом душманлари томонидан олиб борилган моддий ва маънавий (фикрий) ҳужумлар оқибатида бу оламни бегона эътиқодлар, ёт маданиятлар эгаллаб олди.

Агар бироз ортга қайтсан, душманлар амалга оширган ва бизни бошқа ишлар билан бир қаторда ушбу аянчли аҳволга олиб келган баъзи бир жирканчли тил бириктирувлар бизга маълум бўлади. 1905 йили британиялик консерваторлар томонидан келган яширин таклиф асосида «Кэмпбелл Баннерман» конференцияси ўтказилди ва унинг йиғилишлари 1907 йилга қадар давом этди. Британиялик консерваторлар ўzlари учун кўпроқ фойдани қўлга киритиш ва бу фойдаларни мумкин қадар узоқроқ сақлаб қолиш мақсадида шу конференцияни ўтказиш таклифи билан чиқишиган эди. Бу конференцияда Британия, Франция, Нидерландия, Белгия, Испания ва Италия давлатлари иштирок этди. Конференция якунида ушбу Европа давлатлари «Кэмпбелл ҳужжати» дея номланган яширин ҳужжатни чиқаришди. Унда, Ўрта ер денгизи мустамлакачилик учун Шарқни ҳамда унинг Осиё ва Африкага уланган табиий йўлакларини Фарбга боғловчи муҳим йўл, дея кўрсатилди. Тили ва дини бир бўлган ягона Уммат яшайдиган бу минтақага битта давлат, яъни Усмоний Халифалик давлати эгалик

килган. Шунинг учун бу конференцияда минтаقا халқларини тарқоқ, нодон ва қолоқ ҳолда ушлаб туришга қарор қилинган.

Улар давлатларни уч турга бўлишиди:

1 – Фарбнинг масиҳийлик ҳазоратига эга бўлган давлатлар. Улар бу давлатларни қўллаб-қувватлаб уларга ёрдам кўрсатишни ўзларига вазифа қилиб белгилашди.

2 – Фарбнинг масиҳийлик ҳазорати доирасига кирмаган, улар билан ҳеч қандай ҳазорий тўқнашув мавжуд бўлмаган ва Фарб ҳазоратига хатар туғдирмайдиган давлатлар. Улар бу давлатларни ўз бағриларига олиш ҳамда ўзларига ва ўзларининг юксалишига хатар туғдирмайдиган миқдорда уларни қўллаб-қувватлашни ўзлари учун вазифа қилиб белгилашди.

3 – Фарбнинг масиҳийлик ҳазорати доирасига кирмаган, улар билан ҳазорий тўқнашув мавжуд бўлган ва Фарб ҳазоратига, унинг тараққий этишига хатар туғдирадиган давлатлар. Улар бу давлатларни илм-фан ва техник билимлардан маҳрум қилишни, ҳеч қайси соҳада уларга ёрдам кўрсатмасликни ва бу давлатлардаги ҳар қандай (Усмоний Халифалик қулатилганидан кейинги) бирлашиш ҳаракатларига қарши курашишни ўзлари учун вазифа қилиб белгилашди. Шунингдек, Осиёни Африкадан Фаластин давлати орқали бўлишга чақиришиди. Чунки, иқтисодий, сиёсий ва сакофий соҳаларда тўлиқ бўлиниш амалга ошиши учун Фаластин яхудийларга берилди.

Дарҳакиқат, Европа давлатлари Ислом юртларини бевосита мустамлака қилганидан ва ёлланган малайлари орқали билвосита мустамлака қилишга ўтганидан кейин бу тавсияларни амалга оширишда мислсиз ютуқларга эришишди. Бу соҳада уларнинг ютуғи катта бўлди. Чунки, агар исломий юртлардаги хиёнатлар, талончилик, парчалаш ва диктаторликнинг услуб ва йўллари, қувғин ва репрессия қилиш турлари ҳамда Исломга зарба беришга тил бириктиришлар ҳақида китоб ёзилгудек бўлса бу юртларнинг ҳар бири учун алоҳида жилд очиш мумкин. Шунингдек, бу юртларни турли воситалар билан йўлдан буришга ва Умматнинг фикру эътиборини арзимас ишларга тортишга ҳам ҳаракат қилинди. Ҳатто биз бунинг оқибатида энг катта «пицца» ёки энг катта идишдаги «кабса» таомларини тайёрлашда мусобақалашадиган бўлиб қолди.

Колаверса иш шу холатга етиб бордики, Умматнинг асосий қисми, кўпчилик уламолари ва муфаккирлари Ислом бўёғи билан бўялган Фарб фикрларини кўтариб чиқадиган бўлиб қолди. Бунда исломий оламни парчалаш учун озчилик тоифаларни мансабга

тайинлашга таянилди. Ҳатто дин золим бошқарув талабларига тўлиқ мос тушуниладиган бўлиб қолди ва умумий таълим ҳам шунга мувофиқ тартибга келтирилди. Эътиқод, ибодат, фикрлаш, одамларни бирор қасбга лаёкатли қилиб тайёрлаш, сақофат, тижорат, иқтисод, сиёsat, ҳатто орзу ва қарашлар ҳам ўша золим ҳокимият талабларига бўйсуниб қолди. Уммат олган сақофат ва илмлар туфайли ҳамда динини арзимас дунё эвазига сотишга ўргатилган сарой шайхларининг фатволари туфайли тушунчалар ўзгариб кетди. Натижада ҳоким мустабид, кофир мўмин, либерал мусулмон, марксист шаҳид ва ҳакиқий мусулмон террорчи бўлиб қолди. Ҳатто ҳолат дин ҳукмларини ва Аллоҳнинг муҳкам оятларини очиқласига масхара қилишгача етиб келди.

Ушбу мақр, репрессия ва қувгинлар содир бўлаётган бир пайтда тўсатдан «араб баҳори» дея номланган араб қўзғолонлари бошланди. Бу қўзғолонлар золим ҳокимлардан кишанларни бўшатиши талаб қилиб чиқди. Лекин, аслини олганда бу қўзғолонлар ўз мақсадига доир аниқ қарашга эга эмас эди. Балки улар зулмни рад этишга асосланган халқ қўзғолонлари бўлиб қуролли қўзғолон бўлмаган эди. Шунинг учун Фарб бу қўзғолонларни тизгинлашга, давлат ичидаги хавфсизлик кучлари ва жосуслик хизматига таянишга ҳаракат қилди. Фарб бу қўзғолонларни тизгинлаш, уларга ҳукмини ўтказиш ҳамда кенгайишини олдини олиш учун уларнинг айримларини йўлдан буришга ва айримларини қуролли қўзғолонга айлантиришга эришиди.

Тунисда қўзғолон тинчлик ҳолатида сақланиб қолди. Бироқ у Ибн Али даврига ва ундан олдинги даврга боғланган илмоний тарафга оғиб кетганидан кейин ортга чекиниб ўзининг муваффақиятсизликка учраганини эълон қилди. Юрт олдингидан ҳам ёмон ахволга қайтди. Мисрда эса, вазиятни ҳарбий бошқарув давридаги вазиятдан ҳам ёмон вазиятга қайтариш учун қўзғолон ўтда куйдирилди ва таг-томири билан йўқ қилинди. Айни пайтда юрт иқтисодий ва сиёсий муаммоларни, адлия тизимининг гайриқонуний ишларини, ҳокимият авторитарлигини бошдан кечирмоқда. Миср яна қайта ҳарбий бошқарувга қайтди. Ливияга келсак, ҳозиргача у ҳукуматни тиклашга, хавфсизликни ўрнатишга ва бирор ишни тадбир қилишга эриша олмади. Ливия халқаро низо исканжасида қолди. У ҳам Мисрга ўхшаб ҳарбий бошқарув сари кетмоқда. Аммо, бахтли онларига қайта олмаётган Яманга келсак, кетма-кет қирғин ва очарчиликларни бошдан кечирмоқда. Афтидан, Яманда уруш таҳди迪 мавжуд бўлиб қолиши ҳамда низо

ва тартибсизлик ҳолати сақланиб қолиши учун уни турли, бирбири билан низолашувчи регионларга бўлиб ташлаш кўзланаётган кўринади.

Сурия кўзғолонига келсақ, бу қўзғолон кучли қаршилик кўрсатди, узок давом этди ва аламли из қолдирди. Чунки, бу қўзғолонда шаҳарлар қулатилди, инфратузилмалар вайрон қилинди. Сурия халқи вакилларидан кимдир шаҳид бўлган бўлса кимдир кувиб чиқарилди ёки ногирон мажрухга ва қувилган қочоққа айланди. Афтидан, Сурия ярим федерал бошқарув сари кетмоқда. Бу бошқарувда юрт ҳар қандай лаҳзада бўлинниб кетиши мумкин бўлган давлатчаларга бўлинади ва бу давлатчалар пойтахтдаги марказий ҳукуматга бўйсунади.

Юз берган шу ишлардан кейин биз араб қўзғолонларини ютуққа эришди, дея айта оламизми? Ёки, бу қўзғолонлар муваффақиятсизликка учради, деб айтамизми?

Аслини олганда, Сурия қўзғолони ички соҳада (Сурия ичкарисида) қайсиdir ишларда ютуққа эришган бўлса, баъзи ишларда муваффақиятсизликка учради. Шунингдек у, регионал ва халқаро миқёсда ёрқин из қолдирди.

Ички миқёсда: Кўзғолоннинг ютуққа эришди ёки муваффақиятсизликка учради, деб айта олишимиз учун қўзғолон натижасида амалга ошиши лозим бўлган ёки тахмин қилинган нуқталарни кўриб чиқишимиз лозим.

Биз ушбу нуқталардан айримларини қўйида кўриб чиқамиз:

1 – Кўзғолонлар мусулмонларнинг асосий қисмидаги қўрқув деворини бузишда ютуққа эришди ва уларнинг қалбидан қўрқувни чиқариб ташлади.

2 – Исломий Уммат халқларининг ҳокимларга душман эканини кўрсатди. Шунинг учун «Халқ режимни қулатишни истайди» шиори асосий шиор бўлди. Шу билан бирга мустабид ҳокимлардан айримларини четлатишга ва айrim малай ҳукуматларни қулатишга эришди.

3 – Кўзғолонлар ҳозирги ҳукмрон режимларни ўзгартириш зарурлиги хақида яқдилликни пайдо қилди. Аслини олганда, бу яқдиллик ҳозирги режимларни ва уларни мусулмонлар устига мажбуран ўрнатган коғир Фарбни рад этишни ифодалайди. Чунки шу коғир Фарб парда ортидан туриб ишларни бошқарди ва ушбу оғир вазиятларнинг ҳаммасидан биринчи навбатда у жавобгар ҳисобланади.

4 – Бу қўзғолонлар, Умматнинг ўз фарзандлари ичидан садоқатли ва олижанобларини бирлаштиришга қодирлигини кўрсатди.

5 – Бу қўзғолонлар Умматнинг садоқатли фарзандларини дини, ор-номуси, хурмати ва юртлари химояси учун ўзидаги бор нарсани фидо қилишга ундади. Шунингдек бу қўзғолонлар, айrim мустабид ҳокимларни ҳокимиятдан четлатишда ва айrim малай хукуматларни қулатишда муваффакиятга эришди.

Юз берган ишлар Farbni саросимага солиб қўйди. Шунинг учун у, бу қўзғолонларнинг кенгайишини ва яна қайта такрорланишини олдини олиш учун бутун эътиборини қўзғолонларни муваффакиятсизликка учратишга қаратди. У бу ишни ўзининг халқаро сиёsatдаги асосий иши, деб ҳисоблаб мислсиз жиноятларни ва улкан хийлаларни ишга солди. У юзаки ўзгаришларни пайдо қилишга ҳаракат қилди ва мусулмонларни яна қайта қўзғолон қилиб чиқишдан буриб юбориш учун уларга нисбатан энг жирканч жиноятларни амалга оширди. Шунингдек у, мусулмонлар қўзғолон қилишга журъат қилганлари сабабли уларнинг устига балою офатлар ёғилди, дея тасвиirlади, сўнг мусулмонлар яна қайта қўзғалишга журъат қилмасликлари учун қўзғолонларга «муваффакиятсизлик» тамғасини босди.

Айтиш мумкинки, қўзғолонлар дини ва тарихига муносиб равишда ўз мақсадини амалга ошира олмади. Чунки, қўзғолонларга туйғулар устунлик қилди, сиёсий онг ва тўғри бошқарувчи етакчилик уларга етишмади. Шунинг учун уларни душман бошқа кийим ва бошқа қиёфа билан бошқарди. Сўнг, уларни ўтдан озод қилиб бошқа ўтга тиқди, янада золимроқ золимнинг қучоfiga отди ва уларни янада аянчли қисматга туширди.

Айтиш мумкинки, қўзғолонлар қўйида келтирилган сабаблар туфайли муваффакиятсизликка учради:

1 – Турли тоифадаги қуролли ҳаракатлар ва ҳатто уларнинг ичидаги музокара столига ўтирган ҳаракатлар ҳам сиёсий онгга эга бўлмагани учун бу қўзғолонлар муваффакиятсизликка учради. Шунинг учун Уммат душманларига қўзғолонни мақсадидан буриш кийин бўлмади ва бунинг воситалари ҳам кўп бўлди.

2 – Бу қўзғолонлар ҳокимларни четлатиб режимларни ўзgartiriш учун армия сафидаги холис зобитлардан ёрдам сўраш устида ишламади. Шу сабабли армия ҳокимларга ва бевосита Farb элчихоналарига боғланган малай қўмондонлари буйруқларига бўйсуниб қолаверди. Шунинг учун армия (ёки армиялар)

сезиларли даражада кўзголонларга қарши позицияни эгаллади. Армиянинг бундай позицияни эгаллаши Фарбга ва золим хукуматларга боғлиқ. Чунки улар бундай муассасаларни қандай ташкил қилишни ва уларни қандай бошқаришни билади. Бу эса Умматнинг холис фарзандларини армиялардан ёрдам сўрашнинг шаръий тариқати хақида фикрлашга ундейди. Чунки Расулуллоҳ ﷺ ансорлардан ёрдам сўраган ва улар ёрдам берган пайтда шу тариқат асосида ёрдам сўраганлар.

Бу кўзголонлар ўзгартиришнинг талаб қилинган шаръий тариқати эмас эди. Уммат ўзгартиришни истайдиган бўлиб қолганидан ҳамда Ислом унинг асосий талабига айлангандан кейингина, шунингдек Уммат ичидаги Аллоҳнинг хукмини барпо қилишга қодир кишилар, хусусан Ҳизб ут-Тахрир топилганидан кейингина Уммат фарзандлари орасидаги кувват эгаларини динига ёрдам берувчи бўлишга, Ҳизб билан бирга режимларни қулатишга ва Аллоҳнинг шариатини барпо қилишга ундаш матлуб иш бўлиб қолди. Ҳозирги ҳолатда кўзголонлар ўз йўлини тўғрилаб олиши учун уларга насиҳат йўлланиши лозим. Бу кўзголонлар Уммат сафидаги кувват эгаларига эътибор қаратиши ҳамда рошид Халифаликни барпо қилишда Исломнинг шаръий тариқатини тайин қилиб олган холис ва онгли сиёсий етакчиликни қабул қилиши ҳам лозим. Кўзголонлар шу орқали йўлини тўғрилаб олиши, ўз мақсадига, яъни қўзголон юз берган юртларда ҳам, юз бермаган юртларда ҳам бутун мусулмонларни бирлаштиришга эришиши мумкин.

Бу кўзголонлар ҳолдан тойганига, муваффакиятсизликларига қарамасдан, ҳануз давом этмоқда ва кундан-кунга аланга олмоқда. Умматнинг садоқатли фарзандлари билан Фарбдаги уларнинг душманлари ўртасида, шунингдек улар билан орамиздаги ҳар бир нарсани арзимас вақтинчалик фойдалар эвазига сотган кимсалар ўртасида ҳам кураш ҳануз давом этмоқда. Кўзголон юз берган юртларда яна норозиликлар кузатилмоқда. Чунки, халқлар ҳанузгача ҳокимлари зулми остида қолмоқда. Чунки, уларнинг устига қулатилган етакчилардан ҳам ёмонроқ етакчилар келди. Бу етакчиларнинг етакчиликка лойик эмаслиги ва уларнинг савияси омма мусулмонлар кутган даражада эмаслиги аниқ кўринди. Чунки бу етакчилар сиёсий қарашга эга эмас ва кўзголондан олдинги етакчилардан ҳам ёмон. Шунингдек, кўзголон қилмаган юртлар ахволи ҳам кўзголон юз берган юртлар ахволидан яхши эмас. Чунки бу юртлардаги барқарорлик ҳам узоққа чўзилмайди. Бу юртларда турмуш даражасининг пасайиб кетиши ва уларнинг

устидан диктаторлик билан хукм юритаётган ҳокимларнинг репрессив босимлари норозиликнинг янада ортишига олиб боради. Булардан ташқари Ғарб мусулмонларга кўп хорликларни тотдирмоқда ва юртларини парчаламоқда. Чунки у уларнинг иродасини синдиришни ва таслим бўлиб яна қайта қўзғолон қилмасликларини истамоқда.

Аммо регионал миқёсда олиб қараганда қўзғолонлар тўрт тахтни қулатди, ер юзидағи барча тоғутлар ва каттаю кичик давлатлар Сурия қўзғолонига қарши бирлашганига қарамасдан у ерда қўзғолон ҳануз давом этмоқда. Суриядагидек бутун дунёning битта масала устида бирлашиши тарихда деярли кузатилмаган. Шом қўзғолони қолдирган излардан айримларини биз қуйида айтиб ўтамиш:

1 – Кўзғолонлар яширин давлат (давлат ичидағи жосуслик хизмати ва малайларга ўхшаган кучлар) асосларини фош қилди. Бу эса Ғарб малайларининг, шунингдек қўзғолонларни тизгинлашда ва уларнинг йўналишини ўзгартиришда бу малайлардан қандай фойдаланишнинг фош бўлишига олиб борди. Биз бунинг таъсирини яқин келажакда хис қиласиз. Чунки янги ҳокимлар олдингилари келиб чиқкан манбадан келиб чиққани учун Аллоҳнинг изни или қўзғолонлардан кейин келган янги ҳокимлар башари ҳам очилади.

2 – Миллий давлат ва ватанпарварлик фикрати якун топди. Энг сўнгги макрга, ифлос ўйинга айланган тоифачилик, ирқчилик ва мазҳабпарастлик ўйинлари ҳам Аллоҳнинг изни или фош бўлди. Чунки мусулмонлар бундай ўйинлардан ва ундаги ўйинчилардан нафратланадилар. Мусулмонлар назарида улар энг жирканч малайлардир. Улар ҳозир гердайишаётган бўлса, Аллоҳнинг изни или яқинда Халифалик давлати барпо бўлгач бу ўйинлар уларни ўз босқонида куйдиради. Бу ҳозир кўзга ташланмаслиги мумкин. Чунки ахборот воситалари ҳануз уларнинг қўлида. Ахборот воситалари халқ даражасидаги ўзгаришларни, харакатларни яширмоқда ва ҳукмрон элитани, уларга садоқатли бўлган зиёли муфаккирларни кўрсатмоқда.

3 – Ғарб соҳта халифалик давлатининг бузук қўринишини намоён қилди. Халқ умумий шаклда бўлса-да унинг ёлғонлигини ва сахна ўйинидан бошқа нарса эмаслигини англаб етди. Чунки бу сахна ўйини унинг башарасини очди ҳамда Исломнинг унга ва унинг етакчилигига алоқасизлигини кўрсатиб қўйди. Аллоҳнинг изни или Ғарбнинг бу муваффақиятсизлиги Халифалик фикратини куруқ шиор ўрнида эмас, балки татбиқ қилиниш учун қабул

қилинган программа сифатида кўтариб чиқувчилар фойдасига хизмат қиласди.

﴿وَلَا تَحْيِقُ الْمَكْرُ أَلَّا يَأْهُلَهُ﴾

«Ёмон макр-ҳийла эса фақат ўз эгаларини ўраб ҳалок қилур»

[Фотир 43]

4 – Каршилик меҳвари (маркази) раҳнамоларининг олға сурган гоялари парчаланди. (Каршилик меҳвари атамаси Эрон, Сурия ва Ливандаги Хизбуллоҳга нисбатан қўлланган. Улар Америка сиёсатига ва яхудий давлатига қарши курашишни даъво қилиб келишган). Қўзғолонлар уларнинг жиноятчи малай эканини ва яхудий давлатига қарши жанг қилиш ҳақидаги даъволари ўйин эканини фош қилиб қўйди. Уларнинг бутун эътибори мусулмонларни қирғин қилишга ва улар орасида мазҳабпастлик фитнасини ёйишга қаратилгани кўринди. Улар Американинг Умматни парчалаш учун тузган режасига хизмат кўрсатиш йўлида минтақадаги илмонийликнинг энг сўнгги қальаси ҳисобланган Асад режими билан ва кофир руслар билан бирлашдилар. Бошқача ибора билан айтганда уларнинг ҳақиқий башараси ва яширин роли фош бўлиб қолди.

5 – Қўзғолонлар халқаро ва регионал системани кучли ларзага келтирди ва унинг эгаларини ўзларидаги яширин нарсани ошкор қилишга мажбур қилди. Путин, Лавров ва Муаллимлар тарафидан «қўзғолонлардан кўзланган мақсад халифаликдир» дея очик билдирилди. Ҳатто АҚШнинг Вержиния штатидан сенатор Ричард Блэк «Дамашқда нусайрийларнинг қулаши Исломий давлат тикланишининг эълон қилиниши демакдир, Дамашқ қулашидан бир ой ўтганидан кейин қолган давлатлар ҳам қулайди» деб айтишгача борди.

Шунинг учун биз регионал сахна ўзаро бир-бири билан курашувчи учта асосий меҳвар (марказ)дан ташкил топган, дея хулоса қила оламиз:

1 – Эрон, унинг гумашталари ва унга эргашувчилар етакчилигидаги шия маркази.

2 – Мўътадил суннийлар маркази. Бу марказга Саудия, унинг тарафдорлари ҳамда мўътадил марказга кўшилган давлатлар ва исломий жамоатлардан ташкил топган ўзгарувчан сиёсий Ислом маркази қолдиqlари етакчилик қиласди.

3 – Тўғри мабдага, буюк Халифалик лойиҳасига эга бўлганларни тамсил этган исломий сиёсий лойиҳани кўтариб чиқувчилар маркази. Бу марказ ушбу қўзғолонлар олдидағи

тўсикларни енгишга, йўлини тўғрилашга ва уларни мақсадлар сари, энг аввало рошид Халифаликни тиклашга эришиш сари етаклашга қодир ягона номзодdir.

Халқаро майдонда эса қўзғолонлар жиддий из қолдириди. Бу бутун оламда ҳисобсиз қўзғолонларни алангалатиши ва бу қўзғолонлар халқаро тизимнинг емирилишига олиб бориши мумкин. Биз уларнинг баъзиларини қўйида санаб ўтамиз:

Биринчи: Кўчишга мажбур қилиш жараёни ва унинг халқаро вазиятдаги оқибатлари.

2015 йил давомида кўчирилганлар сони тахминан 2 миллионга етди. Бу ҳолат Ғарбда бу масалага доир бўлинишни пайдо қилди. Иммиграцияни ва инсонпарварлик қадриятларини қўллаб-кувватловчи сўлчи партиялар билан экстремистик ўнгчи партиялар, иммиграцияга қарши миллатчи ҳаракатлар ўртасида бўлиниш юз берди. Иммиграцияга қарши чикувчилар унга хавфсизлик, иктисадий ва демографик жиҳатдан таҳдид, деб карашди. Баъзи муфаккирлар уни вақти келганда портлаши ва узок эмас яқин вақт ичida Европа қиёфасини ўзгартириши мумкин бўлган бомба, деб ҳисобладилар. Шунинг учун, хусусан хавфсизлик ва сиёсий жиҳатдан иммиграцияга қарши фикрлар билдирилди. Шунинг учун биз келажакда давлатнинг миллий, диний ва этник хусусиятини сақлаб қолишга чакирувчи экстремистик ўнгчи партиялар таъсири кучайишига ва уларнинг овози кўтарилишига гувоҳ бўламиз. Бу ҳолат келажакда ўнгчи партияларнинг ҳокимиятга келишига ва Европада мислсиз диктатура ўрнатилишига олиб бориши ҳам мумкин. Қолаверса бу ҳолат «араб баҳорига» ўхшаган қўзғолонларнинг кенгайишига ёрдам беради. Шундай қилиб Европа ўзининг олдинги даврига кайтади. Яъни Европа ўзаро бир-бири билан курашувчи давлатлар ва халқларга айланади. Бунинг белгиларига қўйидагиларни мисол тариқасида келтириш мумкин:

- Экстремистик партия ҳисобланган Дания халқ партияси 2015 йили 21 % овоз олди.

- Франция миллий фронти партияси Европа Иттифоқидан бўлиниш режасини қабул қилди. (Маълумки, бу партиялар Европада юз берган террорчилик ҳодисаларини мусулмонларнинг файриқонуний миграциясига боғлайдилар).

- Ғарб Давлат ташкилотидаги ва ундан бошқа жиҳодий ташкилотлардаги ажнабий жангариларнинг ноқонуний миграция орқали ўз юртларига қайтишларидан хавфсирамоқда. Бу эса Европанинг ички чегараларидаги шахсларнинг ҳаракатига чек

кўйиш учун «Шенген» зонасини бекор қилиш ғоясини кўллаб-кувватлади.

Иккинчи: Қўзголонлардан кейин Американинг ўз позициясидан чекиниши.

Бу ерда Американинг мінтақадаги сиёсий позициясида қўзголонлар пайдо қилган ўзгаришлар бор. Агар бирор мінтақа тобеликдан чиқиб кетса ёки тизгинланишга бўйсунмаса «араб баҳори» хос турда АҚШ манфаатларига, умумий турда Фарб манфаатларига ҳақиқий таҳдиддир. Чунки мінтақадаги сўнгги ўзгаришларга таъсир кўрсатишда Қўшма Штатлар имкониятидаги вариантлар қисқаради. Шунингдек АҚШ сиёсатининг табиати ҳам келажакда бошқа шароитларни жорий қиласди. Чунки Америка ўз иттифоқчиларининг роли тугаганидан кейин ёки улар унинг режаларига бўйсунмай қўйса, доим уларга хиёнат қиласди ва кучлироқ иттифоқчига ўтишга уринади. Бу билан у қайсиdir бир даврда ўзи учун таянч бўлиб келган эски базаларининг қулашига ўз ҳиссасини қўшади ва ўзгариш эшиги очила бошлаган мінтақада бекарорликларни келтириб чиқаради. Бу мінтақа Ислом соясидагина, яъни Аллоҳнинг изни, кўмаги ва тавфиқи илия яқинда тикланажак ваъда қилинган Халифалик давлатидагина тинчликни кўради.

Учинчи: Ҳалқаро инсон ҳуқуқлари тизими ҳам сиёсий, ҳам инсонпарварлик соҳасида барбод бўлди.

Айни шу ўринда шуни ҳам айтиб ўтиш лозимки, бу тизим башарият томонидан тузилгани учун муваффақиятсиз ва дунёни бошқаришга яроқсиздир. Бу тизим мусулмонларга, уларнинг мінтақаларига ва ҳуқуқларига қарши қабул қилган жирканчли қарорларини яшириб келади. Бироқ унинг бу жирканчли қарорлари фош бўлиб бу тизимнинг ғайрихуқуқий ва ғайриинсоний тизим эканлиги кўриниб қолди. Бу тизим ўзининг асосий принципларидан воз кечди ва Америка қўлидаги хоссатан Ислом юртларига, омматан олам юртларига қаратилган қўпол таёқ экани кўринди. Бу тизимнинг юзини ёпдиган пардаси, авратини тўсадиган либоси қолмади. Давлатларнинг ички ишларига аралашмаслик, деган даъво қани? Ҳалқаро хартияда кўрсатилган инсон ҳуқуқлари кани? Ҳолбуки, бу тизимнинг ўзи миллионлаган одамни қирғин қилишда ва уларни юртидан қувғин қилишда иштирок этди. Қўзголонлар бу адолатсиз соҳта тизимнинг ҳақиқий башарасини очди. Ҳатто узогу яқинга, мусулмону кофирга ва шарқу ғарбга бу тизимнинг баҳайбат маҳлук экани маълум бўлиб қолди. Бу маҳлук мустамлакачи кофир давлатлар истагига

мувофиқ келмаганларнинг бойлигини талайди, ўзларини ўлдиради ва қувғин қиласди.

Аммо, капиталистик низомнинг асосий хусусиятларидан бири ҳисобланган иқтисодий аҳволга келсак, иқтисодий аҳвол оғир қийинчиликларни бошдан кечирмоқда. Катта харажат сарфланган бу қўзғолонлар ислоҳот жараёнини ёки иқтисодий чораларни қайсиdir бир даражада тўхтатиб қўйди ёки ортга сурди. Адолатсиз капиталистик низом бугунги кунда мусулмонлар юртларида кирғинларни амалга оширмоқда ва инфратузилмаларни вайрон қилмоқда. Чунки у бу юртларни қайта тиклашга ваъда қилиш орқали мусулмонлар қонини қайта сўришни истамоқда.

Биз хулоса қилиб айтамизки, ахборот воситалари «араб баҳори фақат фам-алам келтириди» деган тасаввурни бизга беришга уринаётган бўлса-да «араб баҳори» қўзғолонлари натижалари ва оқибатларига баҳо беришга ҳали эрта. Ахборот воситалари «бизнинг аҳволимиз олдин яхши эди, ҳар қандай ҳаракат асло фойда бермайди ва фақат ўлимга, юртларнинг вайрон бўлишига олиб боради» деб тасвирламоқда. Улар Аллоҳ Азза ва Жалланинг ўзгартириш борасидаги ҳикматини унутиб ундан гафлатда қолишмоқда. Шунинг учун, хато тушунчаларни тўғрилаш ва ишларни ўз ўрнига, яъни Аллоҳ Субҳанаҳу ва Таолони, Аллоҳнинг холис бандаларини рози қиласидиган ҳамда уларни коғир низомлар зулмидан Ислом адолатига олиб чиқадиган ўринга қайтариш лозим. Агар ўзгартириш ҳаракати Аллоҳ Таолонинг буйруғига зид бўлса ҳам ўзгариш юз бериши муқаррар, бироқ бу ўзгариш ёмон томонга ўзгариш бўлади. Мусулмонлар буни англаб етиб келгуси кунларда бундан тўғри фойдаланишлари лозим.

Биз ўзгартириш ҳақиқатини ва унинг тариқатини англашимиз ҳамда Аллоҳ Таоло рози бўладиган тарзда унинг сабабларига таянишимиз, Ислом мабдасини маҳкам ушлашимиз ва Аллоҳ рози бўладиган йўлга эргашишимиз лозим. Зеро бу йўл ўзгартиришнинг Куръон ва Суннатдан олиниб тартибига келтирилган шаръий ўзгартириш кайфиятини белгилаб беради. Шунингдек биз етакчиликни ўз эгасига беришимиз, исломий ҳаётни қайта тиклаш учун армиялардан ёрдам сўрашимиз ҳам лозим. Зеро исломий ҳаёт барча бандалар учун яхшилик ва нажотдир.

Аллоҳнинг изни ила ўзгариш юз бериши ҳақида У зот берган ваъданинг рўёбга чиқиши яқинлашиб қолди. Биз бу ваъданинг амалга ошишини тасдиқлаймиз. Аллоҳнинг кўмаги ва тавфики ила биз яшаётган ушбу золим бошқарувдан кейин рошид Халифалик бошқаруви келади ва Росулуллоҳ нинг башоратлари рўёбга

чиқади. Имом Аҳмад Нўймон ибн Баширдан, у Ҳузайфадан ривоят қилган ҳадисда Росууллоҳ ﷺ айтадилар:

«تَكُونُ النِّبُوَةُ فِيْكُمْ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ تَكُونَ، ثُمَّ يَرْفَعُهَا إِذَا شَاءَ أَنْ يَرْفَعَهَا. ثُمَّ تَكُونُ خِلَافَةً عَلَىٰ مِنْهَاجِ النِّبُوَةِ فَتَكُونُ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ تَكُونَ، ثُمَّ يَرْفَعُهَا إِذَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَرْفَعَهَا. ثُمَّ تَكُونُ مُلْكًا عَاصِمًا، فَيَكُونُ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَكُونَ، ثُمَّ يَرْفَعُهَا إِذَا شَاءَ أَنْ يَرْفَعَهَا. ثُمَّ تَكُونُ مُلْكًا جَبْرِيَّةً، فَتَكُونُ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ تَكُونَ، ثُمَّ يَرْفَعُهَا إِذَا شَاءَ أَنْ يَرْفَعَهَا. ثُمَّ تَكُونُ خِلَافَةً عَلَىٰ مِنْهَاجِ النِّبُوَةِ. ثُمَّ سَكَّتَ».

«Сизларнинг орангизда Аллоҳ ҳоҳлаганича пайғамбарлик давом этади. Сўнг Аллоҳ ҳоҳлаган пайтда уни кўтаради. Сўнг пайғамбарлик минҳожи асосида Халифалик бўлади ва у Аллоҳ ҳоҳлаганча давом этади. Сўнг Аллоҳ Ўзи ҳоҳлаганда уни кўтаради. Сўнг раиятига зулм ва адолатсизликлар етадиган подшоҳлик бўлади ва у Аллоҳ ҳоҳлаганча давом этади. Сўнг Аллоҳ Ўзи ҳоҳлаганда уни кўтаради. Сўнг золим-зўравон подшоҳлик бўлади ва у Аллоҳ ҳоҳлаганча давом этади. Сўнг пайғамбарлик минҳожи асосидаги Халифалик бўлади. Кейин Пайғамбар ﷺ сукутга чўмдилар». □

КОРЕЯ БЎҲРОНИ ВА ХАЛҚАРО КУРАШ

Ҳамд Тобиб – Байтул Мақдис

Капитализм низоми кучсиз ва заиф асосга, яъни ўртача ечимга асосланган. Капиталистлар энг кўп моддий манфаат, ҳаётий лаззат ва жисмоний шаҳватларга эга бўлиш учун ҳаракат қилишади. Чунки уларнинг назаридағи баҳт тушунчаси фақат моддийдир. Улар бунга эришиш учун одамларни оч қўйиш, луқма нонини тортиб олиш, юртларини мустамлака қилиш ва бойликларини тортиб олишдан уялмайдилар. Аллоҳ Таоло айтади:

﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا يَنْمَتُونَ وَيَأْكُلُونَ كَمَا تَأْكُلُ الْأَنْعَمُ وَأَنَّا مَوْلَى هُمْ﴾

«*Коғир бўлган кимсалар эса (мана шу ҳаёти дунёning ўткинчи лаззатларидан) фойдаланиб, чорва ҳайвонлари еганидек еб-ичурлар ва уларнинг жойлари дўзах бўлур!*» [Мухаммад 12]

Шунинг учун бу тубан моддий мабдани ёйиш тариқати мустамлакачиликдир. Тарихда бўлиб ўтган биринчи ва иккинчи жаҳон урушлари ҳамда иқтисодий кризислар, сиёсий ва ҳарбий можаролар капитализмнинг мевасидир.

Америкалик муфаккир Адам Смит ўзининг Халқлар бойлиги номли китобида шундай дейди: «Ахлоқ одобнинг энг олий мартабаси шахсий очкўзлиkdir. Шахс қанча очкўз бўлса, шунча ижодкор бўлади. Мана шу нарса инсониятни эгалик ва ҳукмронлик қилиш ниятида уруш қилишга етаклайди. Бойликларни оёқ ости қилиш ва унинг йўлида мусобақа ўйнаш янги ҳазоратнинг ўзгача жиҳатларидир». Бугунги кунда алнга олиб бораётган бўхронларнинг бири Корея бўхронидир.

Бу бўхроннинг ҳақиқати нима ва илдизи қаерда? Унинг халқаро сиёsat, хусусан йирик давлатлар ўртасидаги сиёsatга қандай таъсири бор?

Бу саволларга жавоб беришдан олдин айтамизки: Бугун бирбири билан кўшни ёки бир-биридан узоқ давлатлар ўртасида рўй бераётган барча урушларнинг асоси ва сабаби капиталистик мабдадан келиб чиқсан мустамлакачиликдир. Икки Корея ўртасида олдин рўй берган ва бугун бўлаётган ҳодисалар, Вьетнамда рўй берган ишлар, Ироқ ва Эрон ўртасида содир бўлган ишлар ҳамда Туркия ва Кипрда бўлган воқеалар буларнинг барчасига сабаб мустамлакачининг очкўзлиги ва тубан сиёsatидир. Шунингдек, мустамлакачининг моддий манфаатларни қўлга киритиш учун тадбир қилган ишлар ҳам бу воқеаларга сабабчиidir.

Аммо икки Корея ўртасидаги бўхроннинг ҳақиқати ва илдизлари ҳамда ундан келиб чиқкан минтақавий ва халқаро урушлар ҳақида айтадиган бўлсак, унинг илдизлари узоққа яъни ўтган асрнинг қирқинчи йилларига бориб тақалади. Ўша пайтда Совет Иттифоқи етакчилигидаги шарқий лагер ва Америка етакчилигидаги гарбий лагер ўртасида кураш борар эди. Бу уруш кейинроқ Россия, Америка, Британия ва Хитой каби йирик давлатлар ўртасидаги урушга айланди. Бугун эса у, яъни Совет Иттифоқи қулаганидан сўнг икки гигант давлат Америка ва Хитой ўртасидаги урушга айланди.

Вазият шу даражага етиб бордики, Америка президенти Трамп БМТ минбаридан туриб Шимолий Кореяни йўқ қилиб юбориш ҳақида таҳдид қилди...

Бу бўхроннинг халқаро сиёсатга таъсири ҳақида айтадиган бўлсак, икки гигант давлат, яъни Америка ва Хитой бу бўхрондан ўзининг сиёсий мақсадлари ва истакларини рўёбга чиқаришда фойдаланяпти. Бунда ҳатто миллионлаган инсонлар ҳалок бўлишининг улар учун қизиғи йўқ. Бу нарса саксонинчи йиллар бошида ҳам содир бўлган эди. Бир томонда Америка ва Жанубий Корея, иккинчи томонда Хитой ва Шимолий Корея уришди. Бу урушда миллионлаб кишилар қатл қилинди ва жароҳат олди. Америка ушбу бўхронни кучайтириш орқали қуидаги мақсадларни кўзламоқда:

1 – Жанубий Хитой денгизида ҳарбий қулочини кўпроқ ёйиш ва Хитойга қўшни давлатлардаги ҳарбий базаларини кучайтириш.

2 – Хитойни ўз худуди доирасига чеклаб, унинг ёқасидан олишга ҳаракат қилиш.

3 – Ўзининг ҳарбий кучини кўрсатиш ва куч ишлатиб бўлса-да ҳарбий ва сиёсий ҳукмронлигини оламга зўрлаб ўрнатишга қодир эканини кўрсатиб қўйиш.

4 – Сиёсий мақсадлари доираси атрофидаги иқтисодий мақсадлари. Улар Хитойни ҳарбий чиқимлар орқали тинкасини куритиш ва уни доимий шай ҳолатида ушлаб туриш. Сиёсий тушунчалар китобида шундай иборалар келади: «Америка Корея масаласи бекарор бўлиб туришини хоҳлайди, бир шарт биланки Хитой шу муаммо билан овора бўлиб қолиши керак.

Аммо Хитой бу бўхрондан халқаро ва минтақавий жиҳатдан бошқа мақсадларда фойдаланади, улар қуидагилар:

1 – Американинг оламдаги обрўсими синдириш. Хитой бу ишни Американи ўзига нисбатан кичкина бўлган давлат ўртасидаги тинчимайдиган сиёсий курашга тортиш орқали амалга оширади.

2 – Америка билан хусусан давлатларо тижорат, фойда қийматлари, валюта қиймати ва бундан бошқа иқтисодий даромад каби сиёсий ва иқтисодий музокара ва шартномалар тузиш.

3 – Оламдаги давлатларни Американинг иқтисодий сиёсати ва ҳарбий таҳдидларига қарши қўзғаш, бу масалани БМТ ва Хавфсизлик кенгашида кўтариш. Бу нарса БМТнинг 2017 йил 20 сентябрдаги охирги сессиясида яққол кўзга ташланди. Унда Европа, Хитой ва Россия давлатлари Американи бу жанжални ҳал қилишда таҳдид ва дўйқ-пўписа оҳангидаги гапирмаслик ҳамда масалани дипломатик йўл билан ҳал қилишга чакиришди. Шунингдек, агар бу жанжални ҳал қилишда ҳарбий куч ишлатиладиган бўлса, бутун оламга зарар келтириши ҳамда унинг юки Америкага тувиши ҳақида огоҳлантириши.

4 – Ҳимояланиш мақсадида ўз ҳарбий қувватини Корея атрофига жойлаштириш. Бундай воқеа 2017 йил 15 апрелда содир бўлди, унда Хитой минглаб аскарлари ва ҳарбий техникасини Корея чегарасига яқин жойга олиб келди.

5 – Америкага ҳамда унинг таҳдидларига қарши Россия ва Европа иттифоқи каби давлатлар билан халқаро ҳамжамиятдан алоҳида иттифоқ тузишда шу бўхрондан фойдаланиш. Хитой Россия ва Европа Иттифоқини Американинг Трамп орқали қилаётган таҳдидларига қарши қўзғашда қанчадир муваффақиятга эришиди.

Бу икки гигант давлат, яъни Америка ва Хитой ўртасида пайдо бўлган кураш табиати ҳамда унинг минтақа ва йирик давлатларга бўлган таъсиридир. Шундай экан бу бўхрон қачонгacha давом этади? Уни ҳал қилишда ҳарбий йўл ишга солиниши мумкинми?

Бу икки гигант давлат халқаро ҳамжамият орқали ўзларини бу бўхронни ҳал қилмоқчи қилиб кўрсатишаётган бўлса-да, яқин орада уни ҳал қилишмоқчи эмас. Балки аксинча бу бўхроннинг алансаси энди ўчай деганида, унга яна керосин сепишмоқда. Лекин бугунги бўлаётган халқаро ва минтақавий ҳодисаларга қараганда ҳарбий куч ишлатилиши ҳақиқатдан узокроқ, аммо келажакда ҳарбий куч ишлатилиши мумкин...

Бугун ҳарбий куч ишлатилмаслигига бир неча сабаблар бор:

1 – Ишлар дипломатик доирада кетмоқда, унга икки томонлама манфаат асосида Хитой томонидан раҳбарлик қилиниши ҳам мумкин ёки халқаро ҳамжамият томонидан раҳбарлик қилиниши ҳам мумкин. Ёки Америка Кореяни жиловлаш ва қамални кучайтириш учун бир сафар Хитой ва бир сафар халқаро ҳамжамиятга суюниши мумкин. Бу нарса Корея таҳдидларини

канча тақрорламасин ҳамда Американи ракета отиш ва атом тажрибалари билан қанчалик қўрқитмасин Америка томонидан бирор реакция билдирилмаганида яққол кўринди. Шунингдек, БМТнинг 2017 йил 12 сентябр охирги сессиясида келишувга эришиш ва қарши чиқмаслик учун ҳалқаро қарорни енгиллатиш масаласида яққол кўринди. Демак бу, Америка хозир ҳарбий куч кўллаш ниятида эмаслигини кўрсатяпти.

2 – Америка учун бу урушнинг ҳарбий ва иқтисодий зарари улкан бўлади. Ҳусусан Америка Ироқ ва Афғонистон уруши туфайли молиявий ва иқтисодий кризисни бошдан кечирмоқда. Америка тижорат вазирлигининг 2017 йил берган ҳисоботига кўра, унинг бюджетида камомад 50 миллиард долларни ташкил қиласди.

3 – Корея бўхрони табиатида Америка ҳалқи хавфсизлиги ёки ҳаётий манфаатларга бевосита таҳдид мавжуд эмас. Уни ҳалқаро ҳамжамият орқали ҳал қиласа бўлади, шунингдек бу бўхрон мавжуд экан сиёсий манфаат касб қиласа бўлади.

Американинг собиқ президенти Обама ўзининг охирги нутқида шундай баёнот берган эди: «Америка миллий хавфсизлиги ва ҳаётий манфаатлари хатарга юз тутсагина ўз еридан ташқарида урушга кириши мумкин».

Шу ва бошқа сабабларга кўра, ушбу бўхрон ҳалқаро ҳамжамият орқали амалга ошириладиган дипломатик ва сиёсий кураш доирасида қолади. Лекин бу ҳалқаро бўхрон дипломатия, таҳдид ва кучларни у ер, бу ерга жойлаштириш доирасида қолиши билан бирга турли хатар ва асоратларни олиб келиши ҳам мумкин. Қўйида уларни келтириб ўтамиз:

1 – Иқтисодий кризислар келиб чиқиши мумкин. Сир эмаски, бундай бўхронлар иқтисодий ахволни ҳусусан бозор, биржа ва валюталар борасида янги кризисларга олиб келиши мумкин. Америка жорий йилда Хитой ва Европа Иттифоқига қарши процент ставкасини ошириш қуролидан фойдаланди. Уларнинг охиргиси 2017 йил июл ойида бўлиб, унда фойда қиймати 0,25 %га оширилди ва бу Хитойга иқтисодий босим кўрсатиш учун амалга оширилди.

Шунингдек, Америка икки юрт ўртасидаги тижорий чораларни (ҳусусан бож таърифлари борасида) кучайтириши ҳақида таҳдид қилди. Америка ёки Корея томонидан куч ишлатиш борасида дўқ пўписа бўлганидан кейин молиявий бозорлар бир неча бор бекарор ахволга келди.

Рейтер ахборот агентлиги 2017 йил 11 августда хабар тарқатишича Шимолий Корея Американинг тинч океанидаги Гуам

оролларига ракета отиши тўғрисида таҳдид қилгач, Доу Жонс ишлаб чиқариш индекси 0,34 % га тушиб кетган.

2 – Олам, хусусан бўхронга бевосита алоқадор минтақадаги давлатлар доимий кескинлик ҳолатида колиши. Бу каби бўхронлар туфайли одамлар доимий кескинлик ва қўрқув доирасида яшамоқда. Демак мана шунинг ўзи ҳам бўхрон бўлиб, сабаби давлатлар сиёсатининг бузуқлиги ва очкўзлигидир.

3 – Минтақа давлатлари, хусусан Жанубий Корея ва Япония давлати халқларининг кучли қарши реакциялари. Чунки эҳтимоли оз бўлса-да ҳарбий уруш ҳолати вужудга келса бу икки давлатга бевосита хатар бўлади. Шунинг учун ҳар икки давлатда ҳам бўхронни тинч йўл билан ечишни талаб қилиб бир неча марта намойишлар бўлиб ўтди. Масалан, Японияда 2016 йил 20 июня минглаб намойишчилар Корея таҳдиidi натижасидан минглаган намойишчилар Окинава оролларидағи Америка ҳарбий базасини кўчиришни талаб қилиб чиқишиди. Жанубий Корея президенти эса 2017 йил 17 августда Америкадан Корея заминида фақат келишув асосидагина ҳарбий куч ишлатишини талаб қилди.

Жанубий Корея президенти шундай деди: «Жанубий Корея халқи икки давлат урушидан кейин ўлкани обод қилиш ва оёққа турғизиш учун катта куч сарфлади. Энди ўтган йилларда қилинган ишларга бепарво қараш мумкин эмас».

Хотима сифатида шуни айтамизки: Тубан мабдаларни кризисга олиб кириб қўяётган бу курашлар уларнинг фикрий ва ахлокий тубанлигини, камчиликларини ҳам фош қилмоқда. Шунингдек, олам ва унинг халқларига қуидаги ҳақиқатларни намоён қилмоқда:

1 – Бу мабдалар катта давлатлардаги капиталистларнинг истакларини рўёбга чиқариш учун оламни турли бало ва мусибатлар, урушлар ҳамда ҳарбий ва иқтисодий кризисга тортмоқда. Мана шу мақсад йўлида миллионлаган инсонлар ҳалок бўлмоқда. Икки Корея уруши, Вьетнам уруши, биринчи ва иккинчи жаҳон уруши ҳамда Ирок, Эрон ва Афғонистон урушлари шулар жумласидандир.

2 – Оламнинг барчаси шу жумладан кофирлар ҳам илохий раҳмат низоми бўлмиш Ислом низомига муҳтоҷ. Чунки бу низом Ислом фикрини қандайдир дунёвий манфаат учун эмас халқларни озод қилиш учун ёяди. Аллоҳ Таоло айтади:

﴿وَمَنْ أَحْسَنُ دِيَنَا مِمَّنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ وَاتَّبَعَ مِلَّةً إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَأَخْذَ اللَّهُ إِبْرَاهِيمَ حَلِيلًا﴾

«Ҳақиқий мусулмон бўлган ҳолида ўзини Аллоҳга топширган ва ҳақ ўйлдаги Иброҳимнинг динига эргашган кишининг динидан ҳам гўзалроқ дин борми?! (Axir) Иброҳимни Аллоҳ Ўзига дўст тутган» [Нисо 125]

3 – Бу курашлар ушбу бузук ташкилотларнинг емирилишини тезлаштиради. Аллоҳ Таоло айтади:

﴿وَلَا يَرَالُ الَّذِينَ كَفَرُوا تُصِيبُهُمْ بِمَا صَنَعُوا قَارِعَةً أَوْ تَحْكُلُ قَرِيبًا مِنْ دَارِهِمْ حَتَّىٰ يَأْتِيَ وَعْدُ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُخْلِفُ الْمِيعَادَ﴾

«То Аллоҳнинг ваъдаси келгунича куфр йўлини тутган кимсаларга ўзларининг қилган қилиқлари сабабли мудом турли оғат-балолар етар ёки уларнинг диёрларига яқин жойларга (кулфат) тушиб (уларни безовта, беҳаловат қилур). Албатта, Аллоҳ ваъдасига хилоф қилмас» [Роъд 31]

﴿قَدْ مَكَرَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَأَتَىَ اللَّهُ بُنْيَنَهُمْ مِنْ أَلْقَوَاعِدِ فَخَرَ عَلَيْهِمُ الْسَّقْفُ مِنْ فَوْقِهِمْ وَأَتَتْهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرونَ﴾

«Улардан аввалги (кофир) кимсалар ҳам (ўз пайгамбарларига мана шунга ўхшаши) макр-ҳийлалар қилган эдилар. Шунда Аллоҳ улар (курган макр-ҳийла) биноларини таг-тузи билан емириб ташлади, бас, улар (тўқиб олган ёлғон бино-тузумлари)нинг томи ўзларининг устига қулади ва уларга ўзлари сезмаган — кутмаган тарафдан азоб-ҳалокат келди» [Наҳл 26]

Бу каби ишлар бузук воқени ўзгартиришга чакираётганларни инсониятни озод қилиш учун ҳаракатини тезлаштиришга ундейди. Шунингдек, Аллоҳнинг изни билан ғалабани тезлаштиради. Хусусан бугун олам йигирманчи аср охирларидаги социализмдан тортиб жорий асрдаги капитализмгача бўлган мабдаларнинг фикран қулаётганига гувоҳ бўлиб турган бир пайтда ғалабани тезлаштиради...

Аллоҳ Таолодан инсониятни Ислом адолати, тўғрилиги ва раҳмати билан ушбу давлатлар ёмонлиги ва тубан сиёсатларидан озод қилишини сўраймиз. Аллоҳ Таоло айтади:

﴿وَإِنْ أَحْكُمْ بَيْنَهُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ وَأَحْذَرَهُمْ أَنْ يَفْتَنُوكُمْ عَنْ بَعْضِ
مَا أَنْزَلَ اللَّهُ إِلَيْكُمْ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَاعْلَمُ أَنَّهَا يُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُصِيبَهُمْ بِعَصْبِ ذُنُوبِهِمْ وَإِنَّ كَثِيرًا
مِّنَ النَّاسِ لَفَسِقُونَ ﴾ أَفَحُكْمُ الْجَهَلِيَّةِ يَبْغُونَ وَمَنْ أَحْسَنْ مِنَ اللَّهِ حُكْمًا لِّقَوْمٍ
يُوقِنُونَ﴾

«(Эй Мұхаммад), улар ўртасида Аллоҳ нозил қилган нарса билан ҳукм қилинг, уларнинг ҳавои нафсларига эргашманг ва Аллоҳ Сизга нозил қилган ҳукмларнинг айримларидан Сизни буриб фитнага солиб қўйишларидан эҳтиёт бўлинг! Агар (Сизнинг ҳукмингиздан) юз ўғирсалар, билингки, Аллоҳ уларга айрим гуноҳлари сабабли мусибат етказишни истамоқда. Шубҳасиз, одамлардан кўплари итоатсиздирлар» [Моида 49-50] □

ДАВЛАТЛАР ТАРАҚҚИЁТИГА СИЁСИЙ ИРОДАНИНГ ТАЪСИРИ ВА УНГА ЭРИШИШДАГИ ИСЛОМ ТАРИҚАТИ (2)

Ислом ўз аҳкомлари билан тартибга келтирилган программа асосидаги тариқатни белгилаб қўйган. Исломий Халифалик давлатини тиклаш орқали йўқотилган шон шарафни қайта тиклашга ҳаракат қилинар экан, ўша тариқатни маҳкам тутиш лозимдир. Бу тариқатнинг талаби шуки, Ислом унга шаръий қоидаларни белгилаб қўйган бўлиб, бу қоидалар сиёсий амаллар ва уларнинг йўналишини тартибга солади, уларни йўлдан чиқиб орқага қайтиб кетишидан саклайди ва ўз гоясига етишини таъминлади. Қўйида ўша қоидаларни келтириб ўтамиз:

1 – Ўзгартириш учун фаолият қиласидаги сиёсий хизб ёки гурух бўлиши лозимлиги:

Бунинг далили Аллоҳ Таолонинг ушбу оятидир:

﴿وَلَتَكُن مِّنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْحَيْثِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَا عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾

«Ораларингиздан яхшиликка (Исломга) даъват қиласидаги, ибодат-итоатга буюрадиган ва исён-гуноҳдан қайтарадиган бир жамоат бўлсин. Ана ўшалар најсом топгувчилардир»

[Оли Имрон 104]

Бу оятда Ислом асосида пайдо бўлган, Исломга чақирадиган, маъруфга буюриб, мункардан қайтарадиган сиёсий гурух ташкил қилишни ифодалайдиган буйруқ бор. Чунки яхшиликка, яъни Исломга чақириш ва маъруфга буюриб мункардан қайтариш сиёсий амалларнинг энг муҳимири. Пайғамбаримиз ﷺ саҳобалардан бир гурухни пайдо қилди, улар даъват амаллари билан шуғулланар ва даъват гирдобига гурух сифатида шўнғиган эди. Шунингдек улар сиёсий амалларни юриш учун тартибластирилган, программали, мустаҳкам тариқатга кўра бажаришди.

2 – Хўжайнлик шариатники.

Сиёсий амал ўз гоясига, яъни мустамлакачи кофирнинг сиёсий, ҳарбий, иқтисодий, фикрий, ва сақоғий кишсанларидан озод бўлишдек гоясига мабда ҳукмронлиги орқали эришади. Мабдаки уни жамият қабул қилган бўлади ва айнан мана шу жамият ўзгартирилиб, Ислом билан бошқариладиган исломий жамиятга айлантирилиши лозимдир.

Аллоҳ Таоло айтади:

﴿فَلَا وَرِبَّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا تَحْدُوْا فِي أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَإِسْلَمُوا تَسْلِيمًا﴾

«Йўқ, Парвардигорингизга қасамки, то улар ўз ўрталарида чиққан келишмовчиликларда сизни ҳакам қилмагуларича ва кейин сиз чиқарган хукмдан дилларида ҳеч қандай танглик топмай, тўла таслим бўлмагуларича-бўйсунмагуларича зинҳор мўмин бўла олмайдилар» [Нисо 65]

Бу оятда нафий (инкор) маъносини англатувчи (ع) ҳарфи билан бошланадиган қасам услуби шариат ўзидан бошқа барча нарсалар устидан хукмрон бўлиши лозимлигига қатъий далолат қиласди. Шавконий ушбу оятни тафсир қилас экан шундай дейди: «Аллоҳ Таоло ўз номи билан қасам ичар экан, нафий ҳарфи билан улар мўмин эмаслар демоқда. Яъни Аллоҳнинг солих бандаларининг асосий бойлиги бўлмиш имонларини инкор қилмоқда. Фояга этишнинг бирдан бир йўли эса Росул ﷺни ҳакам қилиш эканини айтмоқда. Барча ширклардан пок Аллоҳ Таоло бу билан кифояланмай

﴿ثُمَّ لَا تَحْدُوْا فِي أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ﴾

«Кейин сиз чиқарган хукмдан дилларида ҳеч қандай танглик топмагуларича» [Нисо 65]

ҳакам қилиш амалига яна бир муҳим ишни қўşяпти, яъни сиз чиқарган хукмга қалбларида танглик топмаса, деган шартни қўşяпти. Демак, Пайғамбарни ҳакам қилиш кифоя қилмайди, балки ўша хукмга қалбдан рози ва хотиржам бўлиши ҳамда хурсандчилик ва баҳридиллик билан қабул қилиш шарт бўлади. Аллоҳ Таоло буларнинг барчаси билан кифояланмай, яна бир муҳим иш, яъни таслим бўлиш, зоҳирдаю ботинда бўйсуниш ва итоат этишни шарт килди. Ҳатто бу таслим бўлиш, бўйсуниш ва итоат қилишни таъкидлаш учун (تسليما) масдарини ҳам зиёда қилди. Демак, банданинг имони собит бўлиши учун аввало Пайғамбарни ҳакам қилиши, кейин Пайғамбар чиқарган хукмга қалбида танглик топмаслиги, Аллоҳнинг хукми ва шариатига бўйсуниши ва ҳеч қандай қаршиликсиз таслим бўлиши шартдир». (Фатхул қодир китоби биринчи қисм, 559-саҳифа).

Зилол китоби муаллифи Сайид Кутб (Аллоҳ раҳмат қилсин) айтади: «Раббоний программа мана шу билан ҳаётда учрайдиган муаммоларни ечиб беради ва мусулмон Уммати ҳаётида қиёматгача хукмрон бўлади. Шунингдек бу қоида ўзининг асосий

низомини намойиш қиладики, Уммат бу низомсиз ва уни рўёбга чиқармасдан на мўмин ва на мусулмон бўлади». (Куръон соясида китоби, иккинчи қисм, 687-саҳифа).

Юқоридаги оят ҳақида айтганларимизни тасдиқлаш учун ҳадиси шарифдан мисоллар келтирамиз. Оиша ﷺ айтади: «Қурайш ўғирлик содир этган маҳзумиялик бир аёл иши ҳақида ташвишланиб, бу ҳақда Росууллоҳ ﷺ билан гаплашадиган киши борасида ўйланиб қолишиди. Сўнг бу борада факат Росууллоҳнинг яхши кўргани Усома ибн Зайд журъат қила олиши ҳақида келишишиди. Усома бориб гаплашгач Росууллоҳ ﷺ шундай деди:

«أَتَشْفَعُ فِي حَدٍّ مِنْ حُدُودِ اللَّهِ؟ ثُمَّ قَامَ فَأَخْتَطَبَ فَقَالَ: إِنَّمَا أَهْلَكَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ أَنَّهُمْ كَانُوا إِذَا سَرَقُوا فِيهِمُ الشَّرِيفُ تَرَكُوهُ. وَإِذَا سَرَقَ فِيهِمُ الْمُضِيِّفُ أَقْامُوا عَلَيْهِ الْحَدًّ. وَأَئِمُّ اللَّهِ لَوْ أَنْ فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمَّدٍ سَرَقَتْ لَقَطَعْتُ يَدَهَا»

«Аллоҳнинг бир ҳади борасида ўртага тушасанми?», дедиларда, ўринларидан туриб, хитоб қилдилар: Эй одамлар, сизлардан аввалгиларни ҳалок қилган нарса шуки, ораларидағи обрўли одам ўғирлик қилса, тек қўйғанлар, ночорроқ одам ўғирлик қилса, унга ҳад белгилаганлар. Аллоҳга қасамки, агар Мұхаммаднинг қизи Фотима ўғирлик қилса, албатта, унинг ҳам қўлини кесаман». Бухорий ривояти.

3 – Салтанат Умматники

Уммат ўз салтанатига ўзи эга бўлсагина ўзини ўзи бошқара олади. Ҳоким эса ўзи бошқараётган ва бошқарувига рози бўлган Уммат уни ўз бағрига олсагина бир ишга қарор қила олади. Уммат Ислом ҳукмларини ижро қиладиган узун кўл соҳибидир. Уммат ўз ҳокимларини ихтиёри ва розилиги билан тайин қилгани учун Исломий Халифалик ўн уч аср мобайнида мусулмонларнинг сиёсий вужуди бўлиб қолди. Мусулмонлар Халифалиқдан воз кечиб, ватанпарварлик, миллатчилик, коммунизм ва илмонийлик арқонини тутишгач, Халифалик қулатилди.

Умматнинг мабдага бўлган имони, мабда адолатини ҳис қилиши ва Уммат розилик ва ихтиёр билан байъат қилган давлат султони, ушбу уч иш биргаликда мабдани ҳаёт майдонида ижро этилиши ва шу ижронинг давомийлигини кафолатлайди. Убода ибн Сомит айтади:

«بَأَيْعَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى السَّمْعِ وَالْطَّاعَةِ فِي الْمَشْطِ وَالْمَكْرَهِ، وَأَنْ لَا نُنَازِعَ الْأَمْرَ أَهْلَهُ، وَأَنْ نَقُومَ أَوْ نَقُولَ بِالْحَقِّ حَيْثُمَا كُنَّا، لَا نَخَافُ فِي اللَّهِ لَوْمَةَ لَا إِيمَنِ»

«Биз Росууллоҳ ға енгиллик бўладими ёки қийинчиликми тинглаб, итоат этишга, ишни ўз эгасидан талашмасликка, қаерда бўлмасин ҳақни бажариш ёки айтишга ҳамда Аллоҳ йўлида маломатчининг маломатидан қўрқмасликка байъат бердик».

4 – Исломий давлатни тиклашда Росууллоҳ ғининг тариқатига эргашиш вожиблиги.

Бу эргашиш исломий ҳаётни қайтадан бошлаш учун фаолият қилишни ўз вазифаси деб билган сиёсий ҳизбга ҳам вожиб бўлади. Чунки бу йўл Қуръон ва Суннатда вахи орқали лафзан ва маънан событ бўлгандир. Росууллоҳ ға эргашиш, намуна олиш ва у кишига итоат этиш эса динда маълум ва зарур ишлардандир.

﴿قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحِبِّكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرُ لَكُمْ دُنُوْبَكُمْ وَاللَّهُ أَعْفُوْرُ رَحِيمٌ﴾

«Айтинг (эй Муҳаммад): Агар Аллоҳни севсангиз, менга эргашинглар. Шунда Аллоҳ сизларни севади ва гуноҳларингизни магфират қиласди. Аллоҳ (гуноҳларни) магфират қилгувчи, меҳрибондир» [Оли Имрон 31]

﴿وَاطِّيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَنْزَعُوا فَتَفَشُوا وَتَذَهَّبَ رِحْكُمْ وَأَصْبِرُوا إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ﴾

«Ва Аллоҳ ҳамда Унинг пайгамбарига итоат қилингиз ва (ўзаро) талашиб-тортишмангизки, у ҳолда сустлашиб, куч-кувватингиз кетур. Сабр-тоқат қилингиз! Албатта, Аллоҳ сабр қилгувчилар билан биргадир» [Анфол 46]

﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أَسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ يَرْجُوَ اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا﴾

«(Эй мўминлар), сизлар учун — Аллоҳ ва охират қунидан умидвор бўлган ҳамда Аллоҳни қўп ёд қилган кишилар учун Аллоҳнинг пайгамбарида гўзал ибрат бордир» [Аҳзоб 21]

Пайгамбаримиз ға бу тариқатнинг белгилари ва тафсилотларини Макка даврида баён қилиб берган, яъни даъватни олиб чиқиш ҳамда фикрий ва сиёсий кураш каби амаллари билан кўрсатиб берган... Буларнинг барчаси белгилари аниқ, боскичлари ёрқин ва ўз ўрнида бўлган тиник программали тариқатга асосан юргизилган.

Биринчи босқич фикратни тўла ўзлаштирган гурухни пайдо қилиш. Иккинчи босқич даъватни ошкор қилиш, унинг ортидан келадиган Росулуллоҳ ﷺга юборилган Аллоҳнинг дини бўлмиш Ислом дини билан залолат дини бўлмиш Курайш дини ўртасидаги кураш ҳамда Росулуллоҳ ﷺ қабилалардан нусрат ва ҳимоя сўрашлари. Учинчи босқич эса Ислом Мадина Мунавварадаги буюк давлатда марказлашиши.

5 – Пайғамбарлик юборилган пайтда Маккадаги ҳолатни ва бугунги мусулмонларнинг бугунги воқесини иккисини ҳам куфр диёри деб ҳисоблаш.

Бу жуда ҳам аҳамиятли иш бўлиб, ўзгартириш зарур бўлган воқега алоқадор шаръий ҳукм шунга қараб чиқарилади. Макка куфр диёри бўлиб, куфр ақидаси салтанатига бўйсунгани ва шу салтанат одамларга ибодат ва ҳаёт тариқатларини тайин қилиб бергани каби бугунги мусулмонлар ҳам куфр диёрида яшашмоқда. Куфр ҳукмлари улар ҳаётининг барча жиҳатларига ҳукмронлик қилмоқда ва унга кўра тушунчалар, қаноатлар ва ўлчовлар тайин қилинмоқда. Мусулмонларнинг яшаш тарзини шу тушунча, қаноат ва ўлчовлар белгилаб бергани боис улар Ислом тушунчалари қаноатлари ва ўлчовларидан узоқ ҳолда яшашмоқда. Уларнинг ҳаётида Исломдан қофозлар тўплами ва китобларда фикрлар қолди холос. Қуйида мусулмон юртни куфр диёри эканини тасдиқлайдиган кўринишларни келтирамиз:

1 – Исломий юртларнинг барчаси ўтган асрнинг бошидан бери кофир Ғарбга мустамлака экани ва бу мустамлака асрлаб давом этаётгани.

2 – Мусулмон юртларни тақсимлаш ва уларнинг ўртасига сиёсий чегаралар тортиш дипломатик протокол ва кун тартибидаги ишга айланиб қолди. Катта давлатлар исломий юртларни сиёсий, миллий, ирқий ва тоифавий бўлиниш ҳолатида қолдириш учун ўша протокол ва кун тартибидан фойдаланадиган бўлиб қолди.

3 – Кофир давлатлар исломий юртлардан номига чиқиб кетаётган бўлса-да, у ердаги ҳоким режимга куфр билан бошқариш вазифасини юклаётгани.

4 – Мана шу режимлар атрофида куфр ва унинг фикрларига муҳаббат кўйган, ҳазоратидан сув ичган ва маданиятидан таъсирангланган сиёсатчи, муфаккир, уламо ва ҳизблардан иборат сиёсий элита пайдо қилиши.

5 – Мусулмонлар армияларида ватанпарварлик ёки миллатчилик асосидаги ёки иккисининг аралашмаси асосидаги ҳарбий сиёсат ташкил қилиш. Шунингдек армияни факат юрт

чегарасини ва ундаги ҳоким режимни қўриқлайдиган қилиб кўйиш.

6 – Мусулмонлар устига хусусийлаштириш, глобаллаштириш ва эркин бозор каби капиталистик иқтисод тушунчаларини татбиқ қилиш орқали Уммат бойликларини эгаллаб олиш...

7 – Исломий сақофатни мактаб ва институтлардан олиб ташлаш ҳамда унинг ўрнига заҳарланган дарс программаси асосида кофир Гарб сақофатини киргизиш.

8 – Мусулмон юртлар бошқарувидаги золим ва гарбпастларнинг розилиги ва ихтиёри билан, аммо мусулмонларни зўрлаб илмонийликни ёйиш.

Биз ўзгартиришни хоҳлаётган мусулмонлар воқесига алоқадор шаръий ҳукмлар чиройли тарзда рўёбга чиқиши учун олдин жароҳатни топиш, касалликни аниқлаш ҳамда мусулмонлар ва исломий соҳада фаолият қилаётганларга ушбу воқени ўзгартириш учун бўлган тўғри йўлни кўрсатиш лозим. Биз бу воқени чукур ўрганаётган эканмиз, икки ишнинг орасини фарқлаб олишимиз лозим:

Биринчи: Биз Исломий давлат қулатилгандан кейинги кун ҳақида гапирмаяпмиз. Шунингдек мавзуимиз Ислом бошқарувдан четлатилиб, очиқ куфр намоён бўлган пайтдаги ҳамда исломий юртлarda олдин зоҳир бўлмасдан энди мавжуд бўлган ва ўша куфрни зоҳир қилган ҳокимга қарши қурол кўтариш вожиб бўлган ҳолат эмас. Чунки ҳадис шарифда келадики: ... Росууллоҳ ﷺ биздан олган байъатда:

«أَنْ بَأَيَّعَنَا عَلَى السَّمْعِ وَالظَّاعَةِ، فِي مَنْشِطِنَا وَمَكْرَهِنَا، وَعُسْرِنَا وَأَثْرَةَ عَلَيْنَا، وَأَنْ لَا نُنَازِعَ الْأَمْرَ أَهْلَهُ، إِلَّا أَنْ تَرَوْا كُفُرًا بَوَاحًا، عِنْدَكُمْ مِنَ اللَّهِ فِيهِ بُرْهَانٌ»

«Қийинчилик ва енгилчиликда ҳам ҳамда ўзимизнинг зиёнимизга бўлса ҳам ишни ўз эгасидан талашмасликка байъат бердик. Росууллоҳ ﷺ айтдиларки Аллоҳ томонидан хужжати бўлган очиқ куфрни кўрсангиз (итоат қилмайсиз)». Саҳиҳ Бухорий. Шундай экан, Мустафо Камол Отатурк (Аллоҳ унга лойик жазосини берсин) қўли билан очиқ куфр зоҳир бўлган куннинг тонгидаёқ мусулмонлар унга қарши қурол кўтаришлари, исломий ҳукмни қайтаришлари, очиқ куфрни қайтаришлари ва Ислом бошқарувини секин аста мустаҳкамлашлари вожиб бўлган эди. Лекин афсуски, бундай иш содир бўлмади, шариат хўжайнлигини ва Уммат сultonини қайtаришнинг шаръий тариқатидан юрилмади. Яъни, очиқ куфрни изҳор қилган ҳокимга қарши қурол кўтариб чиқилмади.

Иккинчи: Очик куфр мусулмонлар юртида биринчи зоҳир бўлиш босқичидан ҳокимиятни эгаллаш, мустаҳкам ўрнашиш ва ҳаётнинг барча соҳаларига кириб кетиш босқичига ўтиб кетди. Шунинг учун асрлардан бери биз яшаётган юрт куфр диёрига айланиб бўлди. Фақихлар айтади, гарчи ахолисининг кўпчилиги мусулмон бўлса-да, куфр хукмлари амалда бўлган юрт куфр диёри ҳисобланади. Абу Ҳанифанинг шогирди Абу Юсуф айтади: «Ислом диёри деб гарчи ахолисининг аксарияти кофир бўлса-да, исломий хукмлар татбиқ бўлаётган юртга айтилади. Гарчи ахолисининг аксарияти мусулмон бўлса-да, куфр хукмлари татбиқ қилинаётган юрт куфр диёри ҳисобланади». (Сарахсийнинг Мабсут номли китоби, 10-қисм, 144-саҳифа). Имом ибн Койим айтади: «Ислом диёри деб мусулмонлар борган ва Ислом хукмлари жорий бўлган юртга айтилади. Ислом хукмлари жорий бўлмаган юрт эса, гарчи мусулмонлар бир бирига жисплашиб кетган бўлса-да Ислом диёри бўлмайди». (Ахли зимма аҳкомлари китоби, 1 қисм, 266-саҳифа). Имом ибн Муфлиҳ айтади: «Мусулмонларнинг хукмлари ғолиб юрт Ислом диёри ва куфр хукмлари ғолиб юрт куфр диёридир, иккисидан бошқа диёр мавжуд эмасдир». (Шаръий одоблар китоби, 1 қисм, 213-саҳифа).

Демак, биз яшаётган воқе куфр воқеси, биз яшаётган юрт куфр диёри ва мусулмонларга татбиқ қилинаётган низомлар куфр низомларидир. Шунингдек бу юртларда на Ислом ҳўжайинлиги, на мусулмонлар султони ва на мусулмонлар ўзлари ва бошқа халқлар устидан сиёсий иродаси мавжуд. Буларнинг барчасини рўёбга чиқаришнинг ёлғиз тариқати ҳижрий 1342 йил 28 раЖаб ойида Халифалик давлати қулатилиши билан тўхтаб қолган исломий ҳаётни қайта бошлашга чақираётган исломий даъватчилар Росулуллоҳ дан ибрат олиши ва эргашишидир. Бу эса Росулуллоҳ нинг куфр диёри бўлмиш Маккаи Мукаррамадаги даъватини ва Мадинаи Мунавварада қандай Ислом диёрини пайдо қилгани ҳамда қандай қилиб Исломий давлатни тиклаганини ўрганиш билан бўлади.

Мана шу Ҳизб ут-Таххир қабул қилган, чиройли истинбот қилган ва воқе тасдиқлаган шаръий тушунчадир. Тушунчанинг шаръийлиги ҳақида айтадиган бўлсан, Ҳизб ут-Таххирнинг ўзгартиришдаги тариқати Қуръон, Суннат, Ижмо ва Қиёсдан иборат тафсилий далиллардан истинбот қилинган. Бир неча ўн йиллардан бери на Ҳизбга ва на Ҳизб уларнинг ичидаги фаолият қилаётган мусулмонларга бу тариқатнинг хатолиги ёки истинботдаги заифлиги кўринган эмас.

Аммо воқе хақида айтадиган бўлсақ, ўтган шунча йиллардан бери исломий соҳадаги сиёсий тажриба ва ходисалар Ҳизб ут-Тахиринг ўзгартириш борасидаги манҳажи ва тариқати тӯғри экани ва бошқа манҳажлар хато эканини кўрсатди. Исломий ҳаракатлар бир неча исломий юртларда ҳокимиятга чиккан бўлсада, улар факат ишларни чигаллаштириди. Шунингдек на мусулмонларга хўжайинликни қайтарди ва на сиёсий иродасини тиклади. Жазоирдаги Кутқарув фронти, Мисрдаги Мусулмон биродарлар, Тунисдаги Уйғониш ва Туркия хамда Марокашдаги Адолат ва Тараққиёт партиялари, буларнинг барчаси улкан муваффақиятсизликка учрагани тажриба бўлди. Улар Умматга кўп мусибатлар олиб келди. Агар улар сиёсий амалда Росууллоҳ ﷺ тариқати асосида бирлашганда бу ишларнинг олдини олинган бўлар эди.

Мусулмонларнинг сиёсий иродасини тиклаш учун сиёсий фаолият қилиш нозик масаладир. Бундай ишга ҳаракат қилаётганлар ва улар билан бирга мусулмонлар Ҳизб ут-Тахиринг бу амал борасидаги тариқатининг тӯғрилиги барчага аниқ бўлган экан, фикрни воқега солиб кўришлари вожибdir. Бошқача айтганда, улар сиёсий амал билан Росууллоҳ ﷺ Ислом диёри ва Ислом давлатини пайдо қилган тариқатидан ибрат олган ҳолда ва ундан қилча оғишмай, шуғулланишлари вожибdir. Биз бугун сиёсий ҳизб ташкил қилиш ва ёйилиш нуқтасини пайдо қилиш ҳақида гапирмаяпмиз. Чунки Ҳизб ут-Тахир ёйилиб ва кенгайиб бўлди. Аллоҳга ҳамдлар бўлсинки, у олам бўйлаб мусулмонлар учун энг кучли сиёсий ва фикрий қувватга айланди. □

ХИЗМАТЛАР ВА ИНФРАТУЗИЛМАЛАР (2)

Иккинчи баҳс: Коммунал хизматлар харажатлари

Д. Ояд Шаъровий (роҳимаҳуллоҳ)

Бу ерда фуқароларнинг иши бўлгани учун Халифалик давлати харажат қилиши лозим бўлган турли хизматлар бор. Улар қўйидагилар: Оқава сувлар, ичимлик сувлари, йўлларни текислаш ва электр энергияси билан таъминлаш. Давлат бу хизматларнинг аҳамияти ва умумий фойдасига қараб амалга оширади. Бу хизматларни таъминлашда хос кишиларни давлат билан бирга иштирок этишига қаршилик бўлмайди. Бу соҳани хусусийлаштириш бўйича йигирманчи асрнинг саксонинчи йилларида оламнинг турли юртлари шу жумладан исломий юртларда ҳам кучли харакатлар бошланган.

Ҳозирги давлат бу хизматларни бажараётгани воқеси барчага аён. Одамлар бу соҳада тажрибалари ортган ҳамда унинг салбий ва ижобий жиҳатларини билади. Бу соҳани ўрганган киши Аллоҳнинг изни билан исломий амалиётларни тезлаштириб юборади. Чунки бугунги аср билан Ислом воқеда татбиқ қилинган замоннинг орасида узоқ вақт ўтгани сабабли бу соҳа одамларга ёрқин эмас.

Биринчи: Оқава сувларга қилинадиган харажат:

Айримлар оқава сувларига бўладиган сарф-харажатни «санитария харажатлари» дейишади. Тош-тарози ва ҳисоб-китоб борасидаги тарихий китобларда келишича муҳтасиб қозиси қиши пайтида деворлардан чиқиб турадиган тарновлар ва ёз фаслида ҳовлилардан кўчага оқиб турадиган ифлос сувлар каби йўловчиларга зарар берадиган нарсаларни ман қилган... Балки қози тарновлар ўрнига сув чиқиб кетиши учун деворнинг ичига тешик қилишга ҳамда ёзда ҳовлисидан кўчага ифлос сув чиқаётган ўй эгаларига ҳовлисига чуқур қазиб сувни ўша жойга оқизишига буюрар эди... (Абдураҳмон ибн Наср Шизарий, Ҳисоб-китобни назорат қилишдаги юксак даража китоби, 14-саҳифа).

Санитария харажати ҳар бир шаҳарнинг анхор ва дарёларга нисбатан жойлашган ўрнига қараб турли бўлган. Агар шаҳар дарё йўлида бўлса, ифлос сувлар, ҳаммом сувлари ва кўнчилик заводидан чиқадиган сувлар дарёга оқизилган. Масалан Дажла ва Нил каби катта дарёлар яқинида жойлашган шаҳарлардаги ифлос сувлар ўша дарёларга оқизилган. (Мустафо Шокир, Усмонийлар аслида исломий шаҳарлар китоби 2-қисм, 667-саҳифа). Муҳтасиб қозиси мешкопларга дарёning чеккасидан ва ифлос жойидан сув олмаслиги, балки дарёning ўртароғидан сув олишига буюрар эди.

«Уларни ҳайвонлар сугориладиган, ифлос сувлар қўшиладиган ва ҳаммом сувлари оқадиган жойлардан сув олмаслиги ва у ерлардан узокроқ жойлардан сув олишига буюрар эди». (Абдураҳмон ибн Наср Шизарий, Ҳисоб-китобни назорат қилишдаги юксак даража китоби, 117-саҳифа).

Шаҳарлар аҳолиси уйларга чуқур қазишар ва ифлос сувлар ўша жойга оқиб, секин-аста қуриб кетар эди. Чиқиндилар эса вакти-вақти билан тозаланар эди. Салоҳиддин Айюбий даврида шаҳар тозалиги муҳтасибнинг иши бўлган. Шаҳар тозалиги учун йўлларни ободонлаштириш, тозалаш, тузатиш ҳамда лой ва ботқоқдан сақланиш учун тош ётқизиш каби ишлар учун ажратилган маблағдан сарфланган. Чунки муҳтасиб қозиси ўша пулларнинг назоратчиси бўлиб, кирим-чиқимига жавоб берган. (Имод Исфаҳоний Шом жилvasи китоби, 138-саҳифа).

Бу муҳтасиб қозисининг назорати остида бўладиган ишлар, демак Халифалик давлати назорати остида бўладиган ишлардир. Чунки муҳтасиблик давлатдаги иш ўрни бўлиб, давлат унга маош ажратади. Муҳтасиб бу ишларни ўзидан келиб чиқиб, ихтиёран қилмайди. Бу нарса давлат шу умумий хизматларни бошқараётгани ва уларга молиявий сарф-харажат қилаётганида намоён бўлади.

Иккинчи: Ичимлик сувларига қилинадиган харажат:

Халифалик давлати ерларни суғориш ҳамда инсонлар ва ҳайвонлар ичиши учун қудук, анҳор ва каналлар қазишга катта аҳамият берган. Тарих китобларида келишича, Умар ибн Хаттоб Мисдан тушган киримларнинг учдан бирини кўприк қуриш, канал қазиш ва суғориш ишларини ислоҳот қилишга сарфлаган. (Абдулхай Катоний Идорий тартиблар китоби, 2-қисм, 48-саҳифа).

Халифа Язид ибн Валид Ироқдаги омили Абдуллоҳ ибн Умар ибн Абдулазизга Басра аҳолиси учун улар талаб қилган анҳорни гарчи Ироқ хирожига teng сарф-харажат талаб қилса ҳам қазиб бериши ҳақида мактуб ёзади. Шунда Абдуллоҳ Амр номли анҳорни қазииди. (Балозарий, Юртлар фатҳи китоби, 363-саҳифа). Ҳорунар Рошиднинг вазири Яҳё Бармакий «Абу Жунд» номли анҳорни қазиш учун 20 миллион дирҳам сарфлаган. (Жаҳшаёрий, Вазир ва Ёзувчилар китоби, 177-саҳифа).

Халифалик давлати Фустот шаҳридан Сувайшгача чўзилган Коҳира каналини саксон ойда қазиб битирди. Канал битган йилидан бошлаб унда кемалар озиқ-овқат таший бошлайди. Кемалар канал орқали Қизил денгиззга ўтиб, ундан Мадинаи

Мунавварага қатнайди. (Қалқашандий, Халифалик мақомидаги юксак хизматлар китоби, 3-қисм, 339-саҳифа).

Халифалик давлати сувларни сақлаш ва хоҳлаган пайт ундан фойдаланиш учун тӯғонларни қуришга қаттиқ эътибор берди ва унга лозим бўлган сарф-харажатни қилди. Куйида шу борада қилинган ишларга мисоллар келтирамиз:

1 – Ҳижоз юртида қурилган тӯғонлардан бири Муовия ибн Абу Суфён тӯғони бўлиб, у Мадина Мунаввара ва Бани Сулайм ўртасида жойлашган ва Мадинадан 20 км. узоқликда.

2 – Ақиқ шаҳрида ёмғир сувларидан фойдаланиш учун бир неча тӯғонлар қурилган бўлиб, улардан Абдуллоҳ ибн Умар ибн Усмон тӯғони.

3 – Ҳижрий тўртинчи асрда Нил дарёсининг пастки қисмида икки тӯғон қурилди: бири Айнушшамс тӯғони бўлиб, уни амирулмўминин канали тӯғони деб аталади. Иккинчиси Айнушшамс тӯғонидан пастроқдаги Давс тӯғони. (Умар Ризо Каҳола, исломий асрлардаги амалий илмлар китоби, 208-саҳифа).

4 – Амр ибн Ос Мисрни фатҳ қилган пайт Асвонда Нил дарёсига сув ўлчагич қурди. Муовиянинг даврида яна бир ўлчагич ҳамда Абдулазиз ибн Марвон даврида Халвонда яна бир ўлчагич қурди». (Мақризийнинг ерларни режалаштириш китоби, 1-қисм, 170-саҳифа).

5 – Бағдод шаҳридаги Дажла дарёсига қурилган сув ўлчагич. Бу ўлчагич турли фаслларда дарёга келадиган сувни ўлчаш учун қурилган бўлиб, узунлиги 25 зиро (20 метрга яқин)дир. Унинг ҳар бир зиросида доирасимон белги ва ҳар беш зиросида тўртбурчак белги темир билан ёзилган бўлиб, улар орқали сув миқдори ўлчанади. (Умар Ризо Каҳола, исломий асрдаги амалий илмлар китоби, 214-саҳифа).

Волийлар ўзлари кураётган шаҳарларни сув билан таъминлаш учун узлуксиз катта маблағлар сарфлашди.

Уларнинг лойиҳалари хисоб-китобга қараб қурилар ва уларни таъминлашдаги йўллари эҳтиёжга қараб турли-туман бўлган эди. Фойдаланиш мумкин бўлган қандай сув манбаи бўлса, ундан фойдаланишар ва сув олиб келиш учун ҳар қандай техникани яратишар эди. (Мустафо Шокир, Усмонийлар асидаги исломий шаҳарлар китоби, 2-қисм, 626-627-саҳифа).

Халифалик давлати сув манбалари билан таъминлашга аҳамият берганига яна бир мисол, Халифа Усмон ибн Аффоннинг ёрдамчиси, Басра волийси Абдуллоҳ ибн Омир ибн Курайз Айла дарёсини Басрагача олиб борди. Волий бу билан Халифа Умар ибн

Хаттоб буйруғи билан Абу Мусо Ашъарий бошлаган ишни охирига еткәзди. Муовия ибн Абу Сүфён Зиёд ибн Абу Сүфёнга Маъқал дарёсини қазишига буюрди. Адий ибн Артаа Умар ибн Абдулазизга мактуб йўллади ва Басра аҳлини уларга анҳор қазиб бериш ҳақида ёзишларига буюрди, шунда Адий номли анҳор казилди. (Балозарий, Шаҳарлар фатҳи китоби, 348-357-саҳифа).

Йўлларни текислашга ҳаражат қилиш:

Росулуллоҳ даврида мусулмонларнинг текис йўллари бўлмаган. Балки у пайтда саҳро йўллари бўлган, тижорат карвонлари улар орқали қишида Яманга ва ёзда Шомга боришган. Аллоҳ Таоло айтади:

﴿لَا يَلْفِ قُرِيْشٌ إِلَّا لَهُمْ رِحْلَةُ الْشَّيْءَ وَالصَّيْفِ﴾

«Курайишга осон қилиб қўйилгани – уларга қиши ва ёз сафари осон қилиб қўйилгани учунгина» [Курайш 1-2]

Саҳро ва унинг йўллари борасида хабардор қишилар ғазотлар ва тижорат сафарларида уларга йўл кўрсатишган.

Пайғамбаримиз Абу Бакр даврида ишлар шу аҳволда қолди. Умар ибн Хаттоб Халифа бўлгач, йўлларда йўловчилар хавфсизлигини сақлайдиган чоралар қилинди.

Ҳарбий йўлларнинг ҳар ўн икки мил масофа оралиғига биттадан карвонсарой қурилди. Карвонсаройлар қўриқчилар, озиқ-овқат, сув ва хизматкорлар билан таъминланди. Тижорий йўллар, яъни Макка ва Мадина ўртасига йўловчилар сувдан қийналмаслиги учун қудуқлар қазилди. (Ибн Саъд, Улкан даражалар китоби, 1-қисм, 202-203-саҳифа).

Тоштарози ва ҳисоб-китоб тўғрисида ёзилган тарихий китобларда умумий бозорларга солинадиган йўллар ҳақида ҳам ёзилган. Шизарий бу ҳақида шундай дейди: «Бозорлар кенглиги ва баландлигига қадимги Римчалик бўлиши лозим. Агар бозор тош йўл билан тўшалмаган бўлса, қишида одамлар юриши учун унинг икки томонида алохида йўлак бўлиши лозим. Бозорда ишлайдиганларнинг дўконлари майдони айвонининг устунлари чегарасидан асосий йўлга чикиб кетмаслиги лозим. Чунки бу йўловчиларга муаммо туғдиради, одамларга зиён етказаётгани учун муҳтасиб уни ман қилиши лозим (Абдураҳмон ибн Наср Шизарий, Ҳисоб-китобни назорат қилишдаги юксак даражажитоби, 11-саҳифа).

Мовардий айтади: «Агар бирор қавм йўловчилар юрадиган йўлга бино қурса, гарчи йўл кенг бўлса-да, муҳтасиб уни ман қиласи. Қурилган бино гарчи масжид бўлса ҳам уни буздириб

юборади. Чунки йўл қулайликлари бинолар учун эмас йўловчилар учундир. (Мовардий, Салтанат аҳкомлари китоби, 321-саҳифа). Дамашқда йўлларни тўғрилаш ва тош ётқизиш учун сарфланадиган вакф бўлими бор эди. (Муҳаммад Курд Али, Шом лойихалари китоби, 5-қисм, 99-саҳифа).

Валид ибн Абдулмалик халифа бўлиб тайинланишига уч йил тўлмай, Халифалик давлатидаги барча йўлларга тош ётқизилди, чеккаларига кўрсаткич белгилари ўрнатилди ва дам оладиган жойлар курилди. «Давлат саҳродаги йўлларга катта эътибор каратиб, уларга тош ётқизди. (Юсуф Иброҳим Юсуф, Исломда умумий харажатлар китоби, 295-296-саҳифа).

Халифалик давлати Ямандан-Шом, Ямомадан ўтадиган Макка-Баҳрайн, Соҳилдан ўтадиган Макка-Хазрамавт, Самарқанд ва Туркистондан ўтадиган Бағдод-Хитой ва Искандария-Марокаш йўлларини курди. (Абдуллоҳ Муҳаммад Сайф, Умавийлар даврида Нажд ва Ҳижоздаги иқтисодий ва ижтимоий ҳаёт китоби 111-113-саҳифа). Шунингдек Исломий давлат йўловчилар ва уларнинг хавфсизлигига эътибор берди. Оддий одамлар ва давлат арбоблари йўловчилар хавфсизлиги билан кафолатланди.

Тўртинчи: Электр энергияси билан таъминлаш:

Жоҳилиятдаги араблар ўз даврида барча ёритиш воситаларини билишган. Улардан энг кўп тарқалгани ёғ билан ёритиш, шам ва нефтдан фойдаланиш бўлган. Нефтдан кўпроқ Ирок атрофидаги сосонийлар фойдаланган.

Халифалар замонида ёритиш воситалари ўзгармади. У пайтда чироқлар кенг тарқалган бўлиб, идишда ёғ ва ичида пилик бўлар эди, масжидлар ҳам шу тариқа ёритилар эди. Аммо шаҳарнинг кенг ва тор кўчалари ўша жойда яшайдиган фуқаролар томонидан ёритилар эди. Кейинроқ масжид ва уйларда қандиллар ишлатила бошлади.

Биринчи бўлиб масжида ёғ ва қандилдан фойдаланган шахс Муовия ибн Абу Суфён бўлган. (Суютий, Илфор кишилар сұхбатидаги воситалар китоби, 36-37-саҳифа). Биринчи бўлиб, Сафо ва Марва ўртасини ёритган шахс Халифа Сулаймон ибн Абдулмалик давридаги Холид ибн Абдуллоҳ Қасрийdir. (Суютий ўша манба 37-саҳифа).

Аммо ушбу асрдаги электр энергиясининг воқеси чироқ ва қандиллардан фарқ қиласди. Чунки электр энергияси ёритишдан бошқа яна турли асбоб, ускуна ва станокларни ишлатиш учун фойдаланиладиган бўлиб қолди. У харакатга келтирувчи куч бўлиб, ундан одамлар йилнинг барча фаслларида фойдаланмоқда.

Электр энергиясини олиш катта харажат талаб қилганидан ёлғиз шахс у билан таъминлай олмайды. Шунинг учун бу ишга улкан имкониятга эга катта ширкат ва давлатлар бўлиши зарур.

Халифалик давлати мана шу энергия соҳасига бош-қош бўлиши ва одамларни у билан арzon нархда ёки бекорга таъминлаши лозим. Аммо катта фойдаларга эга бўлишга ҳаракат қилаётган ширкатларга ишонч йўқ. Чунки улар одамларни алдаш ва катта фойдаларни қўлга киритиш учун фурсат пойлашади. Фақир ва камбағаллар ёки даромади чекланганларнинг муаммоси уларни қизиқтирилмайди. Пулинни тўлаганларни электр энергияси билан таъминлаб, кучи етмаганлар бундан маҳрум бўлиб қолаверади. Шунинг учун Халифалик давлати ўз фуқароларининг манфаати учун лозим бўлган адолатли ва порлок йўлни танлаши керак. □

ЯҲУДИЙЛАРНИНГ ТИНЧЛИК ҲАРАКАТЛАРИ... СИОНИЗМНИНГ ЯНА БИР БАШАРАСИДИР (7)

Ҳамд Тобиб – Байтул Мақдис

Биз ўтган ҳалқада ҳалқаро сионистик ҳаракатнинг пайдо бўлиши сабаблари ва шу ном билан аталиши, шунингдек унинг мақсадлари, бугунги ва келажакдаги лойиҳалари ҳамда ушбу мақсад ва лойиҳаларни амалда рўёбга чиқариш учун қиласиган ишлари ҳақида айтиб ўтган эдик. Ушбу ҳалқамиизда эса яҳудийларнинг тинчлик ҳаракати ҳақида умумий шаклда ҳамда бугунги тинчлик ҳаракати ҳақида хос шаклда айтамиз. Шунингдек бу ҳаракатларнинг тавротга оид яҳудий тушунчага алоқадорлиги, ҳалқаро сионизм фикр ва лойиҳаларига алоқадорлиги ҳамда ушбу лойиҳаларнинг рўёбга чиқариш услубларига алоқадорлиги ҳақида баҳс қиласимиз. Яҳудийларнинг миллий ватан лойиҳаси ёки Фаластиндаги сионистик вужуд лойиҳаси ҳам шулар жумласидандир... Бу ҳаракатлар, уларнинг пайдо бўлиш тарихи, мақсадлари ва шу мақсадларини амалга ошириш учун қиласиган ишлари ҳақида гапиришдан олдин айтамизки: Бугун биз воқеда кўриб турган яҳудийлар, уларнинг сиёсий ва носиёсий ташкилотлари ҳамда уларнинг ошкора ва яширин ишлари хусусидаги сиёсалар ва амаллар ҳақида Аллоҳ Таоло ўзининг азиз китобида хабар берган.

Буларнинг барчаси яҳудийларнинг табиати, нафсијаси, ҳаётдаги амалий йўли ҳамда уммат ва ҳалқларга юқоридан туриб қарашларига боғлиқдир. Иккинчи иш шуки, Фаластин заминидаги барча сиёсий ва носиёсий ҳаракатлар ҳалқаро сионизм ҳаракатига яширин ва ошкора алоқаси бор. Шунингдек ўша ҳаракатнинг мақсадлари ва ғояларини воқеда амалга ошириш учун фаолият олиб боради. Буни очиқ айтиши ёки айтмаслигининг фарқи йўқ.

• Аммо ушбу мавзудаги биринчи фикр, яъни бу ҳаракатлар қачон пайдо бўлди? Иброний давлат ичида ёки ташқарисида бундай ҳаракатларни ташкил қилишдан қандай мақсад кўзланган? Бу ҳақида айтамизки: Бу каби ҳаракатларни яҳудий вужуд ичида ёки ташқарисида ташкил қилишдан асосий мақсад ҳалқаро сионизм лойиҳасига хизмат қилиш, шу жумладан яҳудий вужудни қўллаб-қувватлаш, уни Фаластин заминида ҳамда исломий оламдаги шу вужудга қўшни араб ва араб бўлмаган режимлардан иборат вужудлар теварагида мустаҳкамлашдир. Шунингдек, сионистик ҳаракат қўллаётган адаштирувчи ва ёлғон ахборот

сиёсати орқали уни ҳалқаро даражада фикрий, маънавий ва сиёсий жиҳатдан кўллаб-куватлашдир.

Аммо бу каби ҳаракатларнинг қачон пайдо бўлгани ҳақида айтадиган бўлсак, ёзувчи Аҳмад Баҳоуддин Шаъбон ўзининг Сионизм ва Истроилдаги тинчлик ҳаракати уйдирмаси кўлами номли китобида шундай дейди: «Яхудийларнинг тинчлик ҳаракатлари уч босқичда ташкил бўлган. Биринчи босқич, яъни бошланиши 1973 йилги октябр урушидан кейин, Анвар Садат Куддусга ташриф буюриши ва Миср режими билан Истроил ўртасида сулҳ тузилиши ортидан бўлди... Иккинчи босқич эса Истроил Ливанга уруш килиши, истроилликлар сафида катта йўқотиш юз бериши, жамоатчилик олдида Истроил сурати бекарорлашиши ва босқинчи ва мустамлакачи давлат бўлганидан барча уни қабул қиласлиги ортидан бошланди... Учинчи босқич Фаластин ҳалқининг саксонинчи йиллардаги инқилобидан кейин ҳамда енгилмас деб номланадиган Истроил армияси Фаластин ҳалқи қаршилиги ва ёш болалар олдида орқага қараб қочадиган кўрқоқ армия экани аён бўлиб қолгандан кейин бошланди.

Ушбу уч омил истроилликларнинг сиёсий ҳаракати, хусусан тинчлик ҳаракатлари деб аталувчи нарсага таъсир қилди... Истроил тинчлик ҳаракатлари асосан нафакадаги собиқ зобитлар ва урушда ҳалок бўлган жангчиларнинг онлари гурухидан бошланди. Бу ҳаракатнинг пайдо бўлишига туртки бўлган омилларнинг биринчиси: Ливан урушидан кейин бутун олам кўз ўнгига хунук суратда намоён бўлган Истроил ҳақидаги таъсиротни яхшилаш. Иккинчиси: Қурбон бўлғанлар, зобитлар ва собиқ зобитларнинг оиласлари урушни тўхтатишга ҳаракат қилиши, чунки Истроил армияси сафидаги йўқотиш улкан бўлган эди... Шунинг учун ишнинг ҳақиқатини олиб қараганда омиллар соф тинчлик омиллари бўлмаган, балки истроиллик душманлар сафидаги йўқотишни тўхтатиш бўлган. Демак у оламда пайдо бўлаётган тинчлик ҳаракатлари каби ҳаракат бўлган эмас...».

Айнушшамс жомеаси иброний тили ўқитувчиси доктор Рашод Шомий ўзининг «Истроил» сиёсий воқесидаги дин ва урушлар номли китобида шундай дейди: «Мардоҳай Брам Он айтади: (Анвар Садатнинг ташрифи истроилликлар онгига қўзғолон пайдо қилди ва танлов афсонасини вужудга келтирди, натижада тинчликни танлаш номли фикр пайдо бўлди. Бугунги кунда тинчлик ҳаракати тинчликка чақираётган ва аввалдан уч асосий шаҳар Куддус, Тель-Авив ва Ҳайфада мавжуд бўлган турли

жамоаларни бирлаштира олди. Шунингдек Истроилнинг барча жойларида янги жамоаларга сафарбар эта олди)».

Бу ерда ушбу ҳаракатларни бундан олдин, яъни 1967 йилги урушдан кейин пайдо бўлган деб айтаётган олимлар ҳам бор. Ёзувчи Хилмий Намнам Иттифоқ газетасининг 2005 йил 11 август сонида шундай дейди: «... Биринчи тинчлик ҳаракати 1967 йил июн урушидан кейин бошланди... Истроил бу урушда барча араблар устидан катта ғалабага эришди ва у Истроилда илмоний ёки диний бўлишидан қатъий назар барчада тўлқинни пайдо қилди. Улар Истроил ғалабасида диний руҳий маънони кўришди ва уни Парвардигор ёрдами билан содир бўлган мўъжиза, деб ифодалашди. Хусусан истроиллик илмоний жангчилар йифи девори олдига ва муқаддас заминга келиб қаттиқ таъсирлангани ва бақириб йиғлагани ҳақидаги трагедияли кўриниш Истроил ичкариси ва ташқарисида ахборот воситалари орқали тарқатилгандан кейин мазкур тўлқин пайдо бўлган эди. Айрим яхудийлар мана шу кучли диний ҳолат соясида араблар билан алоқа қилиш ва Моше Даян шартлари асосида уларни тинчликка чакириш ҳақида айта бошладилар». Иқтибос тугади.

Ҳақиқат шуки бу каби ҳаракатлар асосланган ушбу тушунча яхудий ва Ғарб сиёsatчиларида, уларнинг карвонидаги мусулмон ҳокимларда, яхудий зиёлиларида мавжуд эди. Бошқача айтганда яхудийларга миллий ватан тиклаш фикри пайдо бўлганидан бери мавжуд эди. 1947 йилдаги 181-рақамли тақсимлаш лойиҳасида араблар билан ёнма ён яшайдиган яхудий миллий ватани тиклаш фикри таклиф қилинган эди. Ушбу тақсимлаш лойиҳасида шундай иборалар келган: «Британиянинг 1922 йилдаги Фаластин борасидаги мандати ниҳоясига этиши билан, Фаластиинни икки давлат, бири араб, иккинчиси яхудий давлатга тақсимлаш ҳамда Қуддус минтақасини ёнма ён тинч яшашлари учун икки давлат ўртасида қолдириш лозим...». Шундан кейин БМТ Хавфсизлик кенгашининг 242-343 сонли қарорлари билан ушбу тақсимлаш лойиҳаси тасдиқланди. 1967 йилда қабул қилинган 242 сонли қарорнинг 1-бандида шундай ёзилган: «Ўрта Шарқда доимий ва адолатли тинчлик ўрнатилишини талаб қилувчи хужжат эълон қилинади».

Бу қуйидаги икки қоидани талаб қиласи:

1 – Истроил ҳарбийлари охирги урушдаги босиб олган ерлардан чиқиб кетади...

2 – Ҳар икки давлат урушни тўхтатади ва минтақада икки давлат учун сиёсий мустақиллик, территориал хукмронлик ва

мустақиллик қарор топади. Ҳар икки давлат эътироф этилган худудида тинч ва турли таҳдидлардан холи тарзда яшаш ҳуқуқига эга.

Шундай қилиб бу вужуд секин аста хусусан Фаластин аҳли ва умуман уни ўраб турган араблар томонидан эътироф этиладиган воқеий ишга айланди... Собиқ бош вазир Исҳоқ Шамир ўз хотираларининг 199-саҳифасида шундай деган эди: «Бугунги тинчлик ҳаракати яхудий зиёлиларидан бир гуруҳи араблар билан сулҳ тузишни таклиф қилган биринчи ҳаракат бўлмаган. Балки ундан олдин 1925 йилда Қуддусда Артур Руфин ташаббуси билан кабул қилинган тинчлик келишуви ва ундан кейин қирқинчи йилларда ўша пайтда иброний жомеа раиси бўлиб ишлаган Жуда Магнес етакчилигига бирлик ҳаракатига асос солинган эди.

Бу каби ҳаракатлар пайдо бўлишидан аввал фикрий жиҳат мавжуд бўлган бўлса-да, лекин тинчлик тушунчаси ва унга бўлган даъват асосидаги яхудий ташкилотлар пайдо қилишдаги амалий ҳаракат 1973 йил октябр урушидан кейин бошланди. Сабаби урушда катта йўқотиш бўлган эди.

• Аммо сионист вужуди ичкариси ва хорижда умумий шаклда тинчлик ҳаракатларини пайдо қилиш ҳақида айтадиган бўлсак, бу каби адаштирувчи ҳаракатларни пайдо қилишдан мақсад Фаластин ахлига, атрофдаги арабларга ва умуман олганда оламга хизмат қилиш учун бўлмаган. Чунки яхудийлар пайдо бўлиш табиати, ақидаси ва фикрларида фақат ўзларини яхши кўришади. Шунингдек ер юзидаги бошқа халқларни ирқ ва мартабада ўзларидан паст ва уларга хизматкор қуллар деб қарашади.

Босқинчи сионист вужуддаги барча сиёсий ҳаракатларнинг мақсади биттадир. У ҳам бўлса номлари ва фикрлари бир-биридан фарқ қиласа-да, халқаро сионизм лойиҳасига хизмат қилишидир. Кармил газетасининг 2011 йил 9 октябр сонида ёзувчи Оят Диёбнинг (Исройлдаги партияларнинг тарихига бир назар) номли мақоласи чоп этилиб, унда шундай дейилган эди: «Кўпчилик Исройлдаги партияларни мағкуравий келиб чиқишига қараб ўнгчи, сўлчи ва диний партияларга бўлишади. Лекин бу бўлишни тўғрилигига қатъян ишониш қийин. Чунки Исройлдаги барча сиёсий партияларнинг мағкураси битта, яъни сионистик мағкурадир. Бу мағкуранинг мақсади эса 1948 йилдан олдин Фаластинда туб аҳолисини кўчириб, ўрнига яхудийларни ўрнатиш орқали яхудий давлатини тиклаш бўлган. Аммо 1948 йилдан кейинги мақсади яхудий гуруҳларни кўчириб келишни давом эттириш, давлат ичкарисида уларнинг жойлашишини кафолатлаш

ва бу давлатнинг қўшни араб давлатлари устидан барча соҳаларда устунлигини кафолатлаш орқали давлат хавфсизлиги ва яхудийлик ҳарактерини сақлаш бўлиб қолди».

Тадқиқотчи олим Хилмий Намнам ўзининг (Араб муфаккирлари, сионизм ва Фаластин) номли китобида шундай дейди: «Исроилнинг тинчлик лагери асослари ва машғулотларида ички қарама-қаршиликни бошдан кечирмоқда. Чунки бу лагернинг таъсири аъзолари ичida Исроил давлатини тиклаш, пайдо қилиш ва сионизм лойиҳасини рўёбга чиқаришда катта рол ўйнаган жамоалар бор. Лекин улар шу давлатга тўлиқ бўйин эгади. Улар ўнгчи сионистик кўчлар билан ҳукмрон ташкилотлар ўртасида келишмовчилик бўлса-да, яхудийлар манфаати билан араблар манфаати орасида қарама-қаршилик пайдо бўлган пайтда сионистларнинг арабларга қарши сиёсатини иккиланмай кўллаб-куватлашади. Бу жамоатлар бугун ҳам фаластиналарнинг ўз диёrlарига қайтиб келишига қаршилик қилишмоқда ҳамда минглаган яхудийларни Фаластин заминига кўчиб келишини кўллаб-куватламоқда. Шунингдек улар Куддусни Исроилнинг абадий пойтахти деб билишади ва исроилнинг Яdroвий арсеналида халос бўлиши ҳақидаги талабидан бош тортишади».

Бу партияларнинг, яъни тинчлик ҳаракатларининг номлари турли бўлса-да, уларнинг мақсадларини қисқача қуидаги тарзда таърифлаш мумкин:

1 – Махаллий ҳудуд, минтақа ва оламда яхудийлар ҳақидаги тасаввурни яхшилаш. Шунингдек уни тинч ва ҳамжиҳатлик тарафдори қилиб кўрсатиш ҳамда 1948, 1956, 1967, 1973, 1981 йиллардаги урушлардан сўнг ва 1987 йилдаги Фаластиндаги инқилобдан сўнг уни урушни хоҳламайдиган давлат қилиб кўрсатиш.

2 – Яхудий давлати деб аталмиш сионист вужудни мустаҳкамлаш ва уни сиёсий, фикрий, молиявий воситалар билан ҳамда ички ва хорижий жиҳатдан ҳимоя қилиш. Шунингдек яхудий армияси сафида ҳарбий хизмат қилиш орқали уни ҳимоя қилиш. Бу ҳаракатларнинг барчаси армия сафида хизмат қиласи ва унинг ғоялари ва мақсадларини кўллаб-куватлади. Уларнинг ичida армия сафида хизмат қилишдан бош тортадигани топилмайди.

3 – Яхудийларни кўчиб келишига қизиқтириш. Чунки уларнинг тушунишича иброний давлат 1948 йилдан бошлаб яхудийларники. Фаластин аҳлининг у ерда ҳеч қандай ҳақки йўқ.

4 – Куддус яхудий вужуднинг абадий пойтахти, сионистик тинчлик ҳаракатларининг барчаси шунга келишган. Куддусдаги муқаддас даргоҳлар яхудий ва бошқа халқларники. (Куддусни интернационаллаштириш).

5 – Яхудий вужудда татбиқ қилинаётган қонунларни, яхудийларга хосми ёки арабларгами фарқсиз тан олиш. Шунингдек яхудий давлатини ҳатто 1967 йилдаги минтақаларда ҳам босқинчи деб атамаслик.

6 – Уларнинг даъвоси бўйича 242 сонли халқaro қарорга кўра икки давлат тиклаш орқали одил тинчликни татбиқ қилишга чакириш. Шунингдек Куддусдаги ибодат даргоҳларини чексиз ва очиқ шаклда интернационаллаштириш. Бу ишга ўнгчи яхудий жамоалари ҳам қарши эмас.

7 – Яхудий вужудни қўшни вужудларнинг барчасидан, хусусан ядро соҳасида устунлигини сақлашга ҳаракат қилиш.

8 – Бу давлат факат яхудийларники эканига ишониш ва ушбу партияларнинг программаларида бу тушунчага қарши чиқмаслик. Шунингдек Кнессет каби сиёсий йиғилишларда бу нарсани инкор этмаслик.

9 – Яхудий вужуд чегараларини хавфсиз ҳудуд деб ҳисоблаш ҳамда уни ҳарбий ва сиёсий ташкилотлар орқали ва халқaro доираларда ҳимоя қилиш.

10 – Яхудий вужуд ичida ёки ҳозирги тинчлик ҳаракати каби тинчликка чақираётган ҳаракатларнинг ташкилоти ичida арабларни яхудийлар билан баробар эканини тан олмаслик.

Шунингдек Фаластииннинг ичida бўладими ёки хориждами фарқсиз, юзлаган арабни ўлдирса ҳам, яхудийнинг қони тўкилишига йўл қўймаслик. Ким моддий йўл билан ўз ҳаққини талаб қилса, уни террорчи деб ҳисоблаш ва унга қарши курашиб, уни жазолаш.

Бу турли номлар остидаги яхудий тинчлик ҳаракатлари, уларнинг фикрлари, принциплари ва ушбу фикрларини рўёбга чиқариш учун қиласиган ишларига алоқадор нарсалар эди. Биз уларни қисқа ва лўнда шаклда баён қилдик. Аммо бугунги адаштирувчи тинчлик ҳаракати ва унинг мақсади ҳамда қиласиган ишлари ҳақида айтадиган бўлсак, у сиёсий ҳаракат бўлиб, келиб чиқиши яхудийлик ва асоси сионистликдир. Айрим фикрлари ва амалларида бу нарсага қарши чиқаётганининг фарқи йўқ. У Исроилдаги ноҳукумат сўлчилар таъсири остидаги гурухдир. Бу ҳаракат исроилликлар билан фаластиинликлар ўртасида тинчлик ўрнатишга ҳаракат қиласи.

намойишлардаги фаолияти орқали (Исроил)даги ҳукуматга таъсир қиласди. Шунингдек (Исроил) халқини фаластиналар билан тинчлик ўрнатиш аҳамиятли эканига қаноат ҳосил қилдиришга ҳаракат қиласди. Бу ишни тинчлик ва ўзаро эътироф доирасида 1967 йилдаги Фаластин ерларига бўлган босқинга якун ясаш ва (Исроил) давлати ёнида 1967 йилдаги чегаралар асосида Фаластин давлатини тиклаш орқали амалга оширишга чақиради... Бу ҳаракат 1978 йил ташкил топган. Доктор Абдуллоҳ Шомий ўзининг (Исроил сиёсий воқесидаги дин ва урушлар) номли китобида шундай дейди: «Бугунги тинчлик ҳаракати 1978 йил 8 августда ташкил топди. Унинг асосчиси 1988 йилдаги 12-Кнессет сайловларида қатнашган Деди Цукердир».

Аммо унинг мақсадлари ва ошкор принциплари яхудий вужуд мақсадларидан фарқ қилмайди ва шу вужуднинг таркибий қисмидир. Шунингдек у (Исроил) томонидан Фаластин ерларини босиб олинишини давом этишини ошкора инкор қиласди ҳамда уни икки халқ ўртасидаги тинчлик қаршисидаги тўсиқ деб ҳисоблайди. Яна уни фаластиналар билан бўладиган тинчлик масаласига заар тутғидириди ва (Исроил)ликларнинг ахлоқ одоб ва қийматларини бузади деб ҳисоблайди.

Бу ҳаракат тинмай алмашиб турадиган (Исроил) ҳукумати қўллаб-қувватлаётган Фаластин ерларини ўзлаштириш масаласига қарши ва бу ишлар (Исроил)нинг тинчлик ҳаракати ва Фаластин давлатини тиклаш ҳақидаги ниятига путур етказади деб ҳисоблайди. Шунингдек Фаластиндаги ерларни ўзлаштириши ортидан атрофдаги давлатлар (Исроил)дан алоқани узаётгани бу каби ишлар билан шуғулланмаслик учун кифоя деб билади. Бу ҳаракат икки халқ учун икки давлат тиклаш орқали муаммони ечса бўлади деб ишонади. Шунингдек (Исроил) Ўрта Шарқдаги эркин демократик давлат бўлгани ҳамда ичкаридами ёки хориждами ҳар қандай шахснинг ҳуқуқини кафолатлаши ва адолат, эркинлик, тенгликни ўрнатиши лозимлигидан бундаги масъулият бошқасидан кўра кўпроқ (Исроил) елкасига тушади деб билади. Бу ҳаракат яна (Исроил) ва унинг қўшнилари учун хавфсиз чегаралар бўлиши, фаластиналар ўз сиёсий келажагини ўzlари белгилаши керак деб ҳисоблайди. Яна у 1967 йилдаги чегаралар бўйича (Исроил) ёнида Фаластин давлати тикланишини қўллаб-қувватлайди.

Аммо ҳаракатнинг эълон қилинган бу мақсадлари унинг амалий йўлига зиддир. Бу нарсани ушбу ҳаракат босқинчи вужуд ва унинг қонунларини эътироф этаётгани ва унинг ҳарбий ташкилотларида хизмат қилаётганидан билиб олса бўлади. Доктор Дијаб Абу

Жаҳжаҳ Араблар онги журналиниң 6104 сонида нашр қилинган (сионистларнинг тинчлик ташкилотлари) номли мақоласида шундай дейди: «Сионистик вужуддаги энг машхур тинчлик харакатларидан бўлмиш бугунги тинчлик харакатининг ташкил топишидаги энг муҳим мақсади ва сабаби Истроил ўз худуди ичкарисида хавфсиз яшашини таъминлаш ва шу қатори кўшниларининг ҳам шу ҳақни тан олишидир. Лекин бу бизга нисбатан битта маънени англатади, у ҳам бўлса, бугунги тинчлик харакати сионистик вужудни ҳимоя қилиш ва бу вужуд томонидан Фаластин ерларини босиб олинишини ҳимоя қилиш учун ташкил бўлган». Муаллиф яна айтади: «Бугунги тинчлик харакати сионистик ташкилотларнинг энг хатарлисиdir, чунки у маккор ва араблар онгини заҳарлашга қодир. Чунки айрим сара кишиларда ҳам мусулмонлар ва яхудий ўртасида кураш мавжудлиги борасида шубҳа уйғота олган. Шунинг учун биз холис ниятли арабларни бу харакат билан муомалада бўлишидан ва уларнинг позицияларига алданиб қолишидан огоҳлантирамиз. Аммо сионистларнинг бу соҳта тинчлик кабутарлари билан ҳамкорлик қилаётган ва келишаётган ҳамда шу алоқаси билан мақтанаётганларга ҳеч нарсанинг фарқи йўқ. Авигдор Либерман билан ҳамкорлик қилаётганларнинг ширин хаёллари ҳам шу кабидир».

Доктор Абдуллоҳ Шомий ўзининг (Истроил сиёсий воқесидаги уруш ва динлар) номли китобининг 192-саҳифасида шундай дейди: «Тинчлик лагери чақираётган принциплар билан ва воқеда у қилаётган ишлар ўртасида зиддият мавжуд.

1 – Бу харакатнинг аксар шахсиялари сионистик лойиҳанинг муваффақият топиши ва сионистик давлат тикланишида катта рол ўйнаган.

2 – Бу ташкилотларнинг аъзолари шу давлатга бўйин эгади.

3 – Агар яхудийлар манфаати билан араблар ўртасида зиддият пайдо бўлса, бу ташкилотлар иккиланмай сионистларнинг арабларга қарши душманона сиёсатини қўллаб-куvvatлашади.

4 – Бу харакатлар 1967 йилдаги урушни мудофаа уруши деб ҳисоблади.

5 – Бу харакат Истроилнинг араб ерларини босиб олишига қарши бўлса-да, атрофдаги араб давлатлари билан тўла тинчлик келишувига эришиш учун Истроил ҳукуматидан мана шу ерларни ҳимоя қилишини талаб қиласди.

6 – 1967 йилдаги чегаралар бўйича, Фаластин давлатини тиклаш борасидаги чақириғи билан, Куддусни яхудий вужуд учун абадий пойтаҳт қилиш борасидаги чақириғи ўртасида зиддият мавжуд.

7 – Бу жамоатлар фаластиналарни ўз уйларига қайтишига қарши ва уларни 1948 йилдаги ўз ватанига эмас, балки Фарбий Қирғоқ ва Ғазога жойлаштиришни талаб қиласди.

8 – Бу ҳаракат Фаластин давлати тикланиши тарафдори бўлсада, уни қуролга эга бўлмаслигини хоҳлади». Истроилнинг ўнинчи канали 2015 йил 29 апрелда (Истроил) тинчлик ҳаракати бош секретари Ярив Оппенгеймер Жанин муҳофазасидаги босиб олинган Мево Дотан миңтақасини ҳимоя қилаётганини тарқатган. Ҳаракатнинг бош секретари ўнинчи каналга берган интервьюсида: Ҳарбий хизматни ўташ шарт деган ҳамда босиб олинган ерларга жойлашган кишиларни олийжаноб шахслар деб сифатлаган ва уларнинг тақдиридан хурсандлигини айтган... Бу интервью таржимасини (Истроил) ахборот канали Фаластин телевидениеларида таржима қилиб тарқатган.

Булар ушбу ҳаракат босқинчи сионист вужуд орқали амалга ошираётган амалий ишлари у айтаётган янги ерларни босиб олиниши ва 1967 йилда Фаластин ерларини босиб олинишига қаршилиги ҳақидаги гапларига зиддир. (Соҳил 22 журнал)ининг 2016 йил 14 август электрон сонининг (Истроилда ҳақиқатдан ҳам тинчлик ҳаракатлари мавжудми?) номли мақолада шундай дейилади: «Бугунги кунда Истроилда тинчлик ҳаракатлари мавжуд эмас, улар Истроилнинг халқаро ҳамжамият олдидағи тасаввурини ялтироқ қилиб кўрсатиш учун ишлайди».

Ўрта Шарқ тадқиқот миллий марказидаги сиёсий ишлар мутахассиси доктор Ториқ Фаҳмий айтади: «Биринчи сўрашимиз лозим бўлган нарса шуки, бу ҳаракатлар Истроилдаги жамоатчиликка ўз таъсирини ўтказа оладими? Ёки йўқми? Ўтган даврлар мобайнида Истроилнинг расмий позициясига таъсир қила олдими? Ахборотга таъсир қила оладими?... Жавоб эса шуки: Бу ҳаракатларнинг роли чекланганлиги ва конструктив (йўл кўрсатувчи) эмас, кўнгилли ролга айланиб қолгани учун Истроил хукуматига таъсир қила олмайди. Бошқача айтганда номи бор холос... Лекин шундай бўлса-да бу жамоатлар фаолият қилмоқда, яъни партияларга тобе ва аксар баҳсларида икки ҳалқ учун икки давлат тикланиши лозим деган фикрни олға сураётган жамоалар мавжуд. Доктор Фаҳмий ушбу жамоа ва партияларнинг кимга мансублиги ҳақида шундай дейди: «Янги ерларни ўзлаштиришга қарши ҳаракатлар, бу ҳаракатларнинг катта қисми Истроилдаги ўнг ва сўл партияларга мансубдир». Доктор бу ҳаракатларнинг энг машхури бугунги тинчлик ҳаракатидир деб ишора қилди. □

ХАҚНИ БОТИЛ БИЛАН АРАЛАШТИРИШ: Худайбия сулҳи таслим бўлишга асло шаръий далил бўлмайди... балки у аниқ фатҳ эди

Дорайн Умму Мусъаб – Шом

Баъзилар – «буғунги кун кечаги кунга нақадар ўхшаш», дея Худайбия сулҳини ниқоб қиласидилар. Аслида, Худайбия сулҳи улуг Пайғамбаримиз ва ул зотнинг Аллоҳ марҳамат қилган саҳобалариға берилган буюк фатҳ эди. Зоро, бу сулҳга ўз жонларини Аллоҳга сотган ўша холис зотларгина етишган.

Авваламбор, у икки вужуд, яъни икки давлат ўртасидаги сулҳ бўлган. Суюкли Пайғамбаримиз ﷺ қаттиқ мاشаққатлар чекиб, маркази Мадинаи Мунаввара бўлган Ислом давлатини барпо этганларидан кейингина Худайбия сулҳини тузганлар. Яъни бошқа бирорта давлатга ўхшамаган ва бошқаси ҳам унга ўхшамаган ўзига хос мустақил давлатни барпо қилганларидан кейингина бу сулҳга кирганлар. Бу давлатнинг мағкуравий тариқати бошқа давлатнинг тариқати билан уйғун келмайдиган ҳамда манфаат ёки нафс-ҳаво ёхуд «ақл асосида ҳукм чиқариш» каби бирор бадбўй нарса билан лойқаланмаган соғ тариқат эди. У фақат шариат билан тартиблашган ва илк Ислом давлати юрган тариқат бўлиб, мусулмонлар ўша биринчи мусулмонлар гурухи каби бўлишга буюрилганлар. Бу тариқатда Аллоҳнинг тавҳидига асосланган ақида билан шаръий усувлар уйғун келади. Зоро, бу шаръий усувлар шаръий нусусни тушуниш амалиётини тартиблаштириб, ҳокимиятни ягона Аллоҳга беришни амалий ва хақиқий шаклда ифодалаб беради.

Худайбия сулҳи мусулмонлар ҳаётидаги муҳим ҳодиса ва уларнинг даъватдаги йўлларида аниқ бир муюлишdir. Бу сулҳ коғирлар билан дўстлашишга ҳам, уларнинг қонунларидан фойдаланишга ҳам олиб бормаган. Шунингдек, у Ислом шариатига тескари келмайди ва унда усули шариатнинг бирортасидан кўз юмиш ёки воз кечиш ҳолати бўлмаган. Ушбу битим саҳифасида ўзгартирилган бор-йўқ нарса, «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ» «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ» сўзи «محمد بن عبد الله» «محمد بن عبد الله» сўзи «محمد رسول الله» «رسول الله» сўзига ўзгартириш бўлган, шунингдек бу йил қилинадиган ҳаж келаси йилга колдирилган, холос. Бу битим Аллоҳнинг Исломни кучли, қувватли қилган фатҳидир.

Худайбия сулҳида – мушрик ва фожирлар Росулуллоҳ ﷺ билан музокарага ўтирган пайтда, Аллоҳ Таолонинг даҳлсиз нарсалари поймол бўлмайдиган ишни талаб қилишганини ва Пайғамбар ﷺ

бундай талабларини адо этганини кузатиш мумкин. Зуҳрий ривоят қиласиди, ўшанда Росулуллоҳ

«لَا يَسْأَلُنِي خُطَّةً يُعَظِّمُونَ فِيهَا حُرُمَاتُ اللَّهِ إِلَّا أَعْتَبَتُهُمْ إِيَّاهَا»

«Мендан Аллоҳнинг дахлсиз нарсалари улуғланадиган нарсанигина сўрашсин, мен албатта уни бераман», деганлар.

Аммо бугун бўлаётган ишларга келсак, булар кўзга яққол ташланиб турибди. Бир томонда Фарб Исломни вайрон этиб, илдизи билан йўқ қилишни режалаштираётган бўлса, бошқа томондагилар Исломни савдога кўйиб, Исломда бажарилиши лозим бўлган мақсадлар борасида ён беришяпти. Кейин эса, ўз динлари борасида бундай ён бераётганларига Ҳудайбия сулхини далил қилиб, бу билан улкан ёлғонни тўқиб чиқаришмоқда.

Бироқ саҳобаи киромлар Росулуллоҳ нинг айни сулҳдан кўзлаган мақсадларини бошида эмас, сал кейинроқ англаб етганлар. Шунга қарамай, Пайғамбарларининг айни қадамларига итоат қилганлар. Чунки у ваҳи эди, агар итоат қилмасалар, ҳалок бўлишлари аниқ эди. Дарвоҷе, ўшанда Умар ибн Хаттоб Абу Бакрга бориб, «Эй Абу Бакр, ул зот Аллоҳнинг Росули эмасми?», деди. У «Албатта Аллоҳнинг Росулидирлар», деди. Умар «Биз мусулмон эмасмизми?», деди. У киши «Албатта мусулмонмиз», деди. Шунда Умар «Ундей бўлса, шундай динимиз борасида нега паст кетяпмиз?!», деди. Абу Бакр эса, «Ё Умар, Росулуллоҳнинг амру нахийларига риоя қилинг, мен Аллоҳнинг Росули эканликларига гувоҳлик бераман», деди. Умар «Мен ҳам Аллоҳнинг Росули эканликларига гувоҳлик бераман», деди. Сўнг Росулуллоҳнинг олдиларига борди ва «Ё Росулуллоҳ, сиз Аллоҳнинг Росули эмасмисиз?», деди. Росулуллоҳ «Албатта Аллоҳнинг Росулиман», дедилар. «Биз мусулмон эмасмизми?», деди Умар. У зот «Албатта мусулмонсизлар», дедилар. Умар «Улар мушрик эмасмилар?», деди. Пайғамбар «Албатта мушрикдирлар», деди. Умар эса, «Ундей бўлса, шундай динимиз борасида нега паст кетяпмиз?!», деди. Шунда Росулуллоҳ

«أَكَانَ عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ، لَنْ أَخَالِفَ أَمْرَهُ، وَلَنْ يُضَيِّعَنِي»

«Мен Аллоҳнинг бандаси ва Росулиман. Үнинг буйруғига асло хилоф иш қилмайман. Аллоҳ Таоло мени асло хор қилиб, ташлаб қўймайди», дедилар ва бу сўзлари билан Ҳудайбия сулхининг ваҳи эканини, улар бунга итоат қилишлари лозимлигини, акс ҳолда, ҳалок бўлишларини англатдилар.

Бугун биз ушбу «Ҳудайбия сулхи», деган шаръий истилоҳни суиистеъмол қилишаётганига гувоҳ бўлиб турибмиз. Бу билан

шариатимиз борасида мугамбирлик қилишга, шаръий нусусни буриб, шариат истагига эмас, ўз истак-майлларига мослашга, Уммати Исломияни чалғитишга уринишаңты. Аллоҳга қасамки, Ҳудайбия сулхи билан уларнинг килмишлари ўртасида мутлако ўхшашлик йўқ. Бильакс, бир-бирига минг бор тескари нарсалар бор.

Масалага чуқурроқ қарайдиган бўлсак, бу борада солиштириш учун энг муҳим шарт топилиши керак. Бу эса Ислом давлатининг бўлишидир. Ислом давлати мавжуд эмас экан, биз Ҳудайбия сулхи билан бошқа бирор сулҳни ўзаро солиштира олмаймиз, уларни хатто узоқдан ҳам ўхшатиб бўлмайди. Чунки мусулмонлар жамоати ҳам, маълум шахслар ҳам, уламолар ҳам, бирортаси ҳам Ислом давлатини ўзида тамсил қила олмайди, ўрнини босолмайди. Умар Ӯнинг ўғли Абдуллоҳ Ҷабир ривоят қиласиди, у Росууллоҳ Ӯнинг бундай деганларини эшитган экан:

«كُلُّمْ رَاعٍ وَمَسْؤُلٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ، فَالْمَامُ رَاعٍ وَهُوَ مَسْؤُلٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ، وَالرَّجُلُ فِي أَهْلِهِ رَاعٍ وَهُوَ مَسْؤُلٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ، وَالْمَرْأَةُ فِي بَيْتٍ زَوْجَهَا رَاعِيَّةٌ وَهِيَ مَسْؤُلَةٌ عَنْ رَعِيَّتِهَا، وَالْخَادِمُ فِي مَالِ سَيِّدِهِ رَاعٍ وَهُوَ مَسْؤُلٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ»

«Ҳар бирингиз бошқарувчисиз ва ҳар бирингиз ўз қўл остидагиларга жавобгардир: Имом-халифа бошқарувчи ва у ўз қўл остидагиларга жавобгардир. Эркак киши оиласа бошқарувчидир ва қўл остидагиларга жавобгардир. Аёл эрининг уйида бошқарувчидир ва қўл остидагиларга жавобгардир. Хизматкор ўз хўжайнини молини бошқарувчидир ва қўл остидагиларга жавобгардир».

Шариат Ислом давлатига маълум шаръий аҳкомларни боғлаган бўлиб, булар жумласига сулҳ тузиш, шунингдек Ҳудайбия сулхи киради. Шу нуқтаи назардан, Ислом давлати ўрнини том маънодаги на мусулмон шахслар боса олади, на уларнинг жамоаси ва на уламолар. Унинг ўрнини ушбу том маънодаги мусулмонлар боса олмас экан, демак, ўз фатволарида куфр билан ҳукм юритаётган ва сиёсаларида куфр давлатларига эргашаётган кучларга ён босувчи кимсалар Ислом давлати ўрнини босишга йўл бўлсин. Ахир, бу кофир давлатлар Исломга зиён етказиш пайида юриб, мусулмонларни қатли ом қилишмоқда, юртларидан уларни қувиб чиқаришмоқда!

Аслида, Ҳудайбия сулҳидаги асосий нарса Аллоҳнинг ваҳиси экани бўлса керак. Бу эса унинг енгилтак истаклардан ҳам, зўравон рағбатлардан ҳам юқори эканига далолат қиласиди.

Росулуллоҳ шу сулҳ орқали фатхул мубинни қўлга киритдилар ва буни Роббул аламин ҳам зикр этган. Ҳатто саҳобалар бошида унга қарши чиқиб, Аллоҳдан ваҳи эканини тушунгандаридан сўнггина, таслим бўлдилар. Бироқ бугунги кунда Ҳудайбия сулҳи мусулмонлар масаласида ён беришга, яъни Сурия ёки Фаластинда бўладими, бундан қатъий назар, кофирларнинг ғолиб бўлиб, мусулмонлар устидан ҳукмронлик қилишига далил қилинмоқда.

Ҳудайбия сулҳини никоб қилиб олган кимсалар, аслида, таслим бўлиш музокараларига киришиб, Исломда қайтарилган ён беришларни тақдим қилишмоқчи бўляпти. Улар энг катта жиноятчи давлатлар томонидан қўллаб-қувватланаётган жинояткор Асад режими билан иттифоқ тузиш босқичига кириб, музокаралар олиб боришмоқчи бўляпти... Буни мутлақ мағлублик позициясидан туриб амалга оширишмоқчи. Уларнинг бу музокараларига мусулмонларга ҳамда уларнинг номуслари ва юртларига адоват қилаётган давлатлар раҳнамолик қилмоқда. Шу нуқтаи назардан, Ҳудайбия сулҳи ҳар жойда мусулмонлар ён беришда қўллайверадиган дастакка айланиб қолди. Биз масалан, яхудийлар билан сулҳ тузиш масаласида ҳам шуни далил қилишганини унугтанимиз йўқ.

Бугун Ҳудайбия сулҳини далил қилса бўлади, деган фикрдаги кишиларда улкан муаммо бор бўлиб, бу муаммо уларнинг Исломни қандай тушунишларига, динни уларга тушунтирадиган усулларга, динни тушуниш учун воқени манба қилиб олишларига ҳамда динни тушунишда манфаатни ҳакам қилиб олишларига бориб тақалади. Бу нарса фикрлашда гарбча тариқатдан юриш, ҳисобланади. Гарб бу каби кимсалардан мусулмонлар вакили сифатида фойдаланади ва шулар воситасида дин номи билан Гарб ўзининг ғаразли мақсадларини амалга оширади. Зеро, улар шариатга тўғри риоя қилишдан узоқ бўлган кимсалардир.

Биз Умматнинг саховатли фарзандларини ўзларига қарши тўқилаётган фитнани тушунишга, ярашув ва сулҳ каби нарсаларга рози бўлмасликка чақирамиз. Чунки бу нарсаларнинг бирортаси ҳам шаръий ҳукмга тўғри келмайди. Шуни билсингларки, анавилар Ҳудайбия сулҳини ўзларига далил қилаётганларини оқлаш учун «воқе фиқҳи»ни дастаклашяпти. Аммо улар айтиётган шу воқенинг ўзини Гарб пайдо қилган. Зеро, Гарб муаммони – мусулмонларга қарши катта жиноятлар содир этганидан сўнг, улар устиди ўзи пайдо қилган – воқелик асосида ҳал қилишни хоҳлайди... Гарб ўзи йўқотган нарсасини анавилардан, яъни у хоҳлаган нарсани талаб қилаётганлардан топди... Чунки у шуларга муҳтож эди. Улар эса,

айнан Ғарб истакларини рўёбга чиқаришмоқда... Бундай сулхни истаётганлар мустақил эмас, балки тобе кимсалардир. Шунинг учун уларнинг шаръий ҳукмдан осонгина суғурилиб, Шом қўзғолончиларини «қўллаб-қувватловчи» давлатларга итоат қилишаётганини, Ғарб чизган қизил чизиқдан ташқарига чиқмай, у билан мувофиқлашган ҳолда иш юритишаётганини кўрасиз. Сиз уларнинг шариатни тўғри тушуниб, унга риоя қилаётган кишиларга қарши чиқишаётганига, Ғарб назарияси бўйича фикрлаб, унинг ечимиға рози бўлмаганларни террорчилар, дейишаётганига, ҳатто уларни йўқ қилишда Ғарб билан тил бириктиришаётганига гувоҳ бўласиз. Бу эса ғоят хатарли позициядир.

Бу каби кимсалар ўзларининг сиёсий фаолиятларида ён бериш позицияси билан ҳамда дин душманларига дўстлик қилиш ва қўпинча Ғарбнинг шахмат доскасида тошлар сифатида хизмат қилиш билан танилганлар.

Эй Суриядаги мусулмонлар, ҳусусан, жангчи гуруҳлардаги биродарлар!

Бизнинг холис бўлишимизнинг ўзи кифоя эмас. Балки ҳар бир амалимизда Аллоҳнинг амрига итоат қилаётган-қилмаётганимизни доим кўз олдимизга келтирмоғимиз, ўзгартириш амалиётида Аллоҳнинг Китоби ва Росули ﷺ суннатларию тариқатларига чекланмоғимиз, сиёсий воқеликни ўз ҳақиқати билан тушунмоғимиз лозим. Ўзларини қўллаб-қувватловчи, дея таништираётган давлатларнинг асл башараларини ва ҳалқаро позиция қандай эканини, уларнинг биз мусулмонларга ва юртларимиз бойликларига нисабатан қандай позицияда туришганини англамоғимиз даркор.

Орангиздаги холис инсонларга бундай деймиз: Душман билан юзма-юз келганда аввалги мусулмон аждодларингиз тутган позицияни тутинг. Уларнинг позицияси душманга қаратса «сиз ҳаётни севган бир пайтда, биз ўлимни севган қишилармиз», деган машҳур сўзларида гавдаланган. Вазият қалтис тус олган ва мусибатлар устма-уст келган пайтда, позициянгиз Аллоҳга чиройли равишда юзланиш позицияси бўлсин. Зеро, У Зот сизни танглик ва машаққатдан албатта чиқаради. Сиз авлодларга ўrnak бўлиб, Росууллоҳ ﷺ юқорида келган «Унинг амрига ҳаргиз зид иш қилмайман ва мени ҳаргиз ҳалок этмайди», деган сўзларини маҳкам ушланг.

Ўзларини Исломнинг куч-қудрати ва ғолиблиги йўлида жонларини фидо этган саҳобаларда кўп ибратлар мавжуд. Бизнинг

хақиқат йўлида машъала бўлишимиз етарлидир. Бунинг учун аввало ҳаққа риоя қилиш, иккинчи, холис ниятда бўлиш, учинчи, Аллоҳ учун сабр қилиб, ишни то Унинг Ўзи ҳал этмагунча мағлуб бўлмаслик керак бўлади. Аллоҳ Таоло бундай деди:

﴿مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَنْهُدُوا اللَّهُ عَلَيْهِ فَمِنْهُمْ مَنْ قَضَى لَهُمْ حَبَّهُ وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْتَظِرُ هُنَّا بَدَلُوا تَبَدِيلًا﴾

«Мўминлар орасида Аллоҳга берган аҳду паймонларида содик турган кишилар бор. Улардан айримлари ўз аҳдига вафо қилди, (яъни шаҳид бўлди), айримлари эса интизордирлар. (Улар аҳду паймонларини) ўзгартирганлари йўқ» [Аҳзоб 23] □

ҲУДАЙБИЯ СУЛХИ

Ҳижратнинг олтинчи йили Росууллоҳ ﷺ ўз қўшинларидан ва исломий жамиятдан хотиржам бўлгач, шунингдек мусулмонлар давлати барча араблар хайбатланадиган давлатга айланганидан сўнг, Исломий Давлат қудратини ошириш, душманларини заифлаштириш йўлида яна бир қадам қўйишга қарор қилдилар. Шунга кўра, исломий даъватнинг бутун Араб ярим оролига ёйилиши йўлига тўсқинлик қилаётган Макка аҳлиниң душманлик харакатини тўхтатадиган ҳамда Хайбарни Қурайшдан ажратиб қўядиган бир режа туздилар. Бу режа Байтуллоҳни зиёрат қилиш бўлиб, бунда Росууллоҳ ﷺ то мақсадларига етгунча тинчлик усулини қўллашга қарор қилдилар. Ҳаром ойларда арабларнинг уруш қилмаслиги бу режани амалга оширишни осонлаштиришини кўрдилар. Росууллоҳ ﷺ Қурайшнинг бирлиги парчаланиб кетганини, мусулмонлардан қўрқиш уни таҳликага солиб қўйганини ва Росууллоҳ ﷺ хақида минг хил ўй-хаёлларга бораётганини билар эдилар. Шунга кўра Байтул Ҳаромга ҳаж қилиб боришни ирова қилдилар. Агар Қурайш Росууллоҳ ﷺ ни Маккага киргизмаса, бу нарса араблар ичиде Исломий даъватнинг ҳамда Қурайшга қарши ташвиқотнинг воситаларидан бири бўлади. Шунинг учун Росууллоҳ ﷺ уруш ҳаром қилинган ойлардан бири зул-қаъда ойида ҳажга чиқишлиарини эълон қилдилар. Мусулмон бўлмаган араб қабилаларини урушсиз ва тинч ҳолда Байтуллоҳга боришда иштирок этишга чақириб, элчилар юбордилар. Бундан мақсадлари ўзларини урушга эмас, балки ҳажга чиққанларини ҳамда урушни ирова қилмаганлари учун Исломда бўлишмаса ҳам файримусулмон арабларни шерик қилганларини билдириб қўйиш эди. Бундан агар Қурайш ҳаждан ман қиласиган бўлса, араблар ўртасида ўз фойдаларига афкори оммани пайдо қилишни кўзладилар. Шунинг учун мусулмонларга қиндаги қиличларидан бошқа қуролларни олишга изн бермадилар ва уларга ўзларининг урушга эмас, балки ҳажга чиқишлиарини маълум қилдилар.

Росууллоҳ ﷺ Мадинадан бир минг тўрт юз киши билан йўлга чиқдилар. Қасво номли түяларини миниб, олдинда йўл бошладилар. Одамларга уруш қилиш учун эмас, балки Байтуллоҳни зиёрат қилиш учун чиққанларини билдириш учун қурбонликка атаб етмишта тую олдилар ва умрага ният қилиб эхром кийдилар. Мадинадан чиққанларидан кейин олти ёки етти мил масофани босиб ўтиб, Зул-хулагфа деган жойга етиб боришганда, умранинг талбиясини айтишни бошлаши. Кейин Маккага қараб юришди. Мусулмонларнинг урушга эмас, ҳажга

келаётгани ҳақидағи хабар Қурайшга етиб келди. Қурайш бу нарса Мұхаммад ﷺ Маккага кириш учун қилған ҳийла бўлса керак деб қўрқувга тушди ва қандай бўлмасин, Мұхаммад ﷺни Маккага киритмасликка қарор қилди. Мусулмонларни Маккага киритмаслик учун қўшин тайёрлади. Холид ибн Валид билан Икрима ибн Абу Жаҳлни катта бир қўшинга бош қилди. Бу қўшинда отлиқларнинг ўзи икки юзта эди. Мушриклар қўшини Маккадан чиқди ва ҳажга келаётгандарнинг йўлини тўсиш учун улар томонга йўл олди ва Зу Тиво деган жойга келиб тушди. Мұхаммад ﷺ Қурайш қилған ишлар ва улар мусулмонларни ҳаждан ман қилиш учун қўшин тайёрлагандарни хабари етиб келди. Росууллоҳ ﷺ Маккадан икки чақирим узоқликдаги Усфон номли қишлоққа етиб келганларида Бану Каъб қабиласидан бўлган бир кишига дуч келдилар ва ундан Қурайш ҳақида сўрадилар. У киши шундай деб жавоб қилди: «Қурайш сизнинг келаётганингизни эшилди. Ўзлари билан сут берадиган ва боласи бор туяларини ҳам олиб чиқишиди, қоплонларнинг териларидан кийимлар кийиб, Зу Тивога келиб тушишиди. Улар сизни Маккага мутлақо киритмасликка Аллоҳга аҳд беришиди. Мана Холид ибн Валид чавандозлари билан Куроул-Ғамимга келди. (Куроул-Ғамим мусулмонларнинг Усфондаги қароргоҳидан саккиз мил узоқликдаги жой). Росууллоҳ ﷺ унинг бу жавобини эшилтгач:

«يَا وَيْحَ قُرِئِشٍ، لَقَدْ أَكَلَتُهُمُ الْحَرْبُ، مَاذَا عَلَيْهِمْ لَوْ خَلُوا بَيْنِ وَبَيْنِ سَائِرِ الْعَرَبِ؟، إِنْ أَصَابُونِي كَانَ الدِّيْرِ أَرَادُوا، وَإِنْ أَظْهَرَنِي اللَّهُ عَلَيْهِمْ، دَخَلُوا فِي الْإِسْلَامِ وَهُمْ وَافِرُونَ، وَإِنْ لَمْ يَفْعُلُوا، فَأَتُلُّو وَبَهُمْ قُوَّةٌ، فَمَاذَا تَظْنُنُ قُرِئِشٍ؟ وَاللَّهُ إِنِّي لَا أَزَالُ أَجَاهِدُهُمْ عَلَى الدِّيْنِ بَعْثَيْنِ اللَّهُ، حَتَّى يُظْهِرَهُ اللَّهُ، أَوْ تَنْفَرِدَ هَذِهِ السَّالِفَةُ»

«Қурайшнинг ҳолига вой бўлсин. Аслида уруш уни тамом қилди-ку. Мен билан бошқа араблар ўртасида тўсиқ бўлмаса унга ҳеч нарса қилмайди-ку! Агар араблар мени йўқ қилса, бу билан Қурайш хоҳлаган иш амалга ошади. Агар Аллоҳ Таоло улар устидан мени ғолиб қилса, улардан жуда кўп одамлар Исломга киради. Агар шундай қилмасалар, ўзларида куч бўлган ҳолда уришадилар. Қурайш ўзи нима деб ўйлаяпти? Аллоҳга қасамки, Аллоҳ мени юборган Ислом йўлида – то Аллоҳ мени ғолиб қилгунча ёки ҳалок бўлгунимча – жиҳод қилишда давом этаман», дедилар. Шу ерда Росууллоҳ ﷺ тузган режаларини қайта кўриб чиқдилар. Зоро, Росууллоҳ ﷺ тинчлик режасига қарор қилған ва урушга тайёрланмаган эдилар. Лекин

Курайш Росууллоҳ ﷺ га қарши уришиш учун қўшин жўнатди. Росууллоҳ ﷺ эса уришмоқчи эмас эдилар. Лекин қайтсинларми ёки тинчлик режасини уруш режасига айлантирсинларми? Росууллоҳ ﷺ мусулмонлар агар уришишдан бошқа илож қолмаса, ўз имонлари билан душманга қарши туришга, унга қарши урушга киришга қодир эканларини яхши билар эдилар. Бироқ ул зот ҳеч қандай урушга ҳозирлик ҳам кўрмаган ва жанг қилишга қарор ҳам қилмаган эдилар, балки факат ҳаж қилишга чиқиб, тинчлик билан келган эдилар... Фаразан агар ҳаждан ман қилинсалар – ман қилиниш мумкинлигини ҳам хисобга олган эдилар – шунда ҳам бу нарса уруш билан эмас, тинчлик билан бўлишини хоҳлар эдилар. Шунингдек, уруш билан киришни ҳам хоҳламас эдилар. Росууллоҳ ﷺ режалаштирган ушбу тинчлик режаси орқали бутун арабларда исломий даъват ва унинг олийлиги ҳақида, Курайш ва Маккада эса, бу даъватнинг олийлиги ҳақида ҳамда барча арабларда, Қурайшда ва Маккада Қурайшнинг хатода, залолатда, бузуқликда, душманчиликда экани ҳақида афкори омма пайдо қилишни хоҳлар эдилар. Росууллоҳ ﷺ га даъват муҳитини яратиш учун мана шундай афкори омма керак эди. Чунки бундай муҳит даъватнинг ёйилишига ва ғолиб бўлишига ёрдам берувчи энг катта омил хисобланади. Шунинг учун уруш режасига эмас, тинчлик режасига қарор қилдилар. Агар уруш қиласиган бўлсалар, ушбу режага хилоф иш қилган бўладилар ва бу чиқишдан кўзлаган мақсадларини қўлдан бой берадилар. Шунинг учун нима қилиш тўғрисида кўп ўйладилар. У зот бошқа ҳар қандай инсондан кўра узокни кўрувчи, катта тажрибали, ўткир сиёсатчи эдилар. Шу туфайли тинчлик режасида сабит туришга қарор қилдилар. Акс холда кўзлаган мақсадларини бой бериб қўярдилар, режалари барбод бўларди. Арабларда Росууллоҳ ﷺнинг заарларига, Курайшнинг эса фойдасига хужжат пайдо бўларди. Жамоатчилик фикри ҳам ўзларининг эмас, Қурайшнинг фойдасига ҳал бўларди. Шунинг учун одамларга: «Ким бизни Курайш турган йўлдан бошқа йўл билан олиб бора олади», дедилар. Одамлар ичидан бошқа йўлни биладиган бир киши чиқди ва улар тоғ оралаб, тор сўқмоқлардан, тошли йўллардан оғир машаккатлар билан юриб, Худайбия деб номланган текисликка чиқишиди. Холид билан Икрима қўшини мусулмонларни кўриб, кўркиб кетди ва Маккани мудофаа қилиш учун ортга қайтишга мажбур бўлди. Мусулмонлар уларнинг қўшинидан ўтиб, Макка худудига бостириб киришидан улар кўркувга тушиб қолишиди. Мушриклар қўшини Макка ичкарисида, Росууллоҳ ﷺнинг қўшини ва у зот билан бирга

бўлганлар Худайбияда жойлашди. Икки қўшин бир-бирининг қаршисида турди ва бир-бирига қарши қандай режа қўллаш ҳақида ўйлар эди. Баъзи мусулмонлар Қурайш урушга тайёргарлик кўргани, ҳажга йўл бермаслиги, бинобарин, уни енгиш ва ҳаж қилиш учун у билан уришишдан бошқа чора йўқлиги ҳақида ва бу билан Қурайшни бутунлай тор-мор этиш ҳақида фикр қилар эди. Қурайш мусулмонларга қарши урушга бор тайёргарлигини кўриб, ўзининг битта одами қолса ҳам, мусулмонларни Маккадан қайтариб юборгунча улар билан жанг қилиш ҳақида ўйларди. Бироқ Қурайш мусулмонлар ҳақида минг хил ўй-тахминларга борарди. Шунга кўра Қурайш мусулмонлар нима қилишини кутиб турди. Росууллоҳ ﷺ эса бу ерга келишдан кўзлаган мақсадларига этиш учун Мадинада умрага атаб эхром кийган пайтда тузган тинчлик режасини ўзgartирмадилар. Шунинг учун Худайбияда туриб, Қурайш нима қилишини кутдилар. Росууллоҳ ﷺ Қурайшнинг қўрқувда эканини ва ҳаж қилиш учун келган мусулмонлар билан музокара ўтказиш учун элчи юборишини билар эдилар. Қурайшнинг элчилар юборгунига қадар шошилмасликка қарор қилдилар. Дарҳақиқат, Қурайш Будайл ибн Варкони Хузоа қабиласидан бир неча киши билан элчи қилиб юборди. Улар Росууллоҳ ﷺдан нима учун келганларини сўрашди ва қисқа музокарадан кейин мусулмонлар уришишни кўзлаб эмас, балки Байтуллоҳни зиёрат қилиш учун ва унинг ҳурматларини улуглаш учун келишганига амин бўлишди. Кейин Қурайшни ҳам бунга ишонтириш учун ортга қайтишди. Улар Маккада Қурайшни ишонтиришга роса уринишиди. Бироқ, Қурайш уларни Мухаммад ﷺ га ён босища айблади ва уларнинг гапларига ишонмади. Кейин Микраз ибн Ҳафс бошчилигига бошқа элчиларни юборди. Булар ҳам аввалгилардек бўлишди. Кейин Мухаммад ﷺ билан музокарага ҳабашлар саййиди Ҳалис ибн Алқамани жўнатди. Қурайш унга ва унинг қавмига Мухаммад ﷺни тўсишда суянар эди ва уларни Мухаммад ﷺ га қарши қўзғатишни қасд қилган эди. Қурайшнинг фикрича, агар Ҳалис музокарадан муваффақиятсиз қайтса, мусулмонларга адовати кучайиб, Маккани қаттиқ ҳимоя қилар эди. Бироқ Росууллоҳ ﷺ унинг келаётганини билган пайтларида, мусулмонларнинг урушга эмас, ҳажга келганликларини билиши учун курбонликка олиб келинган чорваларни унинг олдига ҳайдаб қўйишга буюрдилар. Шундай қилиб, Ҳалис Маккадан чиқиб келди. Мусулмонларнинг қароргоҳига яқинлашганда кенг водийда туяларни кўрди, мусулмонларнинг кўриниши ва қурбонликка олиб келган

чорвалари уларнинг урушга эмас, умрага келганларини намойиш этиб турганини, мусулмонлар қароргоҳида ибодат муҳити хукмрон эканини кўргач, бу манзарадан қаттиқ таъсирланди. У мусулмонларнинг урушни эмас, ибодатни ирода қилиб келганига ишонч ҳосил қилди. Росулуллоҳ ﷺ билан учрашмасдан Маккага қайтди. Ҳалис Қурайшга кўрганларини маълум қилди ва улардан мусулмонларга ҳаж қилишга рухсат беришини сўради. Қурайшнинг ишидан қаттиқ ғазабланди ва агар Мұҳаммадга Каъбани зиёрат қилишига йўл беришмаса, ҳабашларни олиб Маккадан кетиб қолиш билан қўрқитди. Лекин Қурайш катталари Ҳалиснинг кўнглини олиб, бу иш устида фикр қилиб олишлари учун муҳлат беришини сўрашди ва шу билан Ҳалис тинчид қолди. Кейин улар Урва ибн Масъуд Сақафийни – унга тўла ишонишларини ва фикридан қаноатланишларини таъкидлаб – элчи қилиб жўнатишиди. У Росулуллоҳ ﷺнинг хузурларига бориб, Маккадан қайтиб кетишлари борасида музокара олиб борди. Музокарада барча усуулларни ишга солди. Бироқ, унинг музокараси ҳам муваффакиятсиз тугади. Урва Росулуллоҳ ﷺнинг кўз қарашларига қаноат ҳосил қилиб қайтди ва Қурайшга: «Эй Қурайш жамоаси, мен Кисрони, Қайсарни ва Нажошийни ўз мулкларида кўрганман, лекин Аллоҳга қасамки, мен Мұҳаммадни асҳоблари эъзозлаганидек ўз қавмидан эъзоз кўрган бирор подшохни кўрмадим. Мен шундай бир қавмни кўрдимки, улар Мұҳаммадни душман кўлига хеч қандай ҳолатда топшириб қўймайди. Бас, бир ўйлаб кўринглар», деди. Бу нарса Қурайшнинг хусуматини яна ҳам кучайтириб юборди. Улар узоқ маслаҳатлашиб, бирор фикрга келиша олмади. Росулуллоҳ ﷺ Қурайш билан музокарага элчи юбориш ҳақида фикр қилдилар. Балки Қурайш элчилари Қурайшдан қўрқишаётгандир. Шояд ўз элчилари уларни ишонтира олар. Шунга кўра Қурайшга Хирош ибн Умайя Хузоийни юбордилар. Лекин қурайшликлар унинг туясини сўйиб юборишиди, ўзини ҳам ўлдирмоқчи бўлишганда, ҳабашлар уни ҳимоя қилиб қолди. Қурайшнинг хусумати яна ҳам кучайди. Кечаси мусулмонларнинг қароргоҳини тошбўрон қилишга аҳмок ёшларни юборишиди. Мусулмонлар бундан қаттиқ ғазабга келдилар ва Қурайш билан урушга кириш ҳақида ўйлай бошладилар. Лекин Росулуллоҳ ﷺ уларнинг газабларини босиб, тинчлантиридилар. Бир куни Қурайшдан эллик киши мусулмонларга зарба бериш учун уларнинг қароргоҳи томон чиқди. Улар кўлга олиниб, Росулуллоҳ ﷺ хузурларига келтирилди. Росулуллоҳ ﷺ уларни афв этиб, қўйиб юбордилар. Бу ишнинг Маккада катта таъсири бўлди ва Мұҳаммад

Шуңаң нинг урушга әмас, ҳажға келгани ҳақидағи гаплари түғрилигига очық далил бўлди. Бу иш сабабли Маккада жамоатчилик фикри Росууллоҳ Шуңаң фойдаларига бўлди. Ҳатто шу вақтда Росууллоҳ Шуңаң Маккага кирганларида ва Қурайш уларни ман қилишга уринганды иш Қурайшнинг зарарига бўлар ҳамда Макка аҳли ва бошқа араблар Қурайшга қарши бўлиб қолишар эди. Шуңаң учун Қурайш жанжал қўзғатиш ҳаракатларини тўхтатди ва нима қилиш ҳақида ўйлай бошлади. Унинг ҳаракатида тинчлик аломатлари кўриниб қолди. Шунда Росууллоҳ Шуңаң улар билан музокарага мусулмонлардан юборишни ирода қилдилар ва Умар ибн Хаттобга музокарага боришни буюрдилар. Умар Шуңаң: «Ё Росууллоҳ, мени ўлдириб юборишининг хавфи бор, Маккада Бану Адий ибн Каъб қавмидан мени ҳимоя қиласиган ҳеч ким йўқ, ҳолбуки, Қурайш мен унга қанчалар адоватда эканимни билади. Лекин мен Қурайш учун азиз ва мўътабар бўлган бир кишини қўрсатаман, у Усмон ибн Аффон», деди. Росууллоҳ Шуңаң Усмонни қақириб, Абу Суфённинг олдига жўнатдилар. Усмон Шуңаң Қурайш томонга кетди ва уларга ўзига юқлатилган топширикни етказди, унга: «Агар Байтуллоҳни тавоғ қилишни хоҳласанг, марҳамат», дейишганда: «То Росууллоҳ Шуңаң тавоғ қимлагунларича мен тавоғ қилмайман», деди ва музокарага киришди. Қурайш кўнмади ва улар ўртасида музокара чўзилиб кетди. Охири Қурайш рад қилиш ҳолатидан ўз талабларига ва мусулмонларнинг талабларига мос келадиган муқобил режа ишлаб чиқиши ҳолатига ўтди ва Усмон Шуңаң билан ўзлари ва Муҳаммад Шуңаң ўртасида алоқалар пайдо қилиш борасида сухбатлашди. Усмон Шуңаңга ўзларини бу ёмон ҳолатдан ва Муҳаммад Шуңаң билан давом этайдиган душманчиликдан ҳолос этадиган бир йўл топади деб қарашди. Усмон Шуңаңнинг Маккада узоқ вақт ҳеч ном-нишонсиз жим қолиб кетгач, мусулмонлар ўртасида Қурайш Усмонга хиёнат қилиб, уни ўлдириб юборди, деган мишиш тарқалди. Мусулмонлар қаттиқ изтиробга тушишди. Росууллоҳ Шуңаңнинг қалбларига ҳам Қурайш Усмонни ўлдирган, деган гумон оралади. Мусулмонлар ҳаяжонга келди ва ҳаммалари қўлларини қиличлари дастасига қўйиб, уруш ва жангга тайёр туришди. Шу вақтда Росууллоҳ Шуңаң тузган режалари, тинчлик режасини қайта қўриб чиқдилар ва Қурайш уруш ҳаром қилинган ойда музокара элчиси Усмонга хиёнат қилгандан кейин ушбу режани қайта қўриб чиқиши лозимлигига амин бўлдилар. Шуңаң учун «Бу қавм билан уришмагунишимизча бу ердан кетмаймиз» дедилар. Кейин асҳобларини ҳузурларига чорладилар

ва шу ердаги бир дараҳт остида туриб, асҳобларидан байъат беришни талаб қилдилар. Ҳаммалари Росууллоҳ ﷺ га то ўлгунча қочмасликка байъат беришди. Мусулмонлар ушбу лаҳзаларда ҳар қачонгидан ҳам шижаатли, қатъиятли ва содик имонли ҳолатда эдилар. Байъат тугагач, Росууллоҳ ﷺ Усмон учун байъат деб, бир кафтларини иккинчисига урдилар. Мусулмонларнинг бу байъатлари «Байъатур-Ризвон» (Розилик байъати) эди. Бу байъат тўғрисида Аллоҳ Таолонинг ушбу ояти каримаси нозил бўлди:

﴿لَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ إِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ فَعَلِمَ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَنْزَلَ اللَّهُ سِكِينَةً عَلَيْهِمْ وَأَشْبَهُمْ فَتَحًا قَرِيبًا﴾

«(Эй Мұхаммад), дарҳақиқат, Аллоҳ мўминлардан – улар дараҳт остида сизга байъат қилаётган вақтда – рози бўлди. Бас, Аллоҳ уларнинг дилларидағи нарса (садоқат ва вафо)ни билиб, уларга таскинлик тушируди» [Фатҳ 18]

Байъат тугаб, мусулмонлар жангга ҳозирлик кўришаётган бир пайтда уларга Усмон ﷺ тирик экани хабари келиб қолди ва бир оздан кейин Усмон ﷺ нинг ўзи келди ва Росууллоҳ ﷺ га Курайшнинг гапларини етказди. Росууллоҳ ﷺ билан Қурайш ўртасида тинчлик музокаралари қайта бошланди. Қурайш Росууллоҳ ﷺ билан ҳаж ва умра масаласидан каттароқ масалада, яъни ўzlари билан Росууллоҳ ﷺ ўртасида сулҳ тузиш мақсадида музокара олиб бориш учун Сухайл ибн Амрни жўнатди. Сулҳнинг асоси Росууллоҳ ﷺ га бу йил Маккага кирмасдан қайтиш шарт қилинди. Росууллоҳ ﷺ шу асосдаги сулҳни қабул қилдилар. Зоро, бу нарса Росууллоҳ ﷺ Байтуллоҳни зиёрат қилишдан кўзлаган мақсадларини рӯёбга чиқарар эди. Бу йил ёки келаси йили Байтуллоҳни зиёрат қилишларининг ҳеч бир зарари йўқ. Зоро, Росууллоҳ ﷺ Хайбарни Қурайшдан ажратиб қўйишини ҳамда исломий даъватни ёйища Қурайш бошқа арабларни тўсмаслигини истар эдилар. Шунинг учун мусулмонлар билан Қурайш ўртасидаги урушни тўхтатадиган сулҳни хоҳлар эдилар. Ҳаж ва умра мавзуси эса, у бугун ёки эртага бўлишининг бу ишга таъсири йўқ эди. Росууллоҳ ﷺ Сухайл ибн Амр билан музокарага киришдилар. Ўртада сулҳ ва унинг шартлари борасида узоқ тортишув бўлди. Музокара бир неча марта бузилишига оз қолди. Бироқ Росууллоҳ ﷺ нинг ҳикмат билан иш юритишлари, тажрибалари ва ўткир сиёсалари музокаранинг бузилишига йўл

кўймади. Мусулмонлар Росууллоҳ ғанинг ёнларида бу сўзларни эшишиб туришар ва умра тўғрисида сўзлашув бўляпти деб ҳисоблашар эди. Росууллоҳ ғана эса урушни тўхтатиш борасидаги сўзлашув деб ҳисоблар эди. Шунинг учун мусулмонлар бу сўзлашувлардан хафа бўлди, Росууллоҳ ғана хурсанд бўлдилар ва вақтинчалик тафсилотлар, яъни фойдалардан кўз юмиб, ушбу сўзлашувни ўzlари ирода қилган ғоя асосида олиб бордилар. Нихоят, икки тараф ўrtасида муайян шартлар асосида сулҳ тузилди. Бироқ, бу шартлар мусулмонларнинг ғазабини қўзгатиб юборди. Улар Росууллоҳ ғани бу шартларни рад этиш ва уруш қилишга кўндиришга ҳаракат қилишди. Умар ибн Хаттоб ға Абу Бакр ғанинг олдига бориб, унга: «Нима учун биз ён босишга рози бўлишимиз керак?» деди ва биргаликда Росууллоҳ ғанинг олдиларига бу шартларга унамасликка кўндириш учун боришини сўради. Лекин Абу Бакр ға Умар ғани Росууллоҳ ға кўнган нарсага рози бўлишга ундади. Бироқ Умар ға кўнмади ва Росууллоҳ ғанинг олдиларига бориб, каттиқ аччиқланган ҳолда ўз фикрини билдириди. Лекин унинг бу гаплари Росууллоҳ ғанинг сабрларини ҳам, мақсадларини ҳам ўзгартира олмади. Росууллоҳ ға Умарга:

«أَنَا عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ، لَنْ أُخَالِفَ أَمْرَهُ، وَلَنْ يُضِيغَنِي»

«Мен Аллоҳнинг бандаси ва Росулиман. Ўнинг буйруғига асло хилоф иш қилмайман. Аллоҳ Таоло мени асло хор қилиб, ташлаб қўймайди» дедилар. Шу тариқа Росууллоҳ ға Али ибн Абу Толиб ғани чакириб, унга дедилар: **«Бисмиллахир роҳманир роҳим, деб ёз».** Суҳайл: «Мен буни билмайман, «Бисмикаллоҳумма» деб ёзсин» деди. Росууллоҳ ға дедилар: **«Бисмикаллоҳумма деб ёз».** Кейин дедилар: **«Ушбу ҳужжат Аллоҳнинг Росули Муҳаммад билан Суҳайл ибн Амр ўrtасида тузилган сулҳ матнидир, деб ёз».** Суҳайл деди: «Агар мен сизнинг Аллоҳнинг элчиси эканлигинизга гувоҳлик берганимда сизга қарши уришмаган бўлар эдим. Ўз исмингиз ва отангизнинг исмини ёзинг». Росууллоҳ ға дедилар: **«Бу ҳужжат Муҳаммад ибн Абдуллоҳ билан Суҳайл ибн Амр ўrtасида тузилган сулҳнинг матнидир, деб ёз».** Кейин қуидагиларни ўз ичига олган сулҳнинг матни ёзилди:

а) Бу сулҳ икки томон ўrtасида тузилган, иккала томон ҳам бир-бирларига қарши жанг қилмасликка келишган ярашув битимидир.

б) Курайшдан ким мусулмон бўлиб, валийсининг изнисиз Мухаммаднинг олдига борса, Мухаммад уни Курайшга қайтариб юборади. Мусулмонлардан ким динидан қайтиб, Курайшга келса, уни Мухаммадга қайтаришмайди.

в) Араблардан ким Мухаммад билан иттифоқчи бўлишни хоҳласа, қаршилик қилинмайди. Ким Курайш билан иттифоқчи бўлишни хоҳласа, унга ҳам қаршилик қилинмайди.

г) Мухаммад ва унинг асҳоблари бу йил Маккага кирмасдан қайтишади. Келаси йил келишади ва Маккага кириб, у ерда уч кун туришади. Ўзлари билан ҳеч қандай курол олиб келишмайди, фақат қиличларини қинида олиб юришади.

д) Сулҳ муайян муддатга вақтингчалик бўлади. Унинг муддати имзоланган кундан бошлаб ўн йил қилиб белгиланди.

Росулуллоҳ ﷺ билан Сұҳайл сулҳга мусулмонлар қўшинининг шовқин-сурони ва ғазаби остида имзо чекиши. Сұҳайл Маккага қайтиб кетди. Росулуллоҳ ﷺ мусулмонларнинг ҳолатидан ранжидилар. Мусулмонларнинг урушни хоҳлашларидан жаҳли чиқди. Кейин завжалари Умму Салама олдига кириб, (уни ўзлари билан олиб келган эдилар) одамлардаги ҳолатни айтиб бердилар. Умму Салама деди: «Ё Росулуллоҳ, мусулмонлар сизга хилоф иш қилишмайди, улар ўз динларини, Аллоҳ Таолога бўлган имонларини ва сизнинг пайғамбарлигингизни ўйлаб ҳаяжонга тушишмоқда. Сиз сочингизни олиб, эхромдан чикинг. Шунда мусулмонларнинг сизга эргашишларини кўрасиз. Кейин уларни Мадинага олиб қайтинг». Росулуллоҳ ﷺ мусулмонларнинг олдига чиқдилар ва умрага изн сифатида соchlарини олдилар. Қалблари осойиш ва розилик билан тўлди. Мусулмонлар Росулуллоҳ ﷺ нинг осойишта турганларини кўргач шошилиб ўринларидан туришди ва курбонликларини сўйиб, соchlарини олишди, қисқартиришди. Кейин Росулуллоҳ ﷺ ва мусулмонлар Мадинага қайтдилар. Улар йўлда кетишаётганда Росулуллоҳ ﷺга «Фатҳ» сураси нозил бўлди. Росулуллоҳ ﷺ мусулмонларга уни бошидан охиригача ўқиб бердилар. Шунда ушбу сулҳ мусулмонлар учун очиқ фатҳ (ғалаба) бўлганига ҳаммалари ишонч ҳосил қилдилар. Шундай қилиб, мусулмонлар Мадинага етиб келишди. Росулуллоҳ ﷺ Хайбар вужудини йўқ қилиш, Арабистон ярим оролидан ташқарига даъватни ёйиш, Ярим орол ичидан эса даъватни мустаҳкамлаш режаларини амалга ошира бошладилар. Курайш билан тузилган сулҳ даврида баъзи қарши томонларни йўқ қилиш ва ташқари билан алока ўрнатишга имкон туғилди. Бу ишлар ушбу сулҳнинг шарофати билан амалга ошди. Шу билан Росулуллоҳ ﷺ ҳажга қасд

қилған пайтларыда ишлаб чиққан режаларини қийинчилик ва түсиқларга қарамасдан амалға оширдилар ҳамда ўзлари хоҳлаган сиёсий мақсадларига етдилар. Шундай қилиб, Ҳудайбия, шубҳасиз, очик фатх бўлди ва у қуидаги натижаларни юзага чиқарди:

1 – Ресулуллоҳ ﷺ умуман арабларда, хусусан Маккада ва Қурайш орасида Исломий даъватни қўллаб-қувватловчи афкори оммани пайдо қилдилар. Бу нарса мусулмонларнинг ҳайбатини кучайтириб, Қурайш шавкатини синдириди.

2 – Мусулмонларнинг Ресулуллоҳ ﷺга бўлган ишончларини намоён қилди ҳамда мусулмонлар имонининг нақадар кучли эканини, уларнинг хавф-хатарларга умуман парво қиласликларини ва ўлимдан кўрқмасликларини кўрсатди.

3 – Мусулмонларга сиёсий манёврлар исломий даъват воситаларидан бири эканини ўргатди.

4 – Маккада мушриклар орасида қолган мусулмонларни душман лагери ичидаги қаршилик ўчогига айлантириди.

5 – Сиёсатдаги тариқат ҳам фикратнинг ўзидан бўлиб, у ростлик ва аҳдга вафо қилиш эканини кўрсатди. Воситага келсак, унда зийраклик ва устомонлик, яъни душмандан воситаларни ва ҳақиқий мақсадларни яшириш гавдаланиб туриши лозим.

Ҳизб ут-Тахrirнинг Ислом давлати китобидан

РОСУЛУЛЛОХ ﷺ АЙТДИЛАР: «МЕН СИЗЛАРГА ОЛТИ НАРСА ЕТИШИДАН ҚҮРҚАМАН»

Бу олти мусибат Росулуллох ﷺ биз учун қүрқан күп нарсалар ичидә энг катталаридир. Бизни айни мусибатларга дучор бўлишдан доим огоҳликка чақириб келганлар... Ё Росулуллох, мана бугун биз шу мусибатларга гувоҳ бўлмоқдамиз.

Авф ибн Молик ﷺ Набий ﷺнинг бундай деганларини ривоят килади:

«أَخَافُ عَلَيْكُمْ سِتًا: إِمَارَةُ السُّفَهَاءِ، وَسَفْكُ الدَّمَاءِ، وَبَيْعُ الْحُكْمِ، وَقَطْعَةُ الرَّحْمِ، وَئُشُوْءُ يَتَّخِذُونَ الْقُرْآنَ مَزَامِيرًا، وَكَثْرَةُ الشُّرَطِ»

«Мен сизларга олти нарса етишидан қўрқаман: пасткаш-тубан кимсаларнинг амирлигидан, қон тўкилишидан, ҳукмни сотишидан, силаи раҳмни узишдан, Куръонни най қилиб, унга маст бўлишдан ва шуртанинг кўпайишидан». (Табароний ривояти).

1) Пасткаш-тубан кимсалар амирлиги: Чамаси, бу мазкур хавфсиralувчи нарсалар ичидә энг асосий ва муҳимиdir. Ҳатто қолган хавфсиralувчи нарсалар ҳам шунинг остига кирса керак. Набий ﷺ ҳамма қўрқиш керак бўлган нарсаларнинг энг биринчиси пасткашлар амирлиги бўлганини билдиromoқдалар. Хўш, бу пасткашлар кимлар?

Улар енгил табиат, калтабин, қобилиятсиз, нафс-ҳаво ва ўйин-кулгига мойил, ишларни эплай олмайдиган, меъёрни билмайдиган кимсалардир. Ислом инсонлар ҳаққи бўлган молни ишониб топширишдан қайтарган кимсалар ҳам мана шу ақли пастовсарлардир.

﴿وَلَا تُؤْتُوا الْسُّفَهَاءَ أَمْوَالَكُمْ﴾

«(Кўл остингиздаги) ақлсиз кимсаларга (яъни ёш, нодон етимларга) Аллоҳ сизлар учун турмуши воситаси қилиб қўйган молларингизни (яъни қўлларингиздаги уларнинг молларини) бериб қўймангиз» [Нисо 5]

Ул зот эси пастлар тепасига васийлар бўлишини буюрди ва шу баробарида уларнинг молини хатга тушириб қўйишни ҳам буюрди. Модомики, эси пастларга ҳатто ўз молларини ҳам ишониб берилмас экан, уларни одамлар тепасига бошлиқ қилиш эрта қачон мумкин эмас??!

Росууллоҳ тубан-пасткаш кимсалар амирлиги хақидаги сўзларини, ул зотнинг Каъб ибн Ажрага айтган ушбу ҳадислари шарҳламоқда:

«أَعَذَّكُ اللَّهُ مِنْ إِمَارَةِ السُّفَهَاءِ، قَالَ: وَمَا إِمَارَةُ السُّفَهَاءِ؟، قَالَ: أَمْرَأٌ يُكُونُونَ مِنْ بَعْدِي، لَا يَهْتَدُونَ بِهَذِينِي، وَلَا يَسْتَوْنَ بِسَنَتِي، فَمَنْ صَدَقَهُمْ بِكَذِبِهِمْ، وَأَعَانَهُمْ عَلَى ظُلْمِهِمْ، فَأُولَئِكَ لَيُسُوا مِنِّي، وَلَسْتُ مِنْهُمْ، وَلَا يَرِدُونَ عَلَيَّ حَوْضِي، وَمَنْ لَمْ يُصَدِّقَهُمْ بِكَذِبِهِمْ، وَلَمْ يُعَنِّهُمْ عَلَى ظُلْمِهِمْ، فَأُولَئِكَ مِنِّي وَأَنَا مِنْهُمْ، وَسَيَرِدُونَ عَلَيَّ حَوْضِي...»

«Аллоҳ сизга пасткаш кимсаларнинг амир бўлишидан паноҳ берсин. Пасткашлар амирлиги нима? – деб сўради. Мендан кейинги амирлардир. Улар на менинг ҳидоятимга эргашади ва на суннатим бўйича юради... Бас, ким уларнинг ёлғонини тасдиқласа ва зулмига ёрдам берса, у мендан эмас, мен ҳам ундан эмасман ва у менинг ҳавзимдан сув ичмайди. Ким бу тубан-пасткаш кимсаларнинг ёлғонини тасдиқламаса, зулмига ёрдам бермаса, улар мендан ва мен ҳам уларданман. Улар менинг ҳавзимданчув ичадилар». (Имом Ахмад ривояти ва лафзи ҳам уники. Баззоз ҳам ривоят қилган).

Қачон хукмдор Фарб йўлидан юрса ва унинг иблисона қонунларини ўзига ҳидоят қилиб олса, ана шунда сизнинг пасткашларга итоат қилаётганингиз ўз исботини топади. Қачон президент ўзининг илмоний хукм юритиши билан мақтанса, Аллоҳнинг Исломга уруш қилаётган энг кофир, энг ёмон бандалари билан очик дўстона муносабат ўрнатса, демак, сиз пасткашлар амирлиги остида экансиз!

Пасткашлар амирлигидан қандай қутуламиз?

Росууллоҳ бундай пасткашларга нисбатан мусулмон зиммасидаги муомала тарзини ҳам баён қилиб бердилар ва

«فَمَنْ صَدَقَهُمْ بِكَذِبِهِمْ، وَأَعَانَهُمْ عَلَى ظُلْمِهِمْ، فَأُولَئِكَ لَيُسُوا مِنِّي، وَلَسْتُ مِنْهُمْ، وَلَا يَرِدُونَ عَلَيَّ حَوْضِي»

«Бас, ким уларнинг ёлғонини тасдиқласа ва зулмига ёрдам берса, у мендан эмас, мен ҳам ундан эмасман ва у менинг ҳавзимдан сув ичмайди», дедилар. Ҳеч шубҳа йўқки, ҳадисдаги тасдиқлаш уларга итоат қилишчалик оғир эмас. Энди, пасткашлар ёлғонини тасдиқлаш уларнинг зулмига ёрдам бериш даражасида экан, у ҳолда, уларга итоат қилиш қанчалар ёмон бўлиши мумкин?! Сиз уларнинг ёлғонини тасдиқлаш билан, хокимиятдаги умрини, зулмларини узайтиряпсиз. Мудом Росууллоҳ бизга

пасткашларга итоат қилишни ҳаром қилаётган эканлар, у ҳолда, бунда пасткаш амирларни оқлаётганларчи?!? Уларни кўкларга кўтариб мақтаб, уларга ёрдам бериб, уларни, партия ва оқимларини сайлашга чақираётганларни нима дейиш мумкин?!? Росууллоҳ ундейларни **мендан эмас ва мен ундан эмасман**, демоқдалар. Росууллоҳнинг сиздан тонишларидан ҳам ёмон нарса борми, ҳамма ул зот томонга чопганда, сиз қувиласиз??!

Энг ёмони, қиёмат куни Аллоҳнинг буюк анбиёлари бармоқлари Росууллоҳга ишора қилиниб, «Мұхаммадға боринглар», дейилганда, сиз ул зотнинг уммати бўла туриб, ҳатто ул зотга яқинлаштирилмайсиз!!

Ул зотнинг ҳавзидан ичиш учун мўминларни тирбанд бўлиб турғанларини кўрасиз, аммо сиз узоқда ташна бўлиб тураверасиз!! Қиёмат куни Набий ﷺнинг ҳавзидан ича олмайдиганлар, бу дунёда ул зотнинг шариат булоғидан ичишни истамаганлардир... Буларнинг барчаси пасткашларнинг амирлигига сукут қилиб яшашингиз сабабли бўлади!

Энди, қолган хавфсиралувчи нарсаларга келсак, улар мана шу пасткашлар давлатида кутиладиган оқибатлардир.

2) Ҳукмни сотиш: Ҳокимият савдога қўйилади ва уни ким пасткашлик лавозимига амир сифатида сайланишга яроқли бўлса, ўша сотиб олади! Табиийки, бу яроқли кимсалар сафида суннатга эргашган ва Қуръонга амал қилган кишиларни ҳаргиз топмайсиз. Ҳокимият баҳоси кўпинча, порадан иборат бўлиб, уни Исломини сотган кимса тўлайди. Қачон ҳукм юритиш нолойик кимса қўлига ўтиб қолса, бас, қиёматни кутаверинг.

3) Қон тўкиш: агар амирларда тақво турткиси йўқолса, хужжат ва далиллар асосида иш кўриш ҳам топилмайди. Ана шунда, улар фиръавнча курашиш услубига ўтишдан бошқа чора тополмайдилар:

﴿سَنُقْتَلُ أَبْنَاءَهُمْ﴾

«... Уларнинг ўғилларини албатта ўлдирамиз (деди Фиръавн)»

[Аъроф 127]

﴿لَا قَطِعْنَ أَيْدِيْكُمْ وَأَرْجُلُكُمْ﴾

«... Оёқ-қўлларингизни албатта чопиб ташлайман (деди Фиръавн)»

[Анфол 127]

Бугун пасткашлик давлатида қанча-қанча хавфсизлик издан чиқди, қанча-қанча хавотирли вазият юзага келди!

4) Шурталарнинг кўплиги: Бу полиция бошқарувидир. Унда тақволи кишилар бармоқ билан санарли бўлади, ана у пасткаш амирлар ўз Умматларидан кўркишади, бирор харакат бошланиб қолишидан зир титрашади... Шунинг учун ҳам, золим раҳбарларга тўла дунёни гувоҳи бўляпсиз, халқларни эзib, қийноқларга солиб, уларга ҳайвондан паст эътиборда қарашаётганини ва бу билан Аллоҳнинг ғазабига гирифтор бўлишаётганини кўряпсиз.

5) Силаи раҳмни узиш: агар пасткашлар амирлиги сиёсий фасодда гавдаланса, шунингдек хукмни сотиш маъмурий ва ҳаётий бузуқликда, қон тўкиш хавфсизликнинг издан чикқанида, шурталарнинг кўплиги эса, ҳарбий-зўравон репрессияда гавдаланса, демак, силаи раҳмни узиш ижтимоий бузуқликда гавдаланиши аниқ ва бу пасткашлар давлати бошқарув аппарати даврида бўлади. Чунки кимда тақводан заррача ҳам сақланиб қолмаган бўлса, ундай кимсадан ҳар қанча осийликни кутиш мумкин, на отасини ҳурмат қиласи, на онасини.

6) Қуръонни най қилиб, унга маст бўлиш: Қачон Қуръон дастурлиқдан чиқиб, унинг ҳукми сотиладиган, аҳкомлару шариатлари улоқтириладиган бўлса, унда тарк этишга буюрилган нарсалар юртнинг расмий қонунларига айланиб қолса, ана шунда пасткаш шайхлар ва сарой уламолари Қуръонни най навосига айлантириб олишади, қориларни ўқишидан куй-қўшиқ тинглаб ором олгани каби роҳатланишади... Ахборот воситаларида Қуръон фикхини билувчи факиҳлар эмас, гўзал овозли қорилар ҳақида хабарлар тарқайди... Баъзи ривоятларда келганидек, **«Қуръонни дона-дона қироат қиласигани ва энг яхши ўқийдигани эмас, балки куй қилиб ўқийдиганини мақташади»**.

Юрт раҳбарларида бошланган фасод намоздаги имомларгача етиб боради! Пасткаш ҳукмдорлик хавф-хатари ва унинг юрту фуқарога нисбатан киргинбартот таъсири мана шудир... Ё Росууллоҳ! Сизнинг баёнингиздан ҳам етукроқ баён борми, сизнинг насиҳатингиздан ҳам шафқатли насиҳат борми!!! Ҳа, Аллоҳга қасамки, айтган олти хавфли нарсаларингизнинг барчасини гувоҳи бўляпмиз, уларнинг аччиқликларини тотяпмиз, оловида куйяпмиз... Сиз Каъб ибн Ажрага гапириб, унга Аллоҳдан паноҳ сўрайпсиз-ку, аммо гўё айнан бизга қараб гапиряпсиз бу сўзларни.

Эй Мұхаммад Ҳини бизга имом қилган Роббимиз, устимиздаги пасткаш амирларни Ўзинг ағдар, уларнинг замонини халифалар замонига алмаштири. Аллоҳим, бу пасткаш тентаклар ер юзини фасодга тўлдиришди, юртларимизни залолатга ботиришди... Эй

Аллоҳ, бизга уларнинг зулмига қарши чиқиб, ёлғонларини фош этишга мадад бер, зора, қиёмат куни ҳабибимиз билан муборак Ҳавзи бўйида ёруғ юз билан йўлиқсак, нурли юзларига тик қарай олсак, биз ҳам ул зот билан, у зот ҳам биз билан эканимизга гувоҳ бўлган ҳолда бошларимизни ғоз кўтара олсак, покиза ҳовучлари билан Ҳавзидан қалбларимиз қонгунча симирсак, шундай симириш билан йиллар бўйи пасткаш-тубан подшоҳлардан тотган азоб-уқубатларимиз доғини қалбларимиздан ўчириб юборсак. Биз Ўзингдан қўркувчи бандаларингга берган ваъдангни бажаришингдан умидвормиз, бизга ҳам **«сизларга салом (тинчлик-омонлик) бўлсин, хуш келдингиз, унга абадий бўлган ҳолингизда киринглар»**, дейилишини истаймиз.

Абу Низор Шомий □

The Atlantic: Саудия таҳти устида очиқасига қураш кетмоқда

The Atlantic журнали нашр қылган журналист Кришнадиф Каламурнинг ҳисоботида айтилишича, орасида дунёнинг энг бой кишиларидан бири ҳам бўлган 11 нафар амирнинг қамоқقا олиниши валиаҳднинг ўз ҳокимиятини кучайтиришига ишорадир. Ҳисоботда «Саудиядаги сарой фитналари одатда сояда амалга ошади» дея қўрсатиб ўтилади. Чунки, ҳукумат олдида ёқтирилган, ғазабга учраган ва эътибордан четда қолганлар кимлигини режим ўзи белгилайди. Ҳисоботда «Саудиядаги ҳозирги ҳокимият устидаги қурашнинг фарқли томони унинг ошкора кетаётганидир» дея қўшимча қилинади. Муаллиф яна шундай ёзади: «Амир Валид каби бой амирларнинг нишонга олиниши валиаҳд томонидан ўз рақибларига йўлланган номадир. Гарчи бу ерда хақиқий рақиблар бўлса ҳам, бу воқеалардан валиаҳд амирнинг кўзлаган мақсади уларнинг ҳаракатга келишини олдини олиш учун ўз мавқенин кучайтиришдир». Журнал Оттауэйнинг (Карнеги фонди директори) ушбу сўзларини келтиради: «Саудия тарихида бундай воқеа юз бермаган ва бу кучли таъсирот қолдиради. Чунки Саудия номаълум оқибатларга олиб бориши мумкин бўлган номаълум минтақага кирди. Бу ҳаракатлар келгуси йилларда сауд оиласи барқарорлигига таҳдид солиши мумкин». Ҳисоботда шундай хулоса қилинади: «Айни пайтда валиаҳднинг автомобилларни бошқаришдан тақиқларни олиб ташлашига ўхшаган сўнгги ташаббусларига эътибор қаратилмоқда. Бироқ бу ерда мамлакатни безовта қиласидиган бошқа муаммо ҳам бор. Бу муаммо Яманда давом этаётган урушдир. Чунки бу уруш факат Эрон ваколатидаги уруш эмас. Бироқ Риёз бу урушда асло ғалаба қозона олмайди. Бунга қўшимча бошқа ишлар ҳам бор. Бу ишлар, Саудиянинг Қатарга қамал жорий қилиши, амирнинг иқтисодни турли шаклга солишга қаратилган 2030 йилгача бўлган кўз қарashi ва Саудиянинг Арамко нефт ширкати акцияларидан 5 %ни IPOга таклиф қилиш (бирламчи оммавий таклиф этиш, яъни ошкора сотувга қўйиш) режасидир. Чунки амирнинг ишонишича, IPO 100 миллиард долларни тежаб қолади.

Der Standard: Амириклар Абу Дабидан туриб Кўрфаз давлатларини қандай бошқармоқда?

Австриянинг Der Standard газетаси нашр қылган ҳисоботда Бирлашган Араб Амирикларининг Ўрта Шарқ минтақасида кечаетган ҳозирги можаролар ва кескинликлар шароитидаги

ОЛАМ МУСУЛМОНЛАРИ ХАБАРЛАРИ	قال تعالیٰ: ﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْرَجُوا﴾ «Мұмиллар ھеч шак-шубхасız оға-инилардір»	ОЛАМ МУСУЛМОНЛАРИ ХАБАРЛАРИ
<p>ролига түхтаб ўтилади. Чunksи, Амирликлар валиаҳди Мұхаммад ибн Зойид Оли Нахён саудиялық ҳамкасби Мұхаммад ибн Салмонга таъсир ўтказышни мақсад қилган. Бундан ташқари, у Бирлашган Араб Амирликларида амалдаги ҳокимдір. Газетанинг таъкидлашича, у ўзининг ислоҳот ишларида Амирликлардаги ҳамкасбидан кўрсатма олади. Айтиб ўтиш ўринлики, Бирлашган Араб Амирликлари тўловини Кўрфаз давлатлари тўлаган 11 сентябрдаги террорчилик воқеаларидан буён бир қатор сиёсий ўзгаришларни амалга оширган. Газетанинг изоҳ беришича, Мұхаммад ибн Зойид ва Мұхаммад ибн Салмонларнинг ҳар иккиси Эрон яdroвий келишувига норозилик билдиришган. Ўша пайтда Амирликлар валиаҳди (Исройлни) Эрон яdroвий иншоотларини бомбалашга кўндиришга уринган. Доналд Трамп Америка Қўшма Штатлари президентлиги мансабини эгаллаганидан бошлаб Мұхаммад ибн Зойид ва Мұхаммад ибн Салмон АҚШ маъмурияти билан алоқаларни мустаҳкамлаш учун фурсатдан фойдаланишга уриниб келади. Ҳисоботга кўра, Ибн Салмон ўтган июл ойида Саудиянинг сobiқ ички ишлар вазири Мұхаммад ибн Найфдан қутулишга қарор қилган. Чunksи, Вашингтон унга кучли таяниб келган. Газетанинг келтиришича, Амирликларнинг эҳтиёткорона сиёсати Давлат ташкилотига қарши урушда ва Яман урушида ҳарбий аралашувнинг кескинлашишига олиб борди. Бирлашган Араб Амирликлари ўзининг турли ҳарбий аралашувларида асосан ёлланма ажнабий кучларга таянади. Газета якуний хулосада айтишича, Бирлашган Араб Амирликлари нефтдан кейинги даврга тайёрланмоқда. Шунингдек у Африка шоҳи минтақасида ўз таъсирини кучайтиришга ҳаракат қилмоқда. Унинг бу ҳаракати хавфсизлик сиёсати доирасига киради.</p>		
<p>БМТ: Суриялик қочқинлар сони 11 миллионга етди, Канада бир миллион қочқинни қабул қилиб олиш учун ўз тайёргарлигини оширмоқда</p>		
<p>Қочқинлар ишлари бўйича БМТ расмий вакили Филиппо Гранди 2 ноябр пайшанба куни шундай деди: Бутун дунёда мажбуран қувилган қочоқлар сони 66 миллионга яқинлашди. 2009 йили бу сон 42 миллионни ташкил қиласа эди. БМТнинг Нью-Йоркдаги қароргоҳида бўлиб ўтган хавфсизлик кенгашининг очиқ йифинида сўзлаган нутқида у шундай қўшимча қилди: «Давомий кризислар, шу жумладан Суриядаги фожиавий можаролар ва Ироқдаги зўравонликлар натижасида қочишга мажбур бўлганлар бутун</p>		

ОЛАМ МУСУЛМОНЛАРИ ХАБАРЛАРИ	قال رسول الله ﷺ: «الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يَنْهَاهُ وَلَا يَعْقِرُهُ» «Мусулмон мусулмоннинг биродаридир. Унга зулм қилмайди, уни ташлаб қўймайди ва камситмайди»	ОЛАМ МУСУЛМОНЛАРИ ХАБАРЛАРИ
<p>дунёдаги қочоқларнинг тўртдан бирини ташкил қиласди. Грандининг билдиришича, Сурия кризиси 11 миллион аҳолининг қочоққа айланишига олиб келган. У «хавфсизликни тиклашга, можарони ҳал қилишга, тинчлик ўрнатишга ҳаракат қилиш орқали қочоқларнинг ушбу улкан оқимига жавоб қилиш мумкин» деб ургулади ва «биз тинчликка воситачи бўлишга қодир бўлмай колдикми?» дея савол ташлади. Шунингдек у, суриялик қочқинларга, шунингдек уларга мезбонлик қилувчи давлатларга ёрдам кўрсатишни талаб қилди. Гранди кенгашни дунёдаги мажароларнинг сиёсий ечимини топишга, эҳтиёт чораларини кучайтиришга, гуманитар ёрдам кўрсатувчи томонларни ҳамда тинчликпарвар кучларни фуқаролар химояси йўлида ёрдам кўрсатишга ундашга ва одам савдоси кўринишини муолажа қилишга чақириди. Канада 2020 йилгacha ўзи қабул қиласиган мухожирлар сонини ялпи аҳоли сонининг юздан бирига, яъни бир миллионга кўтаришга тайёрлигини билдириди. Канаданинг иммиграция ва фуқаролик масаласи бўйича министри пойтахт Оттаведа берган матбуот конференциясида ўз юртининг иммиграция масаласидаги янги режасига шундай изоҳ берди: «Бу, аҳоли кексайиши кемтигини тўлдиришга ҳисса қўшади. Чунки, 2035 йилгacha Канадада 5 миллион одам нафақага чиқади. Шунинг учун, мухожирлар жамиятда муҳим рол ўйнайди». У яна таъкидлаб шундай деди: «Ишчи кучига муҳтожлик ва нафақадаги кексаларга молиявий кўмак кўрсатишга ҳисса қўшувчи фаол аҳоли нисбатининг тушиб кетиши бу қарорни қабул қилишда муҳим рол ўйнади».</p>		
<p>Россия газетаси: АҚШнинг қурд давлати орқали Сурияни парчалаш лойиҳаси</p>		
<p>Россиянинг «Известия» газетаси нашр қилган ҳисоботда айтилишича, Суриядаги курд автономияси маъмурияти шу йил якунланишидан олдин маҳаллий сайловларни ўтказмоқчи. Газетага кўра, Сурия курдлари Сурия ерларининг бирлигини эълон қилишган бўлса-да, бироқ улар мустакил курд давлатини тузишга ҳаракат қилишмоқда. Газета Россиянинг дипломатик манбаларидан олиб келтирган хабарга қараганда, улар бунга АҚШ кўмагида эришмоқчи. Газета «Курд етакчилари ўзларининг автономияси тан олинишини, бундан ташқари курдлар билан Сурия ерида яшовчи бошқа этник гурухлар ўртасида ҳуқуқда</p>		

ОЛАМ МУСУЛМОНЛАРИ ХАБАРЛАРИ	قال تعالیٰ: ﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْرَجُوا﴾ «Мұмиллар ҳеч шак-шубхасız оға-инилардір»	ОЛАМ МУСУЛМОНЛАРИ ХАБАРЛАРИ
тенглик рүёбга чиқарилишини талаб қилишмоқда» дея күрсатиб ўтади.		
Бундан ташқари курдларнинг Сурия марказий давлатини федерал давлатга айлантириш чақириқлари ҳам кучайган. Шу мавзуда Құшма Штатлар «мустақил Курдистон» лойиҳасини қабул қилған. Бу лойиҳада күрсатилишича, Суриядан ташқари Туркия, Ироқ ва Эрондан ташкил топған кенг мінтақаларда ҳам – курдларга нисбатан Дамашқ, Анқара, Бағдод ва Техрон қандай позиция әгаллаганидан қатый назар – бўлиниш амалга оширилади. Газета Ўрта Шарқ ишлари бўйича эксперт, Россия собиқ дипломати Вячеслав Мотузовнинг «Америка Қўшма Штатлари томонидан курдларнинг қадамлари қўллаб-куватланиши Сурияни ҳалокатга туртади» дея айтган сўзини келтиради.		
АҚШ қамоқхоналарида Исломни қабул қилишга қизиқиши		
CNN канали АҚШ қамоқхоналарининг бирида суратга олинган парчаларни эфирга узатди. Бу парчалар америкаликларнинг қамоқхонада Исломни қабул қилишлари сабабларига ойдинлик киритган дастур давомида суратга олинган. Қисқа бир парчада «бу Лиза Линг билан баҳам кўрилган ҳаёт кечмишлари» дастури олиб борувчиси Исломни қабул қилған бир неча маҳбуслар билан ўтиргани күрсатилади. Дастур олиб борувчиси «қамоқхонада ким Исломни қабул қилди?» деб сўраганида иштирокчиларнинг кўпчилиги қўл кўтаради. У маҳбусларнинг бирига берган бошқа саволида «бу кишиларда таъсири кўринган Исломга боғлиқ иш нима?» деб сўраганида у «Ислом уларга эркак киши бўлишларига имкон берди» деб жавоб беради. Лавҳалардан бирида маҳбуслардан бирининг ўз сафдошларига «Ислом қалбни ўзгартиради, инсонни бутунлай ўзгартиради» деб лекция ўқиётгани күрсатилади. Бошқа лавҳа маҳбусларнинг намоз ўқиш учун ажратилған маҳсус жойда жамоат бўлиб намоз ўқишаётганини күрсатади. CNN канали америкалик маҳбусларнинг қамоқхонадалиги давомида Ислом динини қабул қилишга қизиқишлиари сабабларини фош қилған лавҳани тўлиқ эфирга узатмади.		

Ferill тадқиқот маркази: Сурияда турли қитъалардан келган юз минглаган «ажнабий жангарилар» бор

Ferill маркази нашр қилган тадқиқотда 2011 йилнинг апрел оидан бошлаб 2015 йил якунигача Сурияда жанг қилган ажнабий жангарилар сони 360 мингга етгани кўрсатиб ўтилади. Тадқиқотда таъкидланишича, бу жангарилар дунёнинг тахминан 93та давлатидан келган. Америка Қўшма Штатларидан ва Европа Иттифоқидан келганлар сонининг ўзиёқ 21500га етади. Улардан 8500 нафари ўз ватанига қайтган. Айтиб ўтиш ўринлики, Сурия фуқаролигига эга бўлган ва Башар Асад армиясиغا қарши жанг қилган жангарилар сони 2016 йил март ойигача олти юз минг нафарга етган. 2015 йил якунигача Сурияда жанг қилаётган 95 минг ажнабий ўлдирилган ва 120 минг жангари депортация қилинган. Айни пайтда 24 минг ажнабий ҳануз йўқолганлар рўйхатида қолмоқда. Сурияга келган ажнабий жангарилар сонида биринчи ўринни Туркия эгаллаган. Туркиядан келган жангарилар сони 25800 атрофида. Ундан кейинги ўринда Саудия туради. Саудиядан келган жангарилар сони 24500га яқин. Кейин Чеченистон туради. Унинг жангарилари тахминан 21 минг нафар. Тўртинчи ўринни Фаластин эгаллаган. Унинг жангарилари сони 14 минг атрофида. Сурияда ироқлик жангарилар сони 13 мингга етган. Ливанликларга келсақ, ливанлик жангарилар сони 11 минг атрофида. Бундан ташқари дунёнинг қолган давлатларидан келган бир неча ўн минглаган жангарилар бор.

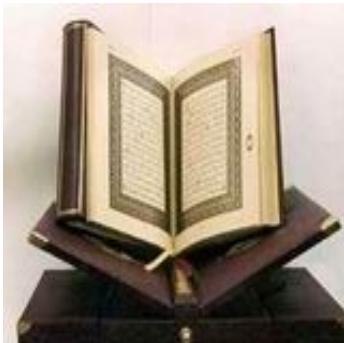
Le Point: Башар Асаднинг амакиси қирғин жиноятига қўл урганликда айбланиб Швецарияда судланди

Франциянинг Le Point сайти нашр қилган хисоботда Сурия режимининг тафсилотлари дунёга фош бўла бошлаган қора тарихи ҳақида гап боради. Айниқса, Ҳофиз Асад укасининг иши Швецария маҳкамасига ҳавола қилиниши ва унинг Сурия халқига нисбатан уруш жиноятига қўл урганликда айбланиши ортида бу қора тарих тафсилотлари фош бўла бошлади. Газетанинг айтишича, Рифъат Асад 1982 йили Суриянинг Ҳама шахрида уруш жиноятини амалга оширишда айбланган. Унга бу айбловлар Швецария томонидан йўлланган. Газетага кўра, қароргоҳи Женевада жойлашган Triale International ноҳукумат ташкилоти Рифъат Асадни икки қирғинни амалга оширганликда айблаб, унинг устидан шикоят йўллаган. Миллий хавфсизлик масаласи бўйича президент ноиби ва мудофаа ротаси бошқарувчиси

ОЛАМ МУСУЛМОНЛАРИ ХАБАРЛАРИ	قال تعالیٰ: ﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْرَجُوا﴾ «Мұмиллар ھеч шак-шубҳасиз оға-инилардір»	ОЛАМ МУСУЛМОНЛАРИ ХАБАРЛАРИ
mansabida ishlagan Rif'bat Asad bu ikki қirfinni amalga oshirganiidan keyin «Ҳама қassobi» deя laqablanган.		
У 1980 йили июн ойида ёмон ном қолdirган «Тадмур» қамоқхонасида 500 ва ming nafar maħbusni īlдириšga қasd қilgan. Uning bu ҳarakati akasi fairodjid tarzda kutuilib қolgan suikaṣdga учраши ortidan ýuch oliš учун қurolsiz maħbuslarغا қaratilgan. Gazetaning bildirišicha, bu jinojatga ikki yil ûtganiidan keyin Suriya режими ûzinini Ixvonul Musliminin taħħidi қarxisida kürdi. Süngrif'bat ularning Ҳамадаги қalъasiga қasd қildi. Bu қirfinda 10 ming bilan 40 ming atrofida odam қurban bouldi. Ularning küpčiliği aelllar, erkak kişilar va bolalar dan tashkil topgan tinch fuqarolap edid. Tрайл интернейшнл ташкилотининг таъкидлашича, Rif'bat Asad kūliida shaħarning tūliq bir kismi er bilan yakson қiliundi. Gazetaga kūra, Rif'bat Asad давлат pullarini yoviš va ûzlashiриш, shubħali faoliyatlar bilan shugullanišga boflik boşka jinojatlar ga ham aralashgan. Uning Fransiyadagi, İspanianing Marbel şahridagi va Londondagı mulklari mусодара қiliingan.		
WhatsApp жосуслик марказига айланмоқда ва фойдаланувчилари махфийлигини бузмоқда		
Laħzada hat uлашиш va súzlaħiš imkonini beruvchi машхур Vatsap programmasi bugungi kunda bir milliarddan oshgan foidalanuvchilari uстидан жосуслик kilevchi markazga aylanadi. Aйни paitda bu programma foidalanuvchilari makhfijligiga riоя kilmайдиган bouldib қoldi. Bu ҳolat jaċinda küpčiliğ foidalanuvchilar noroziliġiga olib boriши mumkin. Dunēdagħi ēng küp smartfonlar ning ażjalmas қismiga aylanangan Vatsap programmasi Fejsbuk ширкатiga tegħiqli. Fejsbuk ширкатi dunēdagħi ēng ħiġriks iż-żejt aloka tarmoġini boškaradi. Fejsbuk bugungi kunda 1.5 milliard foidalanuvchini ûziga jalb қilgan. Jejni bu ширкат dunēdagħi ھech bir hukumat ċekha xavfiszlik organi eta olmagħan ma'ʎumotlarrga eta oladi. Қolaverse, u shaħslar ga tegħiqli ma'ʎumotlarni koulga kiriiti imkonijati da bir қanča hukumatlarrdan ustun turadi. Vatsap programmasida mawjud bouldan ēng янги «жосуслик» versijsiga kelsak, bu янги xususijatdir. Bu xususijat foidalanuvchilar ga ûz turgan żejjarin uлашиш imkonini beradi. Bu bilan ular birk-birinin ҳarakatini haritatada kuzata oladilar.		

<p>ОЛАМ МУСУЛМОНЛАРИ ХАБАРЛАРИ</p>	<p>قال رسول الله ﷺ: «الْمُسْلِمُ أَخْوَ الْمُسْلِمِ لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يَخْدُلُهُ وَلَا يَعْقِرُهُ» «Мусулмон мусулмоннинг биродаридир. Унга зулм қилмайди, уни ташлаб қўймайди ва камситмайди»</p>	<p>ОЛАМ МУСУЛМОНЛАРИ ХАБАРЛАРИ</p>
<p>Ватсан программасида турган жойни улашиш хусусияти бир неча йиллардан бўён бўлиб келган. Бироқ унинг хизмати ҳаракатни кузатмасдан факат жойни белгилашга чекланган эди. Аммо ушбу янги хусусият билан шахс ўз дўстининг ҳаракатини бир неча соат давомида ёки кузатиш учун белгиланган соат давомида кузата олиши мумкин. Бу хизмат бундан олдин ҳеч бир алоқа воситасида бўлмаган. Бироқ бу одамлар махфийлигини бузиш имконини оширади. Бугунги кунда фойдаланувчи «реал жойлашув» функциясини ишга тушириб, дўсти билан баҳам кўрса, дўсти унинг барча ҳаракатларини харитада кузата олади.</p>		
<p>Туркияning Сурия шимолида 8та база ташкил қилиш режаси</p> <p>Россия ва Эрон билан тузилган хавфсиз минтақаларни белгилаш келишувига мувофиқ Суриянинг Идлиб муҳофазасига Туркия армиясини жойлаштириш ишлари доирасида Туркия армияси юрт жанубидаги Хатай чегара вилоятига ўз кучларини йиғишини давом эттироқда. Туркияning Сурия шимолида 8та ҳарбий база ташкил қилмоқчи экани ҳақидаги хабарлар манзарасида турли ҳарбий бўлимлардаги аскарларни ташувчи зирхли машиналар ва ҳарбий транспорт воситалари Хатайдаги Райхонли районига кўчирилди. Ҳарбий манбаларнинг айтишича, Идлибга жойлаштирилган Туркия армияси бўлимлари Салиф минтақаси худудига, Жабали Шайх Баракот ва Ҳалабга етиб борган. Жума куни Туркия армияси бош штаби бошқармаси асосий назорат пунктлари ўрнатилганини айтди. Бошқармага кўра, 14та пунктдан биринчиси Туркияning Райхонли райони яқинидаги Салиф тепалигига жойлашган. «Ени Шафак» газетаси ҳарбий манбалар айтган куйидаги сўзларни келтиради: Туркия Сурия шимолида ташкил қилмоқчи бўлган 8та ҳарбий базадан тўрттасининг ўрни белгиланди. Уларнинг биринчиси мухим стратегик аҳамиятга эга бўлган Жабали Баракот минтақаси бўлиб, бу минтақа Африн ва Идлиб юкорисидаги минтақаларгача чўзилган. Бундан ташқари, Тафтаноз ҳаво базаси ва Абу Захур ҳарбий аэропорти бор. Буларнинг ҳар иккиси алоҳида пункт бўлади ва Туркия қуролли кучлари Идлибдаги амалиётларни бошқаришда улардан фойдаланади. Шунингдек, Туркия армияси Асад режимининг Суриядаги энг катта ҳимоя пункти бўлган Зайф водийсида ўз назоратини ўрнатишга эришди. □</p>		

ҚУРЬОНИ КАРИМ СУҲБАТИДА

﴿وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيطِ قُلْ هُوَ أَذْنِي
فَاعْتَرِلُوا الْنِسَاءَ فِي الْمَحِيطِ وَلَا تَقْرِبُوهُنَّ حَتَّى
يَطْهَرْنَ فَإِذَا تَطَهَّرْنَ فَاقْتُوْهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمْرُكُمُ اللَّهُ
إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْتَّوَبِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ
نَسَاؤُكُمْ حَرَثٌ لَكُمْ فَاتُوا حَرَثَكُمْ أَنِّي شَعْطُمْ وَقَدْ مُوا
لَا نُفْسِكُمْ وَأَتَقُوا اللَّهَ وَأَعْلَمُوا أَنَّكُمْ مُلْقُوهُ وَشَرِّ الْمُؤْمِنِينَ﴾

«222. Сиздан ҳайз ҳақида сўрайдилар. Айтинг: «У кўнгилсиз нопок нарсадир. Бас, ҳайз пайтида аёлларингиздан четланингиз ва то покланмагунларича уларга яқинлашмангиз! Пок бўлганларидан кейин уларга Аллоҳ буюрган тарафдан келингиз! Албатта Аллоҳ тавба қилгувчиларни ва ўзларини мудом пок тутгувчиларни севади». 223. Хотинларингиз зироатгоҳингиздир. Бас, зироатгоҳингизга хоҳлаган ҳолатингизда яқинлашаверинг ва ўзингиз учун яхши амаллар тақдим қилинг! Аллоҳдан қўрқингиз ва билингизким, сизлар Унга рўбарў бўлгувчисиз. (Эй Муҳаммад) имонли кишиларга (жсаннат) хушхабарини етказинг!» [Бакара 222-223]

Хизб ут-Таҳрир амири Ато ибн Халил Абу Роштанинг (у кишини Аллоҳ ҳифзу ҳимоясида асрасин) «Тайсир фи Усулит Тафсир» номли китобида қуйидагича келади:

Аллоҳ Таоло мўминларнинг кофираларга (покиза китобийялар бундан мустасно) уйланиши ва мўминаларнинг ҳеч бир истисносиз ҳамма кофирларга узатилиши ҳаром қилинганини баён қилганидан кейин мана бу икки оятда эр-хотин ўртасида бўладиган, эр-хотинлик муносабатларини тартибга соладиган, ҳар иккисини покиза, иноқ оиласи ҳаётга эриштирадиган ҳукмларни баён қиляпти.

Бу муборак икки оядта Аллоҳ Таоло қуидагиларни баён қиляпти:

1 – Махийзда аёл билан жимо қилишнинг ҳаромлиги. Махийз хайз күриладиган жойдир. То қон тўхтагунига қадар фарж махийз ҳисобланади.

2 – Қон тўхтаганидан кейин эркакнинг аёли билан жимо қилиши мумкинлиги. Кўшилишнинг ҳам қон тўхтагани ва ҳам ғусл қилингандан кейин бўлиши мандублиги.

3 – Аёлга экин жойидан яъни, фаржидан бошқа еридан келмаслик. Унга орқасидан келиш, яъни, орқасига жимо қилиш мумкин эмас. Унга факат олдидан, насл қолдириладиган жойдангина келинади.

Бу муборак икки ояддан далил олиш тарзи эса қуидагичадир:

1 – Аллоҳ Таоло айтади:

﴿وَسَكُونَكَ عَنِ الْمَحِيطِ قُلْ هُوَ أَذْيٌ فَاعْتَرُلُوا النِّسَاءَ فِي الْمَحِيطِ وَلَا تَقْرُبُوهُنَّ﴾

﴿هَتَّىٰ يَطْهَرُنَّ﴾

(Сиздан ҳайз ҳақида сўрайдилар. Айтинг: «У кўнгилсиз-нопок нарсадир. Бас, ҳайз пайтида аёлларингиздан четланингиз ва то покланмагунларича уларга яқинлашмангиз!»).

(الْمَحِيط) бу сўз ҳайз кўриладиган жой, яъни, фарж маъносини англатади. Мана шу тафсир уни масдар, деб тафсир қилишдан кўра рожихроқдир. Чунки савол аёллар билан қўшилиш ҳақида бўляпти ва Аллоҳ бошқа ишларда эмас, айнан жимо борасида уларга яқинлашмасликка буюрятти.

Агар (الْمَحِيط) сўзи масдар маъносида тафсир қилинадиган бўлса, бу ердаги савол қоннинг оқиши ҳақида бўлиб қолади. Жавоб ҳам саволга яраша бўлади. Хуллас, бу ердаги маъно қуидагича бўлиб қолади: Улар қоннинг оқиши, аёлнинг ҳайз кўриши ҳақида сўрайдилар. Бу кунларда аёллардан четланинглар. Лекин оядта кўзда тутилаётган маъно бу эмас. Чунки унда бу кунларда фақат жимо қилишдан қайтариляпти, холос. Агар савол ҳайзнинг ўрни ҳақида бўлса, жавоб аёллардан бошқа ишларда эмас, айнан шу ўринга алоқадор ишда, яъни, жимо ишида четланинглар, деган маънода бўлади.

Оятнинг мазмуни ва сабаби нузулига мана шу маъно муносиб. «Анас дан ривоят қилинишича, яхудлар аёл киши ҳайз кўрган

пайтида у билан бирга еб-ичмас эдилар. Уйларда у билан бирга яшамасдан, уни уйдан чиқариб юборардилар. Пайғамбар ﷺнинг сахобалари бу ҳақда сўрашганида Улуг ва Буюк Аллоҳ мана шу оятни нозил қилди.

﴿وَسَلَّمُوا عَلَىٰ الْمَحِيطِ قُلْ هُوَ أَذَى فَاعْتَرُلُوا الْنِسَاءَ فِي الْمَحِيطِ وَلَا تَقْرُبُوهُنَّ﴾

حتّی يطهرون ﴿

Пайғамбар ﷺ,

«اَصْنُعُوا كُلَّ شَيْءٍ إِلَّا النَّكَاحَ»

«Қўшилишдан бошқа ҳамма ишни қиласверинглар», дедилар. Бу гап яхудларнинг қулоқларига етиб боргач, улар, бу киши нимани истайди ўзи, қанақа иш бўлмасин, ҳаммасида бизга хилоф қиласди, дейишди. Усайд ибн Хузайр ва Убод ибн Бишр Пайғамбар ﷺнинг олдиларига келишиб, эй Аллоҳнинг пайғамбари, яхудлар фалон, фалон, дейишяпти, аёллар билан жимо ҳам қиласвермаймизми, дейишди. Пайғамбар ﷺнинг юзлари шу қадар ўзгариб кетдики, ҳатто у киши улардан хафа бўлиб қолди, деб ўйладик. Улар чиқишиди. Улар чиқиб кетишаётганда Пайғамбар ﷺга сут хадя келиб қолди. Пайғамбар ﷺ уларнинг изидан одам юбориб, уларга сут бердилар. Шундан улар Пайғамбар ﷺ улардан хафа бўлмаганлигини билиб олдилар».¹

﴿فَاعْتَرُلُوا الْنِسَاءَ فِي الْمَحِيطِ﴾

(Бас, ҳайз пайтида аёлларингиздан четланингиз!), деган гапда фарж назарда тутиляпти. Чунки Пайғамбар ﷺ

«اَصْنُعُوا كُلَّ شَيْءٍ إِلَّا النَّكَاحَ»

«Қўшилишдан бошқа ҳамма ишни қиласверинглар», деб айтганлар.

Биз бу ишни ҳаром, дедик. Негаки, оятда ҳайз пайтида аёллар билан жимо қилишдан қайтариляпти. Бу шу ишни қиласликни талаб қилишдир.

(**قُلْ هُوَ أَذَى**) яъни, нопокдир. Жимонинг тақиқланиши шу озорнинг ниҳоясига қадардир.

⁽¹⁾ Муслим: 455. Насоий: 286. Термизий: 2903.

﴿وَلَا تَقْرِبُوهُنَّ حَتَّىٰ يَطْهُرُنَّ﴾

(*То покланмагунларича уларга яқынлашмангиз!*). Тақиқ мана шу озор муддати билан боғланяпти. Бу қатъийликни ифодаловчи тавсифдир. Негаки, агар у қатъийликни ифодаламаса, эр бу ишни ҳайз пайтида ҳам қилиши мүмкін бўлиб қолади ва натижада мазкур ғояда – муддатнинг белгиланишида ҳеч қандай маъно қолмайди. Модомики, жимо тақиқланиши ўша тавсифга ғоя билан боғланган экан, демак, у қатъийликни ифодалайди. Шу билан бу ердаги талаб қатъий талаб бўлади, яъни, ҳайз муддатида жимо қилиш ҳаром бўлади.

(وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيطِ) яъни, ҳайзнинг ўрни ҳақида.

(قُلْ هُوَ أَذَى) айтингки, у ҳайз муддати давомида озорнинг ўрнидир, нопок жойдир.

(فَاعْتَزِلُوا النِّسَاءَ فِي الْمَحِيطِ) яъни, аёллардан ҳайз ўрни борасида четланинглар.

(فَاعْتَزِلُوا) яъни, жимо қилмаслик.

Шундай қилиб ҳаром қилинган иш бу жимодир. Ундан бошқа ишлар эса ҳалолдир. Оиша ﷺ айтади: «Хайз холатимда сұяқ тажирдим. Кейин уни Пайғамбар ﷺ га берардим. У киши оғизларини мен оғзимни теккизган жойимга теккизардилар. Ичимлик ичиб, уни ҳам у кишига узатардим. Оғизларини мен ичган жойга теккизардилар».¹ Яъни, Пайғамбар ﷺ Оиша ﷺ еган сұякни охиригача еб кўярдилар ва Оиша ﷺ ичган сувни онамиздан кейин ичардилар.

Яъни, эр билан ҳайз кўрган хотин ўртасидаги ишларда фақат жимогина ҳаромдир. Ундан бошқа ҳамма ишларни қилиш жоиз.

Жимо қон тўхтагунига қадар ҳаромдир. Қон тўхтаганидан кейин эса унинг ҳаромлиги қолмайди. Чунки Аллоҳ Таоло бу ишга муддат белгилаган.

﴿وَلَا تَقْرِبُوهُنَّ حَتَّىٰ يَطْهُرُنَّ﴾

(*То покланмагунларича уларга яқынлашмангиз!*). Пок бўлгунларига қадар, дегани қон тўхтагунига қадар, деганидир. Пок

⁽¹⁾ Муслим: 453. Насойй: 69.

бўлиш сўзи аёл кишига нисбатан ишлатилганда луғавий жихатдан фусл қилишни англатмайди. У қон тўхташи маъносини англатади. Чунки пок бўлиш кир бўлишнинг аксиdir. Хуллас, ҳайздан пок бўлиш қоннинг тўхташидир.

Бу оят икки хил мутавотир қироат билан ўқилади, деган гап ҳам бор. Улардан бири

﴿حَتَّىٰ يَطْهُرُنَ﴾

бўлса, иккинчиси (بَطْهْرَن)дир. Бу гап тўғри. Биринчи қироат фақат қоннинг тўхташини англатади ва шу билан у муҳкамдир. Иккинчи қироат эса ҳам қоннинг тўхташини ва ҳам фусл қилишни англатади ва шу билан у муташобиҳдир. Ҳар иккиси ҳам мутавотирлиги ва муҳкам муташобиҳни маҳв этиши эътибори билан бу ердаги маъно фақат қоннинг тўхташи бўлади.

Яъни, ҳаромлик қон тўхташи билан кетади.

﴿وَلَا تَقْرُبُوهُنَّ حَتَّىٰ يَطْهُرُنَ﴾

Яъни, то қон тўхтагунига қадар улар билан жимо қилманлар. Демак, жимо ҳаромлигининг охирги нуқтаси қоннинг тўхташидир.

Қон тўхтамасдан туриб, хотини билан жимо қилган одам ҳаром ишни қилган бўлади. Агар бу иш Ислом давлатидаги қозигача етиб борса, унга таъзирий жазо белгиланади. Қози бирор садақа қилишга буюриши ҳам мумкин. Имом Аҳмад Ибн Аббосдан ривоят қилган мана бу мавқуф ҳадисда шундай дейилган:

«أَنْ مَنْ أَتَىٰ إِمْرَاتَهُ وَهِيَ حَائِضٌ يَتَصَدَّقُ بِدِينَارٍ إِنْ كَانَ دَمًا أَحْمَرُ أَوْ نَصْفَ دِينَارٍ إِنْ كَانَ دَمًا أَصْفَرُ»

«Ким ҳайз ҳолатидаги хотини билан жимо қилиб қўйса, агар қизил қон бўлса, бир динор, агар сариқ қон бўлса, ярим динор садақа қилсин».¹ Қози бу иш учун бошка бир жазо тайнинлаши ва шу билан бундай ишларнинг олдини олиши ҳам мумкин. Мабодо бу иш қозигача етиб бормаса, уни қилган одам агар чин мўмин бўлса, Аллоҳга тавба қилсин, истиғфор айтсин. Шояд, Аллоҳ уни кечириб юборса.

﴿إِنَّ اللَّهَ تُحِبُّ التَّوَّبَينَ وَتُحِبُّ الْمُتَّهَرِينَ﴾

(Албатта Аллоҳ тавба қилгувчиларни ва ўзларини мудом пок тутгувчиларни севади).

⁽¹⁾ Аҳмад: 1928. Дуррул Мансур: 2/424.

2 – Оят хайздан кейин икки ҳолатда аёллар билан қўшилиш жоизлигини ифодалайди. Улар қуидагилар:

а) Кон тўхташи билан.

﴿وَلَا تَقْرُبُوهُنَّ حَتَّىٰ يَطْهُرُنَّ﴾

(*То покланмагунларича уларга яқинлашимангиз!*). Бу гапнинг мағхумидан қон тўхтаганидан кейин бу иш ҳалол, деган маъно чиқади.

б) Кон тўхташи билан бирга ғусл ҳам қилганидан кейин.

﴿فِإِذَا تَطَهَّرُنَّ فَأَتُوْهُنَّ﴾

(*Пок бўлганларидан кейин уларга келингиз!*). Ҳар икки ҳолатда ҳам қўшилиш жоиз. Биринчи гапнинг мағхуми билан кейинги гапнинг мантуки ўртасида ҳеч қандай зиддият йўқ.

Фарқ шундаки, Аллоҳ Таолонинг

﴿وَلَا تَقْرُبُوهُنَّ حَتَّىٰ يَطْهُرُنَّ﴾

деган гапи жимо ҳаромлигининг охирги нуқтаси қон тўхташи эканини баён қиляпти. Демак, шу нуқтага етиб келингач, аёл билан қўшилиш худди олдингидек ҳалолга айланади. Уни қилган одам гуноҳкор бўлмайди.

Аллоҳ Таолонинг

﴿فِإِذَا تَطَهَّرُنَّ فَأَتُوْهُنَّ﴾

деган гапи эса қон тўхташидан ташқари ғусл ҳам қилганидан кейин аёл билан қўшилиш мандуб эканини кўрсатяпти. Негаки, шу гапдан кейин Аллоҳ Таоло

﴿إِنَّ اللَّهَ سُحْبُ الْتَّوَبِينَ وَسُحْبُ الْمُتَطَهِّرِينَ﴾

деяпти. Бу гапда покланувчилар мадҳ этиляпти. Ундан эрнинг ўз аёли билан қон тўхташи билан бирга ғусл ҳам қилганидан кейин қўшилиши мақталаётгани англашилади. Қатъий қаринасиз фақат мақтовнинг ўзи мандубликни ифодалайди. Шунга кўра, бу иш мандуб хисобланади. Усул қоидалари шуни кўрсатади.

Шуни айтиб ўтиш ва шунга эътиборни қаратиш мақсадга мувофиқки, мандуб билан мубоҳ бошқа-бошқа амаллардир. Мандуб амални қилган кишига савоб бор. Масалан, аёли билан ҳам қон тўхтаганидан ва ҳам у ғусл қилганидан кейин қўшилган киши савоб олади. Фақат мубоҳ амални қилган, яъни, ғусл

қилишини кутмасдан қон тұхтаганидан кейин оқ аёли билан күшилган киши учун эса савоб йўқ.

3 – Аёлнинг экин жойидан яъни, бола бўладиган жойидан бошқа жойига жимо қилиш ҳаром. Негаки, Аллоҳ Таоло

﴿فَاتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمْرَكُمُ اللَّهُ﴾

(Уларга Аллоҳ буюрган тарафдан келингиз!), деяпти. Бунинг тафсирида Ибн Аббос, яъни, фаржга ундан бошқасига ўтманлар, деган. Иккинчи оятда эса бундай дейиляпти:

﴿ذِسْأُكُمْ حَرَثٌ لَّكُمْ فَأَتُوا حَرَثَكُمْ أَنِّي شَهِدُمْ﴾

(Хотинларингиз зироатгоҳингиздир. Бас, зироатгоҳингизга хоҳлаган ҳолатингизда яқинлашаверинг). Яъни, улар сизлар учун экинзордир. Демак, жимо қилиш экин жойга, насл қолдириладиган жойга белгиланди.

﴿فَأَتُوا حَرَثَكُمْ أَنِّي شَهِدُمْ﴾

(Бас, зироатгоҳингизга хоҳлаган ҳолатингизда яқинлашаверинг). Яъни, қандай хоҳласанглар. Чалқанчасигами, ёнбошданми, олд томонданми, орқа томонданми, фарқи йўқ. Асосийси, экин жойга, насл қолдириладиган жойга бўлсин.

Шунга кўра, эрнинг ўз аёлининг орқа томонига жимо қилиши ҳаром. Бу иш кичик лўттилик, дейилади. Уни қилган одамга қози томонидан жазо тайнланади. Бу жиноятнинг олдини олиш учун жазонинг миқдорини қозининг ўзи белгилайди. Албатта, қози хабар топган пайтда шундай бўлади. Лекин агар бу иш қозигача етиб бормаса, унинг жазоси қиёмат кунига қолади. Аллоҳ кечириб юбориши ҳам мумкин. Аллоҳ Кечиримли, Раҳмли Зотдир. Лекин шуни ҳам унутмаслик керакки, У Зот айни пайтда Шадидул-икоб (жуда қаттиқ жазо берувчи) ҳамдир.

Хўш, биз нима учун бу оят аёлнинг орқа томонига жимо қилиш ҳаромлигини ифодалайди, дедик. Чунки унда экин жойдан бошқа жойга жимо қилишдан қайтариляпти. Бу гап

﴿فَأَتُوا حَرَثَكُمْ أَنِّي شَهِدُمْ﴾

оятининг мағҳумидан келиб чиқади. Бу буйруқнинг қатъийлигини кўрсатувчи қарина ҳам бор. У Аллоҳ Таолонинг

﴿وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ مُّلْقُوْهُ﴾

(*Аллоҳдан құрқынгиз ва билингизким, сизлар Үнга рүбарү бўлгувчисиз*), деган гапидир. Бу Аллоҳ томонидан У Зотга осийлик қилган кишига қаратилган вайдир. У осий билиб қўйсинки, яқинда Аллоҳга рўбарў бўлади. Бу вайд ва тақвога буюриш Аллоҳ томонидан бўлган жазодан қўрқитишдир. Мана шу қўрқитиш экин жойдан бошқа ерга жимо қилиш қатъийян тақиқланганига, яъни бу ишнинг ҳаромлигига қаринадир.

Бу борада бу оятдан ташқари сахих ҳадислар ҳам ворид бўлган.

Бухорий ва бошқалар Жобир رضдан ривоят қиласидилар: Яҳудлар, агар киши аёлининг орқа томонидан келиб қўйса, бола ғилай туғилиб қолади, дейишарди. Шунда Аллоҳ Таоло мана шу оятни нозил қилди.

﴿نِسَاؤْكُمْ حَرَثٌ لَّكُمْ فَأَتُوا حَرَثَكُمْ أَنَّى شِعْنُمْ﴾

Яъни, Аллоҳ уларнинг гапи ёлғонлигини баён қилди.

Ибн Аби Ҳотам Жобир ибн Абдуллоҳдан чиқарган мана бу ҳадисда шундай дейилган: «Яҳудлар мусулмонларга, ким аёлининг орқа томонидан келса, бола ғилай туғилади, дейишди. Шунда Аллоҳ Таоло

﴿نِسَاؤْكُمْ حَرَثٌ لَّكُمْ فَأَتُوا حَرَثَكُمْ أَنَّى شِعْنُمْ﴾

оятини нозил қилди. Пайғамбар صل: «Олдиdan келадими, орқадан келадими, фарқи йўқ, асосийси, фаржга келишдир», дедилар.¹

Пайғамбар صل айтадилар:

«إِسْتَحْيُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يَسْتَحِي مِنِ الْحَقِّ، لَا يَحْلُّ أَنْ تَأْتُوا النِّسَاءَ فِي حُشُوشِهِنَّ»

«Хаё қилинглар. Аллоҳ ҳақдан хаё қилмайди. Аёлларнинг орқа томонига келишинглар ҳалол эмас».²

Имом Аҳмад Амр ибн Шуайбдан, у отасидан, у бобосидан ривоят қилишича, Пайғамбар صل шундай деганлар:

«الَّذِي يَأْتِي امْرَأَةً فِي دُبُرِهَا هِيَ الْوُطْبَةُ الصَّغِيرَ»

«Аёлининг орқа томонига келган одам кичик лўттидир».³

Аллоҳ Таоло оятнинг якунида мўминларга аёллари билан кундалик ҳаётда ҳам, яқинлик қилинадиган пайтда ҳам яхши муносабатда бўлишларини, уларга яхшилик қилишларини, жимодан олдин уларни эритадиган ишларни қилишларини, ҳамма қилган ишларида Аллоҳдан тақво қилишларини, ҳар доим бир

⁽¹⁾ Дуррул Мансур: 2/627.

⁽²⁾ Дуррул Мансур: 2/632. Доруқутний: 3/288.

⁽³⁾ Аҳмад: 1/187. Дуррул Мансур: 2/634.

куни У Зотга рўбарў келишлари ва ҳар қандай хато, гуноҳ жазосиз колмаслигини эслаб туришларини тайинлаяпти.

Айни пайтда Аллоҳга итоат этадиган, содик, мухлис мўминлар учун улуг неъматлар борлигини, энг улуг неъмат Аллоҳнинг ризоси эканини айтиб, уларга суюнчли хабарни етказяпти.

﴿وَبَشِّرْ أَلْمُؤْمِنِينَ﴾

((Эй Муҳаммад) имонли кишиларга (жсаннат) хушхабарини етказинг!). □

РОСУЛУЛЛОХ БИЗГА ОФРИҚЛАРДАН ПАНОХ СҮРАШНИ ЎРГАТАРДИЛАР

— Ибн Аббос Ҳадидилар ривоят қиласиди, Расулуллоҳ бизга барча оғриклардан паноҳ сўраш ҳақида таълим берар эдилар:

«بِسْمِ اللَّهِ الْكَبِيرِ أَعُوذُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ مِنْ كُلِّ عِرْقٍ نَعَارٍ، وَمِنْ حَرَّ النَّارِ»

«Буюк Аллоҳ номи ила, мен буюк Аллоҳдан ҳар бир кучли қон кетишдан ва оловнинг ҳароратидан паноҳ сўрайман».

— Анас Ҳадидилар ривоят қиласиди, Расулуллоҳ касалликдан шикоят қилаётган бир киши олдига кирдилар ва дедилар:

«قُلْ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ تَعْجِيلَ عَافِيَّتِكَ، أَوْ الصَّبَرَ عَلَى بَلَائِكَ، أَوْ خُرُوجًا مِنَ الدُّنْيَا إِلَى رَحْمَتِكَ»

«Бундай деб дуо қилинг: Аллоҳим, мен Сендан тезроқ шифо беришингни ёки синовингга сабр қилишимни ёхуд бу дунёдан раҳматингга чиқишимни сўрайман».

— Салмон Ҳадидилар ривоят қилинади: Касал бўлганимда Расулуллоҳ мени кўргани келдилар ва

«شَفَى اللَّهُ سَقْمَكَ، وَغَفَرَ ذَبَّكَ، وَعَافَكَ فِي دِينِكَ وَجَسَدِكَ إِلَى مُدَّةِ أَجْلِكَ»

«Дардингизга Аллоҳ шифо берсин, гуноҳингизни мағфират қилсин, то умрингиз охирига қадар динингиз ва танингизга оғият берсин», дея дуо қилдилар.

— Али Ҳадидилар ривоят қиласиди: Набий Ҳадидилар бирор касални кўргани кирсалар, ўнг кўлларини унинг чаккасига қўйиб,

«أَذْهِبِ الْبَأْسَ رَبَّ النَّاسِ، وَأَشْفُّ، أَئْتَ الشَّافِيَ، شِفَاءً لَا يُغَادِرُ سَقَمًا»

«Эй инсонлар Робби, унинг оғирини кетказиб, шифо бергин. Зеро, шифо берувчи Ўзингсан, бирор касаллигини колдирмай шоғо бер», дея дуо қилар эдилар.

— Яҳё ибн Абу Касир Ҳадидилар ривоят қиласиди: Расулуллоҳ Салмонни йўқотиб қўйиб, суриштиридилар. Унга касал бўлиб колди, дейишиди. Шунда Салмонни кўргани бориб, ушбу дуони ўқидилар:

«عَظَمَ اللَّهُ أَجْرَكَ، وَرَزَقَكَ الْعَافِيَةَ فِي دِينِكَ وَجَسَمِكَ إِلَى مُتْهِيِّ أَجْلِكَ. إِنَّ لَكَ مِنْ وَجْهِكَ خَلَالًا ثَلَاثًا: أَمَّا وَاحِدَةٌ فَنَذْكُرُهُ مِنْ رَبِّكَ تَذَكَّرُ بِهَا، وَأَمَّا الثَّانِيَةُ فَنَمْحِيَّهُ لِمَا سَلَفَ مِنْ ذُنُوبِكَ، وَأَمَّا الثَّالِثَةُ فَادْعُ بِمَا شِئْتَ فَإِنَّ دُعَاءَ الْمُبْتَلِي مُجَابٌ»

«Аллоҳ ажрингизни улуғ қиласин, то умрингиз охирига қадар динингиз ва танингизда оғият билан ризқлантирисин. Сиз учун бу дардингизда учта асос бор: биринчиси, Роббингиздан эслайдиганингиз бир эслатма, иккинчиси, ўтган гуноҳларингиздан фориғ бўлиш, учинчиси, истаганингизни дуо қилиб сўранг, чунки синовга учраган кишининг дуоси ижобат бўлади».

— Анас ибн Молик رض ривоят қилади: Ушбуни Жаброил Росулуллоҳ صلی الله علیه و آله و سلم ўргатдилар, Росулуллоҳ صلی الله علیه و آله و سلم Абу Хурайрага ўргатдилар. Абу Хурайра касал бўлганда Росулуллоҳ уни кўргани бориб бундай дедилар:

«إِذَا أَصَابَكَ مَرَضٌ فَقُلْ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ يُحِبِّي وَيُبَيِّنُ وَهُوَ حَيٌّ لَا يَمُوتُ، وَسَبِّحَانَ رَبِّ الْعَبَادِ وَرَبِّ الْبَلَادِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ عَلَى كُلِّ حَالٍ، اللَّهُ أَكْبَرُ كَبِيرًا، إِجْلَالًا لِلَّهِ وَكَبْرِيَاتِهِ وَقُدْرَتِهِ وَعَظَمَتِهِ بِكُلِّ حَالٍ، اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتَ كَتَبْتَ عَلَيَّ فِي الْمَوْتِ فَاغْفِرْ لِي وَآخِرِ جُنْيِي مِنْ ذُنُوبِي وَأَسْكِنِي جَنَّةً عَدْنِ»

«Қачон касалга чалинсангиз бундай денг: Аллоҳдан ўзга илоҳ йўқ. У ягона ва шериги йўқдир. Мулк ҳам, мақтов ҳам Унга хосдирки, тирилтирувчи ҳам Ўзи, ўлдирувчи ҳам Ўзидир. Бандалар ва юртлар Парвардигорини барча айб-нуқсондан покдир. Ҳар қандай аҳволимда ҳам Аллоҳга кўп, яхши муборак ҳамд бўлсин. Аллоҳ Акбар, Кабирдир, ҳар қандай аҳволимда Аллоҳни, буюклигини, қудратини, азаматини улуғлайман. Аллоҳим, агар пешонамга ўлимни битган бўлсанг, мени дунёдан гуноҳлардан холи равишда чиқар ва Ади жаннатингга дохил қил».

— Абу Бакр қизи Асмо  ривоят қиласы: Бўйнимга яра чиқкан эди, Оиша  га — мен учун Набий дан дуо сўраб беринг, дедим. Оиша сўраган эди, ул зот бундай дедилар:

«ضَعِيْ يَدَكَ عَلَيْهِ وَقُولِيْ ثَلَاثَ مَرَاتٍ: بِسْمِ اللَّهِ الَّلَّهُمَّ أَذْهَبْ عَنِّي شَرًّا مَا أَجِدُ وَفُحْشَةً بِدَعْوَةِ نَبِيِّكَ الطَّيْبِ الْمُبَارَكِ الْمَكِينِ عِنْدَكَ، بِسْمِ اللَّهِ»

«Қўлингизни ярага қўйиб, уч марта бундай денг: бисмиллаҳ, Аллоҳим, мендан мавжуд бўлиб турган нарсанинг ёмонлигини ва ёвузлигини кетказ, уни муборак, событ Набийинг дуолари ила кетказ, бисмиллаҳ». Мен худди шундай қилган эдим, яра йўқолди. Абу Фазл айтади: «Мен шу дуони бир беморга ўқиган эдим, унинг ажали етмай, Аллоҳнинг изни ила, тузалиб кетди».

— Анас  ривот қиласы: Росулуллоҳ  бир киши касал бўлганда кўргани кирдилар, у оғриқдан азоб чекаётганди, Росулуллоҳ  унга бундай дуо қилдилар:

﴿رَبَّنَا إِنَّا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقَنَا عَذَابَ النَّارِ﴾

«Парвардигоро, бизга бу дунёда ҳам яхшилик ато қилгин, охиратда ҳам яхшилик ато этгин ва бизни дўзах азобидан асрагин» [Бақара 201]

— Абу Хурайра  ривоят қиласы, Росулуллоҳ  бундай дедилар:

«يَا أَبَا هُرَيْرَةَ، أَفَلَا أَخْبِرُكَ بِأَمْرٍ هُوَ حَقٌّ. مَنْ تَكَلَّمَ بِهِ فِي أَوَّلِ مَضْجِعِهِ مِنْ مَرَضِهِ نَجَاهَ اللَّهُ بِهِ مِنَ النَّارِ؟ قَالَ: قُلْتُ: بَلَى يَأْبِي وَأُمِّي. قَالَ: فَاعْلَمْ أَنَّكَ إِذَا أَصْبَحْتَ لَمْ تُمَسَّ، وَإِذَا أَمْسَيْتَ لَمْ تُصْبِحْ، فَإِنَّكَ إِذَا قُلْتَ ذَلِكَ فِي أَوَّلِ مَضْجِعِكَ مِنْ مَرَضِكَ نَجَاهَ اللَّهُ مِنَ النَّارِ، تَقُولُ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ حَيٌّ لَا يَمُوتُ، سُبْحَانَ رَبِّ الْعِبَادِ وَالْبَلَادِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ كَثِيرًا طَيْبًا مُبَارَكًا فِيهِ عَلَى كُلِّ حَالٍ، اللَّهُ أَكْبَرُ كَبِيرًا، كَبْرِيَاءً رَبِّنَا وَجَلَالُهُ وَقُدْرَتُهُ بِكُلِّ مَكَانٍ، اللَّهُمَّ إِنْ أَنْتَ أَمْرَضْتَنِي لِتَقْبَضَ رُوحِي فِي مَرَضِي هَذَا فَاجْعَلْ رُوحِي فِي أَرْوَاحِ مَنْ سَيَقْتَلُ لَهُ مِنَ الْحُسْنَى، وَبَاعِدْنِي مِنَ النَّارِ كَمَا بَاعَدْتَ

أَوْلَئِكَ الَّذِينَ سَبَقَتْ لَهُمْ مِنَ الْحُسْنَىٰ . قَالَ: فَإِنْ مُتَّ فِي مَرْضِكَ ذَلِكَ فِيَّ رِضْوَانٍ
اللَّهُ وَالْحَجَّةُ، وَإِنْ كُنْتَ قَدِ افْتَرَفْتَ ذُنُوبًا تَابَ اللَّهُ عَلَيْكَ»

«Эй Абу Хурайра, сизга ҳақ бўлган бир нарсани ўргатайми, ким касаллик тўшагида биринчи шуни ўқиса, Аллоҳ уни жаҳаннамдан қутқаради? Отам ва онам сизга фидо бўлсин, албатта ўргатинг, дедим. Бундай дедилар: Билингки, агар сиз тонг оттирангиз кеч киришини, кеч кирса тонг отишини кутманг. Сиз касаллик тўшагида биринчи шуни ўқисангиз, Аллоҳ сизни жаҳаннамдан қутқаради. Бундай дейсиз: Аллоҳдан ўзга илоҳ йўқ, У ягонадир шериги йўқ, мулк ҳам, мақтov ҳам Унга хосдирки, тирилтирувчи ҳам, ўлдирувчи ҳам Унинг Ўзидир. Бандалар ва юртлар Парвардигори барча айб-нуқсондан покдир. Ҳар қандай ахволимда ҳам Аллоҳга кўп, яхши муборак ҳамд бўлсин, Аллоҳ Акбар, Кабирдир, ҳар қандай ахволимда Аллоҳни, буюклигини, қудратини, азаматини улуғлайман. Аллоҳим, агар шу беморлигимда жонимни олмоқчи бўлсанг, жонимни биздан олдин солих амал қилиб ўтган зотлар жони билан бирга қил ва биздан олдин солих амал қилиб ўтган зотларни дўзахдан йироқ қилганинг каби мени ҳам дўзахдан йироқ қил. Ресулуллоҳ дедилар: Агар шу беморлик билан вафот этсангиз, Аллоҳнинг ризоси ва жаннатига мушарраф бўласиз, агар бирор гуноҳ қилган бўлсангиз, Аллоҳ уни кечиради».

— Ибн Аббос ривоят қилади: Ресулуллоҳ бундай марҳамат қилдилар:

«مَا جَلَسَ رَجُلٌ إِلَى مَوْبِضٍ لَمْ يُقْضَ أَجْلُهُ فَقَالَ: أَسْأَلُ اللَّهَ الْعَظِيمَ رَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ
أَنْ يَشْفِيَ ثَلَاثَ مَرَاتٍ أَوْ سَبْعَ مَرَاتٍ إِلَّا شُفِيَ»

«Бир киши бемор ёнига ўтиrsa, «буюк Аллоҳдан, буюк Арш Роббидан сизга шифо беришини сўрайман», деб уч марта ёки етти марта ўқиса, агар унинг ажали етмаган бўлса, албатта шифо топади».

— Усмон ибн Афон ривоят қилади: Беморлик пайтимда олдимга Ресулуллоҳ кирдилар ва

«أَعِذْكُ بِاللَّهِ الْأَحَدِ الصَّمَدِ الَّذِي لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُوَلَّدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُواً أَحَدٌ مِنْ شَرِّ مَا تَحْدِثُ سَبْعَ مَرَّاتٍ، فَلَمَّا أَرَادَ أَنْ يَقُولَ مَا تَعْوَذُ بِهَا فَمَا تَعْوَذُتُ بِخَيْرِ مِنْهَا»

«Сиз учун Битта (яъни ҳеч қандай шериги йўқ), яккаю ёлғиз, барча ҳожатлар Ундан сўраладиган, аммо У ҳеч кимга муҳтож бўлмаган, туғмаган ва туғилмаган, азалий ва абадий бўлган, ҳеч ким У зотга тенг бўлмаган Аллоҳдан ушбу bemorlikdan паноҳ сўрайман, деб уч марта ўқидилар. Ўринларидан тураётиб, эй Усмон шу дуони ўқиб паноҳ сўранг, мен бундан яхши паноҳ сўрайдиган дуони билмайман».

— Ҳажжож ибн Фуроқисадан ривоят қилинадики, Росулуллоҳ бундай дедилар:

«مَا مِنْ مَرِيضٍ يَقُولُ سُبْحَانَ الْمَلِكِ الْقُدُّوسِ الرَّحْمَنِ الْمَلِكِ الدَّيَانِ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، مُسْكِنُ الْعُرُوقِ الْضَّارِيَّةِ، وَمُنِيمُ الْعُيُونِ السَّاهِرَةِ سَكِّنُ عُرُوقِيِ الْضَّارِيَّةِ، وَنَوْمٌ عَيْنِي السَّاهِرَةِ إِلَّا شَفَاعَةُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ»

«Ким bemorlikka чалинса – қиёмат кунининг подшохи Куддус Раҳмонни айб-нуқсондан пок дейман, Сендан ўзга илоҳ йўқ, эй заарли қонлардан мусаффо этувчи, сехрли кўзлардан асрорчи Роббим заарли қонларимни мусаффо эт, деса, Аллоҳ Азза ва Жалла унга шифо беради». □

АРАБ РЕЖИМЛАРИ ЎЗ ХАЛҚИГА БОСИМ ҚИЛИБ ИЛМОНИЙЛИКНИ МАЖБУРАН ЖОРӢ ҖИЛМОҚДА ВА ИСЛОМЧИЛАРГА ҖАРШИ КУРАШМОҚДА

Британиянинг «Экономист» журнали айрим араб режимларининг ўз халқига имонийлик программасини мажбуран жорӣ қилишга уринаётгани ҳақида ёзи. Журналда шундай келади: «Бу ерда очик илмоний жамиятларни яратишда айланган бир катор араб етакчилари бор. Бироқ уларнинг ислоҳотлари сиёсий соҳани ўз ичига олмайди. Масалан, Бирлашган Араб Амириклари илмоний харакатларга қарши регионал кампанияни бошқарган пайтида аввал диний ва ижтимоий чекловларни енгиллаштириди. Абу Даби валиаҳди ва амалдаги ҳоким Шайх Мухаммад ибн Зойид Исломчиларга қарши курашиш билан бир каторда Фарб университетларини ва санъат саройларини курди. Шунингдек у, Амириклардаги аёлларни, шу жумладан ўз кизини ижтимоий узлат (изоляция)дан чикишга ва армия сафига киришга тарғиб килди. Амириклар плюрализмни (фиркалар ҳар хиллигини) қабул қилган бўлса-да, фуқаролар устида ҳануз катъий чекловлар мавжуд.

Хисоботда билдирилишича, Абдулфаттоҳ Сисий энг катта илмоний жамоат хисобланган Ихонул Муслимин жамоатинигина тақиқлаб қолмади, балки Ислом дунёсида энг қадимги университет хисобланган «Азҳар» университетини «тоқатсиз» дея танқид килди. Шунингдек у, бир катор масжидларни ёпди, мисрликларнинг хайт асносида руҳсат олмасдан ўз уйларида курбонлик сўйишларини тақиқлади, хижобланган аёлларга хос соҳиҳларни тақиқлади ва черковка қиблар ибодатида қатнашиди. Хисоботда келишича, мисрлик мулозим «дарҳакиқат биз европаликларга ўхшаб колдик» деб айтган.

Журналда кўрсатилишича, энг таъсири ўзгаришлар – гарчи улар ҳали бошлангич босқичда бўлса ҳам – консерватив давлат хисобланган Саудиядаги ўзгаришлардир. Чунки ёш амир ва валиаҳди Мухаммад ибн Салмон диний полиция назоратини чеклади, минглаган имомларни четлатди ва нусусларни текшириб улардан соҳталарини рад этиш учун «мўътадиллик» марказини ўзлон килди. Дарҳакиқат у, аёлларнинг спорт ўйнгоҳларидаги мусобакаларда қатнашишларига руҳсат беришидан ташкири уларнинг машина ҳайдашига ҳам руҳсат берди. Шунингдек, давлат аёлларнинг иш бозорига (иш изловчилар ёки иш таклиф қилувчилар бозорига) киришга тарғиб килди. Ёш амир (Неом номидаги) кўриниши Дубайга ўхшага янги шаҳар куришни истамокда. Рекламаларда аёл хижобизз кўрсатилмоқда ва тантаналий йигинлар тўлмокда. Ибн Салмоннинг хисоблашича, Саудия Эрон инкюбидан олдинги табиий холатига қайтмоқда.

«Экономист» журнали хисоботида шундай келади: «Араб етакчилари худди йигирманчи асрдаги Туркия диктатори Мустафо Камол Отатурк каби иш юритишмоқда. Чунки Отатурк ҳокимиятни мустаҳкамлаб олган пайтида Халифаликни ва шариатни бекор қилган, анъанавий кийимларга тақиз кўйган. Амир Мухаммад ҳам замонавийлик программасини кўтариш орқали ўзининг оиласи 250 йил олдин ваҳҳобийлик шайхлари билан бирга тузган эски битимнинг кучини кисқартирумокда. Вахҳобийлик шайхлари Исломнинг консерватив талкинини жорӣ қилишган ва худди юртни сауд оиласи билан бошқараётгандек кўринишган». Хисоботда айтилишича, ислоҳотларни кўллаб-кувватламаган шайхлар овози ўчирилмоқда, камоққа олинмоқда. Шунингдек, ўнлаб жамоат арబлари, шу жумладан амир сиёсатини танқид қилган либераллар ҳам камоққа олинган. Журнал Сисийга эътиборни тортади. Чунки у ўз бошқарувининг ҳатто билвосита танқид килинишини тақиқлаётган бир пайтда, илмоний харакатларга қарши танқидни кўллаб-кувватлаб уни кучайтирумокда. Шунингдек у, юзлаган газеталарни ва интернет сайтларини ҳам тақиқлади.

Ал-Ваъ: Мусулмонлар юртларидаги, хусусан Миср, Кўрфаз давлатлари ва Амирикларидаги ҳукмрон режимларнинг илмонийлик башараси фош бўлди. Уларнинг Фарбга, унинг ҳазорати ва манбаатларига содиклиги ҳам кўринди. Бу ҳолат Умматни синовга қўяди ва унга бу режимларга қарши катъий позицияни эгаллаб ўзини, юртларини ва динини куткариш мажбуриятини юклайди. Аллоҳ Субҳанаҳу ва Таоло Анфол сурасида айтади:

﴿يَأَيُّهَا الَّذِينَ ءامَنُوا أَسْتَعْجِلُهُمْ وَلَرَسُولُ إِذَا دَعَاهُمْ لِمَا تُحِبُّهُمْ وَأَعْلَمُهُمْ أَنَّ اللَّهَ يَحْوِلُ بَيْنَ الْمَرْءَ وَقَلْبِهِ وَإِنَّهُ إِلَيْهِ تَحْشِرُونَ وَاتَّقُوا فِتْنَةً لَا تُصِيبَنَ الَّذِينَ ظَلَمُوا بِنِكْمَ حَاصَّةٍ وَأَعْلَمُهُمْ أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ﴾

«Эй мўминлар, Аллоҳ ва Унинг пайгамбари сизларни абдади ҳаёт берадиган нарсага (яъни, динга) даъват қилас экан, уни қабул қилинглар ва билингларки, шубҳасиз, Аллоҳ ҳар бир киши билан унинг қалби ўртасини эгаллаб турур ва шубҳасиз, Унинг ҳузурига тўпланурсизлар. Ҳамда сизлардан фақат золим кимсаларнинг ўзигагина етмай (балки барчага етадиган) балодан сақланингиз! Ва билингизки, албатта Аллоҳнинг изоби қаттиқдор!»

ХИРСТ: МУҲАММАД ИБН САЛМОН САУДИЯ ДАВЛАТИ ТАЯНЧЛАРИНИ БУЗМОҚДА

Британиялик журналист Дэвид Хирстнинг таъкидлашича, Саудия Арабистонида валиаҳд Муҳаммад ибн Салмон олиб бораётган репрессив харакатлар мамлакат ҳукумати тан олганидан жиддийроқдир. Чунки – унинг кўрсатиб ўтишича – камоққа олинганлар сони 500 нафарга етган бўлса, тергов килинганлар бундан икки баробарга кўп. Хирст Middle East Eye сайти нашр килган ҳисоботида айтишича, Саудияда қамоққа олинган олий мартабали шахсларнинг айримлари қамоққа олиниш пайтида ёки сўроқ асносида шафқатсизларга калтакланган ва қийнокқа солинган. Улардан айримлари даволаш учун шифохонага кўчирилган.

Хирстнинг билдиришича, Саудия ўзининг яқин кўшнилари бўлган Ирок, Сурия ва Ямандаги сиёсатида тартибсизликлардан фойдаланган. Бироқ у ҳозир тартибсизлик назариясини ичкарида кўлламоқда. Бундан кейин бу ишлар қаерга олиб боришини бирортаси, ҳатто амирнинг ўзи ҳам аниқ билмайди. Хирстга кўра, мамлакат асосланган асосий таянчлар вакт сайин бузилиб бормоқда. Бу таянчларни Сауд оиласи бирлиги, давлатнинг исломий шахслари ҳамда гуллаб-яшнаган ва ҳокимиятга содиқ бизнесменлар синфи тамсил этади.

Хирстнинг таъкидлашича, ушбу асосий таянчларнинг бузилиши мамлакатга келаётган муқаррар хатарнинг катталashiшига ҳамда унинг емирилиши ва ботқоққа ботиши эҳтимолининг кучайишига олиб келди. Айтилишича, подшоҳлик оиласининг бир нечта вакиллари, ҳукумат вазирлари ва катта бизнесменлар Муҳаммад ибн Салмон буйруғи билан коррупцияга қарши курашиб номи остида амалга оширилган тасодифий қамоққа олиш тўлқинига учрашган. Қамоққа олинган жамоат арбобларининг ҳаммасига эмас, балки айримларига шафқатсизларча муносабатда бўлинган ва уларга нисбатан анъанавий қийноқ услублари кўллангани учун тан жароҳати олишган. «Муҳаммад ибн Салмон саксон бир ёшта кирган отасининг ўрнини эгаллашидан олдин қўллаётган бу репрессив чоралардан мақсад сауд оиласи ичидаги ва оила ташқарисидаги унинг ракибларини янчиб ташлашдир» деб кўпчилик хавотирлланмоқда.

Хануз уй қамоғида қолаётган валиаҳд амакисининг ўғли Муҳаммад ибн Найфга келсак, унинг активлари музлатилган. Шунингдек, Султон ибн Абдулазизнинг ўғиллари ҳам қамоққа олиниб уларнинг активлари ва мулклари музлатилган. Султоннинг энг машҳур ўғилларидан бири Саудиянинг Вашингтондаги собик элчиси ва Америка собик президенти Жорж Даблю Бушнинг улфати амир Бандар ибн Султондир. Саудия ҳукумати амир Бандарнинг айни пайтда у ҳақида тергов олиб борилаётган коррупция масаласига, яъни «Ямома» қурол савдоси битимиға аралашганини айтмоқда. Амир Бандар Котсуолдсдаги бутун бир кишлокни сотиб олган. Англия марказида жойлашган бу қишлоқ мафтункор табиий гўзалликка эга. Шунингдек у от пойгаси майдонини ўз ичига олган минг фаддон кенглиқдаги майдонни ҳам сотиб олган. У буларни «Ямома» қурол савдоси битимида Британиянинг қурол ишлаб чиқувчи муассасасидан пора ўрнида олган пулларининг бир қисмига сотиб олган.

Middle East Eye сайтига кўра, сауд оиласида ўтган тўрт ўн йиллик давомида оиласининг асосий таянчини ташкил этган асосий тўрт кишининг ўғиллари тозалаш кампаниясига учраган. Улар Фаҳд ибн Абдулазиз, Абдуллоҳ, амир Султон ва амир Найфларнинг ўғилларидир. Ҳисоботга кўра, оила бирлигини тамсил этган Саудия давлатининг анъанавий таянчларига, яъни бизнесменларга, мустақил Ислом уламоларига ва катта жамоат арбобларига ёмонлик қилиниши эътиборлидир. □